

גמרא סדורה

מסכת חולין

פרק ב' - "השוחט"

לימוד פרק זה מוקדש להצלחתו הגשמית והרוחנית
לרך הנולד דילן יואל ברזילי נ"י
שנכנס בשבוע שעבר לברית.
להצלחתו,

הצלחת הוריו חמי וליאל,

הצלחת הורי הוריו דני ותניה ריינפלד ואתי ברזילי
והצלחת הסבתא רבה מרת מלני רחל בוק
בבריאות ונחת בגשמיות וברוחניות לכולם

מהדורה מנוקדת, מפוסקת,
מחולקת לסוגיות ולפסקאות

עם רש"י

בהצלחה - יגעת ומצאת - תאמין!!!

להארות והערות

דניאל ברק ווינט

טל' - 0526071122

דואר ליה vinetdb81@gmail.com

עתניאל ד.ג. הר חברון 9040700

כל הזכויות על הניקוד, הפיסוק והחלוקה לסוגיות ופסקאות שמורות לעמותת "וכל בנייך לימודיך" ולדניאל ברק ווינט.

ניתן לצלם ולהדפיס לשם לימוד וללא מטרות רווח.

י"ט טבת תשע"ט

מסכת חולין פרק ב' - "השוחט"

1. כז, א

כ"י

מתני'

השוחט שחיטתו כשרה. בגמרא פריך שנים בבהמה מאי לשון. דיעבד שייך ביה אלא כמה ישחוט וילך:

אחד בעוף. בגמרא תני טעמא: **ורובו של אחד**. של כל אחד ואחד:

וורידין. חוטי הצואר שמקלחין את הדם ובגמרא (לקמן דף כח:): מפרש דאעוף קאי ומשום להוציא את הדם:

רוב אחד בעוף כו'. בגמרא (שם דף כט.) פריך הא תנא ליה רישא:

גמ'

השוחט. על כרחך דיעבד משמע הלכך קשיא לן ב' בבהמה

לכתחלה לא סגי בהכי בתמיה: **אאחד בעוף**. קאי השוחט דלכתחלה אצרכוה רבנן תרוייהו משום הרחקה לעבירה דלמא לא אתי למיעבד רובא דחד:

כז, א

מתניתין

השוחט:

אָחַד בְּעוֹף,

וּשְׁנַיִם בְּבֵהמָה - שְׁחִיטָתוֹ כְּשֶׁרָה.

וְרֹבּוֹ שֶׁל אֶחָד - כְּמוֹהוּ.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר:

עַד שִׁישְׁחוּט אֶת הַוּוֹרִידִין.

חֲצִי אֶחָד בְּעוֹף,

וְאֶחָד וְחֲצִי בְּבֵהמָה - שְׁחִיטָתוֹ פְּסוּלָה.

רֹב אֶחָד בְּעוֹף,

וְרֹב שְׁנַיִם בְּבֵהמָה - שְׁחִיטָתוֹ כְּשֶׁרָה.

גְּמָרָא

"השוחט" -

דִּיעְבַּד - אִין,

לְכַתְּחִלָּה - לֹא.

"שְׁנַיִם בְּבֵהמָה" - לְכַתְּחִלָּה לֹא! עַד כְּמָה לְשַׁחוּט וְלִיזִיל!?

אִיבְעִית אִימָא:

א"אָחַד בְּעוֹף".

וְאִיבְעִית אִימָא:

א"רֹבּוֹ שֶׁל אֶחָד כְּמוֹהוּ".

2. כז, א-ב

רש"י

מן הצואר. מן הגרון :
ששח. שכופף :

חטהו. הכשירהו לאכילה וטהרהו לישנא אחרינא חטהו הוציא את דמו ונקהו ולהאי לישנא גרסינן חטהו לישנא דדכווי הוא וללישנא קמא גרסינן דאכשורי הוא :

ואימא מזנבו. שכפוף תמיד :
ששח. משמע כופף ולא כפוף מכלל שבדרך הליכתו הוא זוקף :
מאזנו. שהוא כופפה כשהוא רוצה :

דם הנפש. דהא בקדשים כתיב ודם הנפש בעיני לזריקה דכתיב דמו בנפשו הוא ואני נתתיו לכם על המזבח וגוי דם שהנפש יוצאה בו מכפר :

ה"ג ותו שהייה דרסה חלדה כו'. ולא גרסינן וליטעמיד :

וקרא למאי אתא. כיון דהלכות שחיטה הלכה למשה מסיני הן :

דלא לשווייה גיסטרא. שלא יחתוך כל המפרקת לשנים דהכי משמע חטהו הוצא את דמו ותו לא ולאידך לישנא הכשר אכילתו דהיינו הסימנין ותו לא לישנא אחרינא דלא לשווייה גיסטרא

שלא ידרוס אע"ג דהלכות שחיטה הלכה למשה מסיני הם יש מהם שנכתבו כגון דרסה דמפקינן לקמן מושחט אין ושחט אלא לשון ומשך וכי גמירי הלכתא אשארא ודרסה קרי גיסטרא כדתנן במתניתין היה שוחט והתיו את הראש בבת אחת אלמא דרסה לשון התזת ראש בבת אחת קרי לה דהיינו גיסטרא מפני שהמולך ומביא אינו חותך אלא לפי דעתו וכשהוא רוצה מושך את ידיו אבל הדורס זה החותך כמו שחותכין מקל דק או דלעת או קפלוט שחותך בכח ומתיו להלך :

שזב. שדמו זב :
חתהו. שברהו כלומר חתכהו :

מחוטמו. שהוא זב ליחה תמיד דהא דם בקרא לא כתיב :

(כמ"ש סימן)

אמר רב כהנא :

מניין לשחיטה שהיא מן הצואר?

שנאמר: "וְשַׁחְטָהּ אֶת בֶּן הַבְּקָר" ¹¹¹ (ויקרא א, ה) - מִמְּקוֹם שֶׁשָּׁח חֲטָהוּ.

ממאי דהאי 'חטהו' לישנא דדכווי הוא?

דכתיב: "וְחִטָּא אֶת הַבֵּית" ¹¹² (ויקרא יד, נב).

ואיבעית אימא :

מהכא: "תְּחַטְּאֵנִי בְּאֹזֹב וְאַטְהֵר" ¹¹³ (תהילים נא, ט).

ואימא: מזנבו!

"שח" - מקלל שזקוף בעיניו,

והא שח ועומד הוא.

ואימא: מאזנו!

בעיני דם הנפש, וליכא.

ואימא: דקרע ואזיל עד דם הנפש!

ותו ¹¹⁴: שהייה,

דרסה,

חלדה,

הגרמה,

ועיקור - מנלן?

אלא גמרא,

שחיטה מן הצואר נמי גמרא.

וקרא למאי אתא?

דלא לשווייה גיסטרא.

רב יימר אמר :

אמר קרא: "וְזָבַחְתָּ" ¹¹⁵ (דברים יב, כא) - מִמְּקוֹם שֶׁזָּבַח חֲתָהוּ.

מאי משמע דהאי חתהו לישנא דמתברר הוא?

דכתיב: "אֵל תִּירָא וְאֵל תַּחַת" ¹¹⁶ (דברים א, כא).

ואימא: מחוטמו!

זב על ידי חתוי בעיניו,

¹¹¹ וְשַׁחְטָהּ אֶת בֶּן הַבְּקָר לִפְנֵי יְהוָה וְהִקְרִיבוּ בְּנֵי אֶהְרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת הַדָּם וְזָרְקוּ אֶת הַדָּם עַל הַמִּזְבֵּחַ כִּיבִיב אֲשֶׁר פָּתַח אֱהֵל מוֹעֵד

¹¹² וְחִטָּא אֶת הַבֵּית בְּדָם הַצֹּפֵר וּבִמְיֻם הַחַיִּים וּבַצֹּפֵר הַחַיָּה וּבַעֲרֵץ הָאָרֶץ וּבְאֹזֹב וּבִשְׂנֵי הַתּוֹלְעֹת

¹¹³ תְּחַטְּאֵנִי בְּאֹזֹב וְאַטְהֵר תְּכַבְּסֵנִי וּמְשַׁלֵּג אֲלֵבַיִן

¹¹⁴ תוספות (ד"ה ותו) גורס כאן "ולייטעמיד". נ"מ האם מדובר כאן בקושיא נוספת על רב כהנא (רש"י) או תחילת תשובת רב

כהנא

¹¹⁵ מי ירחק ממך המקום אשר יבחר יהוה אלהיו לשוים שמו שם וזבחת מבקרך ומצאנך אשר נתן יהוה לך פֶּאֶשֶׁר צוֹיִתָּךְ וְאֶכְלֶתָּ בְּשִׁעְרֶיךָ בְּכָל אֹתָּ

נִפְשֶׁךָ

¹¹⁶ דָּאֵה נָתַן יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לִפְנֵיךָ אֶת הָאָרֶץ עַלֶּה רֵשׁ פֶּאֶשֶׁר דָּבַר יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתֶיךָ לֵךְ אֶל תִּירָא וְאֵל תַּחַת

רש"י

לבו. אם תתקע בו סכין הוא זב דם הרבה:
דלא לשוייה גיסטרא. ולא ידרוס דהכי משמע חתהו עד שיזוב ותו לא אבל דורס אין בידו למנוע ולמשוך ידו ובלישנא אחרינא כדפרישית חתהו עד מקום שהוא זב ותו לא מר יליף מהאי קרא ומר יליף מהאי קרא:
שסח. שמוציא קול:
לשון. מסייע להוציא קול ובבכורות (דף מ.) נמי לענין מומין בבהמה תנן ושניטל רוב המדבר בלשונו:
ותנא מיייתי לה מהכא. אמוראי מיייתי לה מקראי דלעיל או מגמרא כדאמרן אבל תנא דתורת כהנים מיייתי לה מהכא:
אין לי. שקרויין נתחים:
אלא אותן שישנם בכלל הפשטה. כדכתיב והפשיט ונתח וגבי עריכה דכתיב נתחים בנתחים הנפשטים משמע:
מנין לרבות. בכלל עריכה גם את הראש שאינו בכלל הפשטה שהרי הוזה בשחיטה קודם הפשטה דכיון דנחתכו סימנין קרי ליה הוזה מפני שכל חיותו תלוי בהן וכמנח בדיקולא דמיא ובכלל הפשטה אינו אלא קרב כמות שהוא כדאמרין בזבחים (דף פה:) צמר [שבראשי הכבשים ושער] שבזקן התיישים [והעצמות והגדין] והקרנים והטלפים [שנאמר והקטיר הכהן את הכל המזבח]:
תלמוד לומר את ראשו ואת פדרו וגו'. ולקמיה פריך תלמוד לומר את הראש ואת הפדר מיבעי ליה למיתני דהא ביה קיימינן:

והאי - זב מאליו הוא.

ואימא: מלבן!

ותו: שהייה,

דרסה,

חלדה,

הגרמה,

ועיקור - מנלן?

אלא גמרא,

שחיטה מן הצואר - נמי גמרא.

וקרא למאי אתא?

דלא לשוייה גיסטרא.

דבי רבי ישמעאל:

תנא:

"ושחט" (ויקרא א, ה) - אל תקרי 'ושחט' אלא 'וסחט',

ממקום ששח - חטהו".

ואימא: מלשונו!

בעינו דם הנפש, וליכא.

ואימא: דקרע ואזיל עד דם הנפש!

ותו: שהייה,

דרסה,

חלדה,

הגרמה,

ועיקור - מנלן?

אלא גמרא,

שחיטה מן הצואר - נמי גמרא.

וקרא למאי אתא?

דלא לשוייה גיסטרא.

ותנא מיייתי לה מהכא:

דתנא:

"דבי חייא אמר:

מנין לשחיטה מן הצואר?

שנאמר: "וערכו בני אהרן הכהנים את הנתחים"¹¹⁷ (ויקרא א, ח),

שאין תלמוד לומר: "את הראש ואת הפדר",

מה תלמוד לומר: "את הראש ואת הפדר"? והלא ראש ופדר בכלל "כל הנתחים" היו!

למה יצאו?

לפי שנאמר: "והפשיט את העולה ונתח"¹¹⁸ (ויקרא א, ו) - אין לי אלא נתחים שישנן בכלל הפשטה,

מנין לרבות את הראש שבבד הוזה?

תלמוד לומר: "את ראשו ואת פדרו וערך"¹¹⁹ (ויקרא א, יב).

¹¹⁷ וערכו בני אהרן הכהנים את הנתחים את הראש ואת הפדר על העצים אשר על האש אשר על המזבח

¹¹⁸ והפשיט את העולה ונתח אותה לנתחים

¹¹⁹ ונתח אותו לנתחיו ואת ראשו ואת פדרו וערך אתם על העצים אשר על האש אשר על המזבח

מִדְקָאֵמַר אֶת הָרֹאשׁ שְׁכָבֵר הוּתֵז - מְכַלְל דְּשַׁחֲטָה מִן הַצֹּאֵר.

וְתֵנָּא פְתַח: **"בְּרֹאשׁ וּפְדֵר"** (ויקרא א, ח),
וּמְסִיִּים: **"בְּרֹאשׁוֹ וּפְדֵרוֹ"** (ויקרא א, יב)!

הַכִּי קָאֵמַר:

מִנֵּינן לְרִבּוּת אֶת הָרֹאשׁ שְׁכָבֵר הוּתֵז?

תְּלַמּוּד לֹמַר: **"אֶת הָרֹאשׁ וְאֶת הַפְּדֵר"** (ויקרא א, ח),

"וְרֹאשׁוֹ וּפְדֵרוֹ" - לָמָּה לִּי?

מִיִּבְעֵי לִיָּה לְכַדְתֵּנָּא?

"מִנֵּינן לְרֹאשׁ וּפְדֵר שְׁקוּדְמִין לְכָל הַנְּתָחִים?

תְּלַמּוּד לֹמַר: **"אֶת רֹאשׁוֹ וְאֶת פְּדֵרוֹ וְעַרְףּוֹ"**.

כּוּב, וְ"**פְדֵר**" קָמָא דְכָתַב רַחֲמֵנָּא לָמָּה לִּי?

מִיִּבְעֵי לִיָּה לְכַדְתֵּנָּא?

"בְּיַצֵּד הוּא עוֹשֶׂה?"

חוֹפֶה אֶת הַפְּדֵר עַל בֵּית הַשְּׁחִיטָה,

וּמַעֲלֵהוּ וְזֵהוּ דְרָךְ פְּבוּד שֶׁל מַעֲלָה."

וְהָאִי תֵנָּא מִיִּיתֵי לָהּ מַהֲכָא?

דְתֵנָּא:

"זֹאת תּוֹרַת הַבְּהֵמָה וְהַעוֹף"¹²⁰ (ויקרא יא, מו) - וְכִי בְּאִיזוֹ 'תּוֹרָה' שְׁוֹתָה בְּהֵמָה לְעוֹף?
וְעוֹף לְבְּהֵמָה?

בְּהֵמָה - מִטְּמָאָה: בְּמָגַע,

וּבְמִשָּׂא.

עוֹף - אִינוֹ מִטְּמָא: בְּמָגַע,

וּבְמִשָּׂא.

עוֹף - מִטְּמָא: בְּגָדִים אֲבִית הַבְּלִיעָה.

בְּהֵמָה - אִינֵה מִטְּמָאָה: בְּגָדִים אֲבִית הַבְּלִיעָה.

בְּאִיזוֹ תּוֹרָה שְׁוֹתָה בְּהֵמָה לְעוֹף, וְעוֹף לְבְּהֵמָה?

לֹמַר לָךְ: מֵה בְּהֵמָה בְּשַׁחֲטָה - אִף עוֹף בְּשַׁחֲטָה.

אִי מֵה לְהֵלן בְּרֹב שְׁנַיִם - אִף בָּאן בְּרֹב שְׁנַיִם,

תְּלַמּוּד לֹמַר: **"זֹאת"**.

רְבִי אֱלִיעֶזֶר אוֹמַר:

בְּאִיזוֹ תּוֹרָה שְׁוֹתָה בְּהֵמָה לְעוֹף, וְעוֹף לְבְּהֵמָה?

לֹמַר לָךְ: מֵה עוֹף הַכְּשָׁרוֹ מִן הַצֹּאֵר - אִף בְּהֵמָה הַכְּשָׁרָה מִן הַצֹּאֵר.

אִי מֵה לְהֵלן מִמּוּל עוֹרְף - אִף בָּאן מִמּוּל עוֹרְף,

תְּלַמּוּד לֹמַר: **"וּמִלֵּק אֶת רֹאשׁוֹ מִמּוּל עַרְפוֹ וְלֹא יִבְדִּיל"**¹²¹ (ויקרא ה, ח).

רֹאשׁוֹ שֶׁל זֶה מִמּוּל עוֹרְף,

וְאִין רֹאשׁוֹ שֶׁל אַחַר מִמּוּל עוֹרְף."

וְרְבִי אֱלִיעֶזֶר הָאִי **"זֹאת"** (ויקרא יא, מו) מֵאִי עֶבֶד לִיָּה?

אִי לֹא **"זֹאת"** הָוָה אֲמִינָא: מֵה עוֹף בְּסִימָן אֶחָד אִף בְּהֵמָה בְּסִימָן אֶחָד,

כְּתַב רַחֲמֵנָּא: **"זֹאת"**.

רָשִׁי

מְכַלְל דְּשַׁחֲטָה מִן הַצֹּאֵר. דָּאִי
לֹא הַכִּי בְּמֵאִי הוּתֵז:

וּפְרֻכִינָן תֵּנָּא פְתַח בְּרֹאשׁ וּפְדֵר.
לְמָה נֹאמַר אֶת הָרֹאשׁ וְאֶת הַפְּדֵר
וְסִיִּים בְּרֹאשׁוֹ וּפְדֵרוֹ דְקָאֵמַר
תְּלַמּוּד לֹמַר אֶת רֹאשׁוֹ וְאֶת פְּדֵרוֹ
וְעַרְףּוֹ:

הַכִּי גְרִיסִינָן וְרֹאשׁוֹ וּפְדֵרוֹ מִיִּבְעֵי
לִיָּה לְכַדְתֵּנָּא כּוּ'. וְהַכִּי מְסִיִּים
תֵּנָּא לְמַתְנִיתִין:

וּפְדֵר קָמָא לְמָה לִּי. בְּשִׁלְמָא רֹאשׁ
אִיצְטְרִיךְ לְרַבּוּי מִשּׁוּם שְׁכָבֵר
הוּתֵז אֶלֶּא הַפְּדֵר לְמָה לִּי:

דְרָךְ כְּבוֹד. שְׁכַשְׁמִקְרִיב הָרֹאשׁ
חוֹפֶה הַפְּדֵר עַל מְקוֹם חֵתֵךְ מִפְּנֵי
שְׁמִלּוּכְךָ בְּדָם:

מִיִּיתֵי לָהּ מַהֲכָא. שַׁחֲטָה מִן
הַצֹּאֵר:

וְזֹאת תּוֹרַת הַבְּהֵמָה. לְעִיל מִינֵיהּ
אִיירִי בְטוּמְאָת נְבִילוֹת:

עוֹף אִינוֹ מִטְּמָא בְּמָגַע וּבְמִשָּׂא.
דְכָתִיב לְטַמְּאָה בַּהּ אִין לָךְ אֶלֶּא
מֵה שְׁאִמּוֹר בַּהּ לֹא יֵאכַל לְטַמְּאָה
בַּהּ:

בְּהֵמָה אִינֵה מִטְּמָאָה בְּבֵית
הַבְּלִיעָה. אִם תְּחַבֶּה לּוֹ חֲבֵרוֹ
דְתֵנָּא יִכּוֹל תֵּהֵא נְבִלַת בְּהֵמָה
מִטְּמָאָה בְּבֵית הַבְּלִיעָה תִּי"ל לֹא
יֵאכַל לְטַמְּאָה מִי שְׁאִין לָהּ
טוּמְאָה אֶלֶּא דְרָךְ אִכִּילַתָּה יִצְתָּה
זוֹ שֵׁשׁ לָהּ טוּמְאָה קוּדָם
שִׁיאַכְלָנוּ:

מֵה בְּהֵמָה בְּשַׁחֲטָה. יוֹצֵאָה
מִיַּדִּי נְבִלָה דְכָתִיב (ויקרא א)
וְשַׁחַט אֶת בֶּן הַבְּקָר:

אִי מֵה בְּהֵמָה בְּרֹב שְׁנַיִם.
מִדְּאִצְטְרִיךְ לְעִיל לְרַבּוּת אֶת
הָרֹאשׁ שְׁכָבֵר הוּתֵז דָּאִי בְּסִימָן
אַחַד לֹא הוּתֵז קְרִיא לִיָּה וְלֹא
אִיצְטְרִיךְ לְרַבּוּיָּהּ:

זֹאת. מִיעוּטָא הוּא:

מֵה עוֹף הַכְּשָׁרוֹ מִן הַצֹּאֵר.
מְלִיקְתּוֹ:

אִף בְּהֵמָה הַכְּשָׁרָה מִן הַצֹּאֵר.
שַׁחֲטָתָהּ וְהִינּוּ דְאִמְרוּן וְתֵנָּא
מִיִּיתֵי לָהּ מַהֲכָא:

זֹאת מֵאִי עֶבֶד לִיָּה. כִּיּוֹן דְּעוֹף
לֹא מְבַהֲמָה יִלְיָף אֶלֶּא בְּהֵמָה
מְעוֹף יִלְפָא מִיעוּטָא מֵאִי נִיָּהוּ:

¹²⁰ זֹאת תּוֹרַת הַבְּהֵמָה וְהַעוֹף וְכָל נֶפֶשׁ הַחַיָּה הַרְמִשֶׁת בְּמָיִם וְלִכְל נֶפֶשׁ הַשְּׂרָצָת עַל הָאָרֶץ

¹²¹ וְהִבִּיא אֶתְּם אֶל הַחֵן וְהִקְרִיב אֶת אֲשֶׁר לַחֲטָאתָ רֹאשׁוֹנָה וּמִלֵּק אֶת רֹאשׁוֹ מִמּוּל עַרְפוֹ וְלֹא יִבְדִּיל

3. כז, ב

רפ"י

בסימן אחד. דכתיב (שם ה) בחטאת ולא יבדיל זאת ממעט שלא לכל דבריהם הוקשו אלא לדבר אחד:
הבהמה והעוף. וכל נפש חיה הרומשת במים דגים:
לחייבו בשני סימנים. כבהמה דנפקא לן ממנין לרבות את הראש שכבר הותז:
אי אפשר שכבר הוקשו לדגים. דלאו בני שחיטה נינהו כדלקמן:
הכא כתיבא אסיפה. דידהו אצל שחיטת בהמה ומדשני בדיבוריה וכתיב בהו אסיפה ש"מ דוקא הוא:
מן היבשה. לפיכך יש לו חיות בריא וחזק:
רקק. גרביל"א שיש בה מים ויבשה:
תדע. שמן הרקק נבראו:
ועוד שאלו. קונטריקון ההגמון את רבן גמליאל שאלות הרבה והן בבכורות (דף ה.) וגם זאת שאלו והכא תניי משום גררא דעופות:
שרץ נפש חיה ועוף. אלמא ממיא איתבריא עופות:
ולמה הביאן אל האדם. ר"ג קאמר לה כלומר ולמה נכתבו כאן משום קריאת שם:
לקרות להם שם. והכי קאמר ויצר מן האדמה כל חית השדה ואת כל עוף השמים לראות מה יקרא לו ולא איצירה קאי:
משום דכתיב. ואת כל עוף השמים על ויצר דמשמע דאיצירה נמי קאי לישנא אחרינא משום דכתיב על כלומר מקרא קמא גופיה משתמע דמן הארץ נבראו דכתיב על הארץ דמשמע דמינה איתבריא וכתיב נמי בקרא בתרא ויצר מן האדמה זה שמעתי וראשון נראה בעיני:

תני בר קפרא:

"זאת תורת הבהמה והעוף" (ויקרא יא, מו) - **הטיל הנתוב לעוף בין בהמה לדגים, לחייבו בשני סימניו - אי אפשר שכבר הוקשו לדגים, לפוטרו בלא כלום - אי אפשר שכבר הוקשו לבהמה, הא ביצד? הנשרו בסימן אחד."**

דגים דלאו בני שחיטה נינהו - מנלן?

אילימא: משום דכתיב: **"הצאן ובקר - ישחט להם ...**

אם את כל דגי הים יאסף להם"¹²² (במדבר יא, כב) -

באסיפה בעלמא סגי להו - אלא מעתה גבי שליו דכתיב: **"ויאספו את השליו"**¹²³ (במדבר יא, לב) - הכי נמי דלאו בשחיטה?!

והא אמרת לפוטרו בלא כלום אי אפשר שכבר הוקשו לבהמה!

התם - לא כתיבא אסיפה במקום שחיטה דאחריני, הכא - כתיבא אסיפה במקום שחיטה דאחריני.

דרש עובר גלילאה¹²⁴:

בהמה שנבראת מן היבשה - הכשרה בשני סימנים. דגים שנבראו מן המים - הכשירן בלא כלום. עוף שנברא מן הרקק - הכשרו בסימן אחד.

אמר רב שמואל קפוטקאה:

תדע שהרי עופות יש להן קשקשת ברגליהם כדגים.

ועוד שאלו:

כתוב אחד אומר: **"ויאמר אלהים ישדצו המים שרץ נפש חיה ועוף ועופף"**¹²⁵ (בראשית א, כ), אלמא: ממיא איברו.

וכתיב: **"ויצר ה' אלהים מן האדמה כל חית השדה ואת כל עוף השמים"**¹²⁶ (בראשית ב, ט), אלמא: מארעא איברו!

אמר לו:

מן הרקק נבראו.

ראה תלמידיו מסתכלים זה בזה,

אמר להם: קשה בעיניכם שדחיתי את אויבי בקש?!

מן המים נבראו,

ולמה?

הביאן אל האדם לקרות להן שם.

ויש אומרים:

בלשון אחר אמר לאותו הגמון,

ובלשון הראשון אמר להן לתלמידיו.

משום דכתיב על **"ויצר"** (בראשית ב, ט).

¹²² הצאן ובקר ישחט להם ומצא להם אם את כל דגי הים יאסף להם ומצא להם

¹²³ וינקם העם כל היום ההוא וכל הלילה וכל יום המחרת ויאספו את השליו הממעיט אסף עשרה המורים וישטחו להם שטוח סביבות המחנה

¹²⁴ יש גרסו עובד, ויש הטוענים שעובר אינו שם אלא שהיה עובר ממקום למקום.

¹²⁵ ויאמר אלהים ישדצו המים שרץ נפש חיה ועוף ועופף על הארץ על פני דקיע השמים

¹²⁶ ויצר והנה אלהים מן האדמה כל חית השדה ואת כל עוף השמים ויבא אל האדם לראות מה יקרא לו וכל אשר יקרא לו האדם נפש חיה הוא

4. כז, ב - כת, א

רפ"י

אין שחיטה לעוף מן התורה. והיקשא דזאת תורת לאקושי בהמה למליקת העוף שתהא שחיטתה מן הצואר כדאמרינן לעיל ואפילו מתורה שבעל פה מהלכה למשה מסיני אין לו אלא מדברי סופרים ואין נבלת עוף קרויה נבלה אלא אם כן מתה מאליה או הרגה במכה שלא על ידי סימנים אבל נחירה או עיקור סימנין כשר בו: **חיה נמי**. דהא חיה נמי בהאי קרא כתיבא:

לפסולי המוקדשין. כדאמרינן לקמן בשמעתין מקיש צבי ואיל לפסולי המוקדשין:

איתקש לבהמה. ונימא אין היקש למחצה:

דסליק מיניה. או עוף אשר יאכל ושפך את דמו: **ונתנבלה בידו**. שלא מדעת:

הנוחר והמעקר. מדעת:

פטור מלכסות. דאשר יאכל כתיב (ויקרא יז):

ליבעי כסוי. דהא כתיבא כסוי אנחירה דידיה ומהיכי תיתי למיפטריה:

מי סברת בעוף. קאי בחיה קאי דכסוי דידה כי כתיב אהכשרה כתיב והכשרה דידה שחיטה היא:

השוחט. דבר הצריך כסוי:

וצריך לדם. כדמפרש:

חייב לכסות. על כרחו ושוב לא יראה למלאכה:

כיצד עושה. להפטר מן הכסוי נוחרו או עוקרו:

מאי לאו בעוף. קאי שהרי דמו ראוי ליניכא לתולעת הגדלה בבגדי צמר שקורין טינייא כדכתיב כבגד אכלו עש וקאמר נוחרו ויפטר מן הכסוי ואי אין שחיטה לעוף נוחרו צריך כסוי שזו היא שחיטתו:

ללכא. צבע עור אדום שקורין פרק"א:

מלק. עוף קדשים בסכין נבילה דאין מליקה אלא בצפורן:

נהי נמי [דכי תבר] שדרה ומפרקת. בלא רוב בשר כדאמרינן בפ"ק (לעיל דף כא.) הויא טרפה משום דסכין לאו מליקה הוא:

תיהני לה סכין. שחותך סימנין לאחר שנטרפה:

לטהרה מידי נבילה. דהא טרפה ששחטה אינה מטמאה (ועוד) נחירתו זו היא שחיטתו והך שחיטה מן העורף בין שהוא מחליד ובין שהוא דורס כדאמרינן בפ"ק (שם דף כ:.) מ"מ לא גרעה מנחירה וטרפה מיהא הויא דמודה רבי יצחק שיש טריפה לעוף כדתנן (לקמן דף נו.) אלו טרפות בעוף ואין כשר בו אלא נחירה שהיא בסימנין כדכתיב ושפך או עיקור אבל הריגה בעלמא לא:

הוא דאמר. רבי יצחק בן פנחס דאמר כי האי תנא עוף אין לו שחיטה וכו':

ברבי. גדול בדורו:

אך כאשר יאכל וגו'. בפסולי המוקדשין שנפדו במומן קאי:

מה למדנו מצבי ואיל. הכי לכתוב אך הטמא והטהור יחדו יאכלנו:

מה פסולי המוקדשין בשחיטה. דלעיל מההוא קרא כתיב וזבחת מבקרך וגו' בספרי גרסינן מקיש צבי ואיל לבהמה מה בהמה בשחיטה כו' ולא מוקי להאי קרא דכי ירחיב בפסולי המוקדשין אלא בבשר תאוה של חולין:

אמר רב יהודה משום רבי יצחק בן פנחס: אין שחיטה לעוף מן התורה, שנאמר: **"ושפך"** ¹²⁷ (ויקרא יז, ג) - בשפיכה בעלמא סגי.

אי הכי, חיה נמי!

איתקש לפסולי המוקדשין.

עוף נמי איתקש לבהמה, דכתיב: **"זאת תורת הבהמה והעוף"** ¹²⁸ (ויקרא יא, מו)!

הא כתיב: **"ושפך את דמו"** (ויקרא יז, ג).

ומאי חזית דשדייה ליה על עוף, שדייה אחיה!

מסתברא משום דסליק מיניה.

(סימן נתנבל דם במליקה).

מיתבי:

"השוחט ונתנבלה בידו, הנוחר, והמעקר - פטור מלכסות" (חולין פה).

ואי אמרת: "אין שחיטה לעוף מן התורה", נחירתו זו היא שחיטתו, ליבעי כסוי!

מי סברת בעוף? לא! בחיה.

תא שמע:

"השוחט וצריך לדם חייב לכסות כיצד הוא עושה או נוחרו או עוקרו". מאי לאו בעוף דקא בעי ליה לדמיה ליניכא.

כח, א

לא! בחיה דקא בעי ליה לדמיה ללכא.

תא שמע:

"מלק בסכין - מטמא בגדים אבית הבליעה" (ובחים סח.). ואי אמרת: "אין שחיטה לעוף מן התורה" -

נהי נמי דכי תבר ליה שדרה ומפרקת הויא לה טרפה, תהני לה סכין לטהרה מידי נבלה!

הוא דאמר: כי האי תנא,

דתניא:

"רבי אלעזר הקפר ברבי אומר:

מה תלמוד לומר: "אך כאשר יאכל את הצבי" וגו' ¹²⁹ (דברים יב, כב)?

וכי מה למדנו מצבי ואיל מעתה? הרי זה בא ללמד ונמצא למד:

מקיש צבי ואיל לפסולי המוקדשין: מה פסולי המוקדשין - בשחיטה, אך צבי ואיל בשחיטה.

ועוף - אין לו שחיטה מדברי תורה,

¹²⁷ ואיש איש ממני ישפך וכן הגר הגר בתוקם אשר יצוד ציד חיה או עוף אשר יאכל ושפך את דמו ומסוה בעפר

¹²⁸ זאת תורת הבהמה והעוף וכל נפש החיה הרמשת במים ולכל נפש השרצת על הארץ

¹²⁹ אך כאשר יאכל את הצבי ואת האיל מן תאכלנו הטמא והטהור יחדו יאכלנו

אַלָּא מִדְּבָרֵי סוֹפְרִים."

מֵאֵן תֵּנָא דְּפְלִיג עֲלֵיהּ דְּרַבִּי אֶלְעָזָר הַקַּפְרִי?

רַבִּי הִיא,

דְּתֵנָּא:

"רַבִּי אֹמֵר:

"וְזָבַחַת פֶּאֶשֶׁר צוֹיֵתִיד" ¹³⁰ (דברים יב, כא) - **מִלְמַד שְׁנֹצְטוּהּ מִשָּׂה: עַל הַוֹּשֵׁט וְעַל הַקֶּנֶה, וְעַל רוֹב אֶחָד בְּעוֹף, וְעַל רוֹב שְׁנַיִם בְּבַהֲמָה."**

רַשִׁי

מֵאֵן תֵּנָא. דלעיל דקתני נותרו או עוקרו דפליג עליה דרבי אלעזר הקפר:
כַּאֲשֶׁר צוֹיֵתִיד. למד שנתפרשה לו מצות שחיטה על פה דהיכן ציוהו בכתב:
רוֹב אֶחָד כּו'. לאו מקרא יליף אלא כלומר על הלכות שחיטה נצטוה:

¹³⁰ מי ירחק ממנו המקום אשר יבחר יהוה אלהיו לשוים שמו שם וזבחת מבקר ומוצאנה אשר נתן יהוה לה פֶּאֶשֶׁר צוֹיֵתִיד ואכלת בשעריך בכל ארץ נפשך

5. כח, א-ב

רַק"י

וּשְׁט. מיוחד שבסימנים הוא שחיות הבהמה תלוי בו דהא בנקב במשהו מיטרפא ואילו קנה עד דמיפסק רובא: **שחט את הוושט.** בעוף: **ואילו שחיטה בגרגרת לא קתני.** דנימא שחט גרגרת ואח"כ נשמת הוושט כשרה אלמא לא מיתכשרא בקנה לחודיה: **משום דגרגרת עבידא לאשתמוטי.** להכי נקט שחיטה בוושט והשמיטה בגרגרת: **שני חצאי סימנין.** פסול דכמו דלא עביד מידי דמי זזיל הכא ליכא שיעורא זזיל הכא ליכא שיעורא: **בעוף.** שצולחו כולו כאחד וצריך שיוציא דמו בשחיטה יפה: **עד שישחוט כו'. ותיק לא פליג** אלא אוורידין: **משום דושט סמוך לוורידין.** נקט ליה ומיהו הוא הדין לקנה. הוושט הוי בין קנה למפרקת סמוך לוורידין: **ושהה בה כו' כשרה.** משום דחצי גרגרת לאו התחלת שחיטה היא שאפילו נקרע חציו לא מיטרפא בהכי: **לא בבהמה.** כלומר הא אפילו בבהמה קאמר דהא גמרה לאו אגררת קאי אלא אכולה שחיטה קאי: **וגמרו.** סלקא דעתין וגמרו בהאי כל שהוא שהרי נשחט הרוב דפגימה קמיייתא כשלימה דמיא והאיכא רוב קמן: **גמרו לוושט.** והכי קאמר והוסיף עליו כל שהוא דה"ל רובא וגמרו לו לוושט לאחר מכאן: **בלא רוב בשר.** כדאמרן בפ"ק (לעיל כא.) דאי חתיך רוב רוחב הבשר עם המפרקת קודם לסימנין הויא לה מתה קודם חתיכת הסימנין ותו מאי מליק: **בעולה.** דבעי הבדלה כדאמרן בפ"ק (שם) חותך שנים קתני מיהא לוושט או לקנה כר"נ:

"אֶחָד בְּעוֹף"

אִיתְמַר:

רַב נְחֶמְזֵן אָמַר:

אוּ וּשְׁט, אוּ קְנָה.

רַב אֲדָא בַר אֲהֵבָה אָמַר:

וּוּשְׁט וְלֹא קְנָה.

"רַב נְחֶמְזֵן אָמַר: אוּ וּשְׁט אוּ קְנָה" - **"אֶחָד"** קַתְנִי, אֶחָד כֹּל דְּהוּ.

"רַב אֲדָא בַר אֲהֵבָה אָמַר: וּוּשְׁט וְלֹא קְנָה" - מַאי **"אֶחָד"**? מִיּוּחַד.

(סִימָן שְׁחַט חֲצִיִּין גְּרָגְרַת פְּגִימָה דְּחֻטְאֵת הָעוֹף)

מִיתִיבִי:

"שְׁחַט אֶת הַוּוּשֵׁט וְאַחַר כֵּן נִשְׁמְטָה הַגְּרָגְרַת - בְּשָׂרָה.

נִשְׁמְטָה הַגְּרָגְרַת וְאַחַר כֵּן שְׁחַט אֶת הַוּוּשֵׁט - פְּסוּלָה.

שְׁחַט אֶת הַוּוּשֵׁט וְנִמְצְאָת גְּרָגְרַת שְׁמוּטָה,

וְאִינוּ יוֹדֵעַ אִם קוֹדֵם שְׁחִיטָה נִשְׁמְטָה אִם לְאַחַר שְׁחִיטָה נִשְׁמְטָה,

זֶה הִיא מַעֲשָׂה,

וְאָמַר: כֹּל סֶפֶק בְּשְׁחִיטָה - פְּסוּלָה"

וְאִילוּ שְׁחִיטָה בְּגְרָגְרַת לֹא קַתְנִי!

מִשּׁוּם דְּגְרָגְרַת עֲבִידָא לְאִישְׁתְּמוּטִי.

תָּא שְׁמַע:

"שְׁחַט שְׁנֵי חֲצָאֵי סִימְנֵין בְּעוֹף - פְּסוּלָה.

וְאִין צְרִיךְ לִזְמַר בְּבִהְמָה.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר:

בְּעוֹף - עַד שִׁישְׁחוּט אֶת הַוּוּשֵׁט וְאֶת הַוּוּרִידִין."

מִשּׁוּם דְּוּשֵׁט סְמוּךְ לוּרִידִין.

תָּא שְׁמַע:

"שְׁחַט חֲצִי גְרָגְרַת וְשָׂקָה כְּדֵי שְׁחִיטָה אַחֲרַת, וְגַמְרוּ - שְׁחִיטָתוֹ בְּשָׂרָה."

מַאי לָאוּ בְּעוֹף, וּמַאי "גְּמָרָה"? גְּמָרָה לְגְרָגְרַת.

לֹא! בְּבִהְמָה, וּמַאי "גְּמָרָה"? גְּמָרָה לְשְׁחִיטָה כּוּלָּה.

תָּא שְׁמַע:

"הֲרִי שָׂקָה חֲצִי קְנָה פָּגוּם, וְהוֹסִיף עָלָיו כֹּל שֶׁהוּא, וְגַמְרוּ - שְׁחִיטָתוֹ בְּשָׂרָה."

מַאי לָאוּ בְּעוֹף, וּמַאי "גְּמָרוּ"? גְּמָרוּ לְקְנָה.

לֹא! בְּבִהְמָה, וּמַאי "גְּמָרוּ"? גְּמָרוּ לוּוּשֵׁט.

תָּא שְׁמַע:

"בִּיצַד מוֹלְקִין חֻטְאֵת הָעוֹף?

חֹתֵךְ שְׂדֵרָה וּמִפְּרָקַת בְּלֹא רֹב בְּשָׂר, עַד שְׁמַגִּיעַ לוּוּשֵׁט אוּ לְקְנָה,

הַגִּיעַ לוּוּשֵׁט אוּ לְקְנָה, חֹתֵךְ סִימָן אֶחָד וְרֹב בְּשָׂר עִמּוֹ,

וּבְעוֹלָה - שְׁנַיִם,

אוּ רֹב שְׁנַיִם."

תִּיּוֹבְתָא דְּרַב אֲדָא בַר אֲהֵבָה!

תִּיּוֹבְתָא.

מאי הוי עלה?

ר"י

מאי הוי עלה. לענין שחיטה:

כדקאמרת. במליקה:

דלמא. מליקה שאני דאיכא חתיכת שדרה ומפרקת ואזיל ליה חיותיה בכל דהו:

ממסמס קועיה. מלוכלך צוארו בדמא שנקרע צוארו וצריך לבדוק בסימנין שמא נפסק הקנה או ניקב הוושט ומשום ספק דרוסה לא בעי למבדקה דתלין בכלבא או בקניא כדאמרינן התם (לקמן דף נג.) ספק כלבא ספק שונרא אימר כלבא:

והדר נידקיה. למעלה מבית השחיטה ולמטה:

אין לו בדיקה מבחוץ. לפי שהוא טריפה בנקב משהו ואינו ניכר וטיפת דם נכנסת לו בפנים בנקב ואינו ניכר אבל קרום הפנימי לבן הוא וטיפת דם ניכרת בו אבל החיצון אדום:

ונבדקיה לקנה. שהקנה נבדק מבחוץ לפי שאינו נטרף אלא ברוב והדר נשחטיה לקנה והשחיטה כשרה בסימן אחד ואח"כ יטלו הוושט כולו ויעקרוהו מן הלחי ויהפכוהו ויבדקוהו:

חכים יוסף ברי בטרפות כרבי יוחנן. דאמרינן בפרק גיד הנשה (לקמן דף צה:) דשדר ליה שמואל תליסר גמלי ספיקי דטריפתא למיבדקה בגווייהו לישנא אחרינא כרבי יוחנן בכל מילי:

"מאי הוי עלה"?! כדקאמרת!

דלמא שאני התם דאיכא שדרה ומפרקת - מאי?

תא שמע:

דההוא בר אוןזא דהנה כי רבא,

אתא כי ממסמס קועיה דמא,

אמר רבא: היכי נעביד?

כחב, נשחטיה והדר נבדקיה - דלמא במקום נקב קשחיט!

נבדקיה והדר נשחטיה - האמר רבה: וושט אין לו בדיקה מבחוץ אלא מבפנים!

אמר ליה רב יוסף בריה:

נבדקיה לקנה ונשחטיה לקנה ולכשריה,

והדר לפכוהו לושט ולבדקיה.

אמר רבא:

חכים יוסף ברי בטרפות כרבי יוחנן.

אלמא: "אחד" דקאמר: או האי,

או האי.

6. כח, ב

רש"י

הואיל וצולו כולו כאחד. לפיכך צריך להוציא את כל דמו: עד שישחוט. ואי ליתנהו בשחיטה אלא משום הוצאת הדם בנקיבה בעלמא סגי: בשעת שחיטה. שהדם חס ויוצא: מאחר שלא הזכירו וורידין. כלומר אין חיות תלויה בהן ואין צריך להזכירן אלא משום דם למה אתה מצריכו שחיטה: דרס בהן מהו. שחיטה ממש בעי ר' יהודה או לא רבי ירמיה לא שמיע ליה הא דרב חסדא:

"רבי יהודה אומר: עד שישחוט [את הוורידין]".

אמר רב חסדא:

לא אמר רבי יהודה אלא בעוף הוואיל וצולו כולו כְּאֶחָד, אבל בהמה - כיון דמנתחה אבר אבר לא צריך.

למימרא:

דטעמא דרבי יהודה משום דם הוא, והתנן:

"רבי יהודה אומר עד שישחוט את הוורידין!"

אימא: עד שניקב את הוורידין.

ומאי "עד שישחוט"? עד שניקוב בשעת שחיטה.

תא שמע:

"וורידין בשחיטה,

דברי רבי יהודה!"

אימא: וורידין צריך לנקבן בשעת שחיטה,

דברי רבי יהודה.

תא שמע:

"אמרו לו לרבי יהודה:

מאחר שלא הזכירו וורידין אלא להוציא מהן דם מה לי בשחיטה מה לי שלא בשחיטה?"

מכלל דרבי יהודה סבר בשחיטה!

הכי קאמרי לה:

מה לי לנקבן בשעת שחיטה, מה לי לנקבן שלא בשעת שחיטה?

והוא סבר: בשעת שחיטה - אתי דם דחיים,

שלא בשעת שחיטה - לא אתי דם דקריר.

בעי רבי ירמיה:

וורידין לרבי יהודה,

שהה בהן, דרס בהן - מהו?

אמר ליה ההוא סבא: הכי אמר רבי אלעזר:

ואמרי לה, אמר ליה ההוא סבא לרבי אלעזר: הכי אמר רבי יוחנן:

מנקבן בקוץ - והו כשרין.

תניא פותיה דרב חסדא:

"שחט שני חצאי סימניו בעוף - פסול,

ואין צריך לומר בבהמה.

רבי יהודה אומר:

בעוף - עד שישחוט את הוושט ואת הוורידין."

7. כח, ב - כט, א

רש"י

מחצה על מחצה. קס"ד לענין שחיטה קאמר כלומר סימן שחציו שחוט וחציו אינו שחוט

הוי כאילו רובו שחוט וכשר: **רחמנא למשה.** כשמסר למשה הלכות שחיטה על פה לא תשייר רובא והא דאמר שנצטוה משה לשחוט רוב היינו מחצה על מחצה דכיון דלא אישתייר רובא רוב שחוט קרי ליה:

מדרבנן. אבל מדאורייתא כשר ונפקא מינה דלא מטמא בנבלה: **חלקו לשנים.** תנור שנטמא אין לו טהרה אלא נתיצה כדכתיב יותץ ואם נשתייר רובו שלם לאו נתיצה הוא:

שאי אפשר לצמצם. שיהו מכוונים אלא ודאי בחד מינייהו איכא רובא ולא ידעינן בהי מינייהו הילכך לא סלקא טומאה מינייהו:

תרי רובי ליכא למימר בחד מנא. דאי האי רובא האי מיעוטא אבל לענין שחיטה לא הוזכר רוב אלא בחתיכה וכי קרינא פלגא רוב חתוך ליכא דמכחיש ליה דהאי פלגא דקאי לא מיקרי רוב שלם: **כדי שחיטה אחרת.** היינו שיעור שהייה:

וגמרה. קס"ד בבהמה קאי דבעיא רוב שנים ומאי גמרה לשחיטה:

ואי מחצה כרוב. כיון דשהה בחצי אזלא לה שחיטה והויא לה כפגימה בעלמא ואיטרפא לה בפסוקת הגררת אלא ש"מ אינו כרוב ופסוקת הגררת ברובא בעינן:

לא בעוף. דממה נפשך כשרה כדמפרש: **הא עבד ליה רובא.** ואיתכשרא מקמי שהייה:

לא עבד ליה כלום. מעשה טרפה: **חצי קנה פגום.** בעוף: **רוב הנראה לעינים.** כלומר רוב גמור שהוא ניכר:

מה טרפה. דאיכא מקומות טובא דמיטרפא בהו במשהו כגון נקובת הוושט והריאה והדקין: **בעינן רוב הנראה לעינים.** במקומות שהוזכר בהן רוב כגון בקנה ובחוט השדרה:

שחיטה דעד דאיכא רובא לא מתכשרא. דאפילו מאן דמכשר משום דקרי ליה רובא הוא ובמיעוטא כולחו מודו:

"חצי אַחַד בְּעוֹף,

וְאַחַד וְחָצִי בְּבַהֲמָה - שְׁחִיטָתוֹ פְּסוּלָה".

אָתְמַר:

רַב אָמַר:

מַחְצָה עַל מַחְצָה - כְּרֹב.

רַב פְּהֵנָא אָמַר:

מַחְצָה עַל מַחְצָה - אֵינוֹ כְּרֹב.

"רַב אָמַר: מַחְצָה עַל מַחְצָה - כְּרֹב" - הֵכִי אָמַר לִיָּה רַחֲמֵנָא לְמוֹשֶׁה: לֹא תִשְׁיֵיר רוֹבָא.

"רַב פְּהֵנָא אָמַר: מַחְצָה עַל מַחְצָה - אֵינוֹ כְּרֹב" - הֵכִי אָמַר לִיָּה רַחֲמֵנָא לְמוֹשֶׁה: שְׁחוּט רוֹבָא.

(סימן חצי קטינא גרגרת פגימה).

תָּנִן:

"חצי אַחַד - בְּעוֹף,

וְאַחַד וְחָצִי - בְּבַהֲמָה - שְׁחִיטָתוֹ פְּסוּלָה".

אִי אִמְרַת מַחְצָה עַל מַחְצָה כְּרֹב - אִמְאִי פְּסוּל? הָא עֲבַד לִיָּה רוֹב!

מְדַרְבְּנֵן,

דְּלָמָא לֹא אֶתִי לְמַעַבְד פְּלָגָא.

אָמַר רַבִּי קַטִּינָא:

תָּא שְׁמַע:

"חֲלֻקוּ לְשָׁנִים וְהוּן שְׁוִין - שְׁנֵיהֶם טְמֵאִין,

לְפִי שְׂאִי אֶפְשָׁר לְצַמְצֵם".

הָא אֶפְשָׁר לְצַמְצֵם - טְהוּרִין.

אִמְאִי טְהוּרִין? זֵיל הֵכָא אִיכָא רוֹבָא, זֵיל הֵכָא אִיכָא רוֹבָא!

אָמַר רַב פֶּפְא:

תְּרִי רוֹבֵי בְּחַד מְנָא לִיכָא.

תָּא שְׁמַע:

"שְׁחַט חֲצִי גִרְגַּת וְשָׁהָה בָּהּ אֶבְדִּי שְׁחִיטָה אַחֲרָת, וְגַמְרָה - שְׁחִיטָתוֹ בְּשָׂרָה".

וְאִי אִמְרַת: "מַחְצָה עַל מַחְצָה כְּרֹב" - אִיטְרַפָּא לָהּ!

מִי סְבַרְת: בְּבַהֲמָה? ! לֹא בְּעוֹף.

מִמָּה נִפְשָׁד: אִי "מַחְצָה עַל מַחְצָה כְּרֹב" - הָא עֲבִיד לִיָּה רוֹבָא!

אִי "מַחְצָה עַל מַחְצָה אֵינוֹ כְּרֹב" - לֹא עֲבַד וְלֹא כְּלוּם!

תָּא שְׁמַע:

"הֲרִי שְׁהִיָּה חֲצִי קִנָּה פְּגוּם, וְהוֹסִיף עָלָיו כָּל שְׁהוּא וְגַמְרוּ - שְׁחִיטָתוֹ בְּשָׂרָה".

וְאִי אִמְרַת: "מַחְצָה עַל מַחְצָה כְּרֹב" - טְרַפָּה הִוִּיא!

אָמַר רַבָּא:

שְׂאֵנִי לְעֵנִין טְרַפָּה, דְּבַעֲיֵנן רוֹב הַנִּרְאָה לְעֵינִים.

אָמַר לִיָּה אַבְיִי:

וְלֹא כָּל דְּכֹן הוּא?

וּמָה טְרַפָּה דְּבַמְשָׁהוּ מִיטְרַפָּא, הִיכָא דְּבַעֲיֵנן רוֹבָא - בְּעֵינֵן רוֹב הַנִּרְאָה לְעֵינִים,

שְׁחִיטָה דְּעַד דְּאִיכָא רוֹבָא לֹא מִיתְכַּשְׂרָא - לֹא כָּל שְׁפֹן דְּבַעֲיֵנן רוֹב הַנִּרְאָה לְעֵינִים!?

אֲלָא, דְּכֹלֵי עֲלָמָא: "מַחְצָה עַל מַחְצָה אֵינוֹ כְּרֹב",

וְכִי אִיתְמַר דְּרַב וְדְרַב פְּהֵנָא - לְעֵנִין פְּסַח אֶתְמַר.

כט,א

הָרִי שְׁהִיּוּ יִשְׂרָאֵל מְחַצֵּה טְהוּרִים וּמְחַצֵּה טְמֵאִים:
 רַב אָמַר: מְחַצֵּה עַל מְחַצֵּה כְּרוּב.
 וְרַב פְּהֵנָא אָמַר: מְחַצֵּה עַל מְחַצֵּה אֵינוּ כְּרוּב.

וְהֵתָם מַאי טַעְמָא דְרַב?

דְּכֹתִיב: **"אִישׁ אִישׁ מִי יְהִי טְמֵא לְנַפְשׁוֹ"**¹³¹ (במדבר ט, י) -
"אִישׁ" - נְדָחָה,
 וְאֵין צִיבוּר - נְדָחִין.

רש"י

מחצה על מחצה כרוב. וטהורים
 עושין לעצמן בטהרה וטמאין
 עושין לעצמן בטומאה ולא
 מידחו לפסח שני כיחידין:
אינו כרוב. ונדחין הטמאין לשני:
והתם מאי טעמא דרב. הא
 בעלמא אמרת דלא הוי רובא:
דכתיב איש איש כי יהיה טמא.
 ידחה לשני ופלא נהי דרובא לא
 מיקרי מיהו מכלל יחידין נפקי
 להו ולא מידחו:

¹³¹ דבר אל בני ישראל לאמר איש איש מי יהיה טמא לנפשו או בדרך רחקה לכם או לדתכם ועשה פסח ליהוה

8. כט, א

רש"י

לדם הוא צריך. לזריקה:
 מליקתו כשרה מיבעי ליה.
 כלומר אעוף איבעי ליה למיתני
 מליקתו כשרה והדר ליתני
 אבהמה שחיטתה כשרה:
הא לא קשיא. גבי הדדי תננהו
 וכי סליק מבהמה נקט שחיטה:
אלא רישא. כי תנא השוחט:
מכדי בעוף קאי. ובו התחיל
 להורות והיכי סמך ליה שחיטה
 בעוף קדשים המולק מיבעי ליה:
 ה"ג מאי רוב אחד רוב כל אחד
 ואחד ולא גרסינן אלא:
לא פסיקא ליה. ותנא מילתא
 דמישתמע בתרוייהו דהכי
 משמע רוב כל אחד בעוף כשרה
 היכא דסגי בחד כגון חטאת הוי
 רובו ככולו והיכא דבעי תרתי
 הוי רוב כל אחד ככולו:
שפיר. מש"ה פליגי רבנן עליה
 דכיון דלא הוזכרו וורידין אלא
 משום דם מה לי בשעת שחיטה
 ומה לי לאחר שחיטה:
אלא בקדשים. היכי פליגי רבנן
 עליה:
הוא עצמו. כל עצמה ועיקרה של
 שחיטת קדשים לדם היא
 צריכה:

"רוב אֶחָד בְּעוֹף,

[וְרוב שְׁנַיִם בְּבַהֲמָה - שְׁחִיטתו בְּשֶׁרָה"].

תְּנִינָא חֲדָא זִימְנָא "רובו שֶׁל אֶחָד - בְּמוֹהוּ"!

(הכש פשח סימן)

אָמַר רַב הוֹשְׁעִיא:

חֲדָא - בְּחוּלִין,

וְחֲדָא - בְּקַדְשִׁים.

וְצָרִיכָא,

דְּאֵי אֲשִׁמוּעֵינּוּ חוּלִין - הֵתֵם הוּא דְסָגִי לִיה בְּרוּבָא מְשוּם דְּלֹאוּ לְדָם הוּא צָרִיד,

אֲבָל קַדְשִׁים דְּלְדָם הוּא צָרִיד -

אֵימָא לֹא תִיסְגִי לִיה בְּרוּבָא עַד דְּאֵיכָא כּוּלִיָּה!

וְאֵי אֲשִׁמוּעֵינּוּ קַדְשִׁים - מְשוּם דְּלְדָם הוּא צָרִיד,

אֲבָל חוּלִין דְּלְדָם לֹא צָרִיד - אֵימָא בְּפִלְגָא סָגִי לִיה,

קָא מְשַׁמַּע לֵן

הֵי בְּחוּלִין, וְהֵי בְּקַדְשִׁים?

אָמַר רַב פְּהֵנָא:

מִיֶּסֶתְבְּרָא: רִישָׁא - בְּחוּלִין,

וְסִיפָא - בְּקַדְשִׁים.

ממאי?

מדקתני: "השוחט",

וְאֵי סְלָקָא דְעֵתְדָ: רִישָׁא בְּקַדְשִׁים - הַמוּלֵק מִיִּבְעֵי לִיה!

אָלָא מֵאֵי, סִיפָא בְּקַדְשִׁים? "שְׁחִיטתו בְּשֶׁרָה"!? 'מְלִיקתו בְּשֶׁרָה' מִיִּבְעֵי לִיה!

הָא לֹא קָשִׁיא:

אֵיִדִּי דְסָלִיק מִ"בַּהֲמָה" תְּנָא נְמִי "שְׁחִיטתו בְּשֶׁרָה".

אָלָא רִישָׁא מְכַדִּי עַל עוֹף קָאֵי, אֵי סְלָקָא דְעֵתְדָ בְּקַדְשִׁים - 'הַמוּלֵק' מִיִּבְעֵי לִיה!

רב שימי בר אשי אָמַר:

רישא - בחולין,

מהכא - דקתני: "אֶחָד בְּעוֹף" וְאֵי סְלָקָא דְעֵתְדָ בְּקַדְשִׁים - הָא אֵיכָא עוֹלַת הָעוֹף דְּבְעֵי שְׁנֵי סִימְנִים!

אָלָא מֵאֵי? סִיפָא בְּקַדְשִׁים!?

"רוב אֶחָד בְּעוֹף" - הָא אֵיכָא עוֹלַת הָעוֹף דְּבְעֵי שְׁנֵי סִימְנִין!

מאי "רוב אֶחָד"? רוב כָּל אֶחָד וְאֶחָד,

וּבְדִין הוּא דְלִיתְנִי: "רוב שְׁנַיִם" כִּיּוֹן דְּאֵיכָא חֲטָאת דְסָגִי לִיה בְּחַד סִימְן מְשוּם הָכִי לֹא פְּסִיקָא לִיה.

רב פפא אָמַר:

רישא - בחולין,

מהכא - דקתני: "דְּבִי יְהוּדָה אֹמֵר: עַד שִׁישְׁחוּט אֶת הַוְרִידִין" וּפְלִיגֵי רַבְּנָן עֲלֵיהּ,

אֵי אֲמַרְתָּ בְּשִׁלְמָא: בְּחוּלִין - שְׁפִיר,

אָלָא אֵי אֲמַרְתָּ: בְּקַדְשִׁים - אֲמַאי פְּלִיגֵי רַבְּנָן עֲלֵיהּ הוּא עֲצָמוּ לְדָם הוּא צָרִיד!

רב אשי אָמַר:

סיפא - בקדשים,

מהכא, דקתני: "השוחט שְׁנֵי רֵאשִׁין בְּאֶחָד - שְׁחִיטתו בְּשֶׁרָה" (חולין ל:).

"הַשּׁוֹחֵט" - דִּיעֲבַד אִין, לְכַתְּחַלָּה - לֹא.

אִי אַמְרַת בְּשִׁלְמָא: בְּקַדְשִׁים - הֵיִינוּ דְלְכַתְּחַלָּה לֹא, מִשּׁוּם דְּתַנִּי רַב יוֹסֵף:

"תְּזַבַּח"¹³² (ויקרא יט, ה) **שְׁלֹא יִהְיֶה שְׁנוֹטִים זָבַח אֶחָד.**

"תְּזַבַּחְהוּ" - שְׁלֹא יִהְיֶה אֶחָד שּׁוֹחֵט שְׁנֵי זָבָחִים."

וְאָמַר רַב פְּהֵנָא: **"תְּזַבַּחְהוּ" כְּתִיב.**

אֶלֶּא אִי אַמְרַת: בְּחוּלִין - אֶפִּילוּ לְכַתְּחַלָּה נְמִי.

וְאִף רַבֵּי שְׁמַעוֹן בֶּן לֵקִישׁ סָבַר:

רִישָׁא - בְּחוּלִין,

וְסִיפָא - בְּקַדְשִׁים.

דְּאָמַר רַבֵּי שְׁמַעוֹן בֶּן לֵקִישׁ:

מֵאַחַר שְׁשִׁנְיָנוּ: **"רֹבּוּ שֶׁל אֶחָד בְּמוֹהוּ" לְמָה שְׁנִינוּ: "רֹבּ אֶחָד בְּעוֹף וְרֹב שְׁנִים בְּבִהֵמָה"?**

לְפִי שְׁשִׁנְיָנוּ: **"הִבִּיאוּ לוֹ אֶת הַתְּמִיד קָרְצוּ וּמִירָק אַחַר שְׁחִיטָתוֹ עַל יָדוֹ"** (יומא לא:),

יְכוּל לֹא מִירָק יִהְיֶה פְּסוּל?

לְכַךְ שְׁנִינוּ: **"רֹב אֶחָד בְּעוֹף וְרֹב שְׁנִים בְּבִהֵמָה."**

רָט"י

תְּזַבַּח. לרצונכם תזבחוהו ואמרינן לקמן תזבחוהו כתיב ויש אם למסורת תזבח משמע דלשוחט יחידי קאמר ולא לשנים מדלא כתיב תזבחוהו ומדכתיב הוא משמע נמי אזבח שאף הוא יהא יחידי:

ואמר רב כהנא. גרסינן הא דר"ל בסדר יומא (דף לב:): גבי הביאו לו לכ"ג את התמיד:

קִרְצוּ. מפרשינן התם ברוב שנים שלא היה יכול למרק ולגמור את השחיטה כולו לפי שכל עבודת יה"כ אינה כשרה אלא בו דכתיב באחרי מות וכפר הכהן אשר ימשח אותו והיה צריך לאחוז מהר את המזרק ולקבל הדם לפיכך חותך בו כדי הכשר שחיטה ומניחה וממהר לקבל:

ומירק. כהן אחר שחיטה: **על ידו.** בשבילו כמו (עירובין דף פב:): מערב אדם על יד בנו ובתו בשבילם ומפני ששנינו שם דצריך למרק יכול לא מירק יהא פסול דבקדשים לא סגי ברוב שנים:

לכך. הוצרך לשנות כאן רוב אחד בעוף וכו' דרישא חולין הוה שמעינן מינה ותנא סיפא משום קדשים. ופרכינן יכול לא מירק יהא פסול בתמיה הא אי"כ הויא לך הא מריקה עבודה באדם אחר שלא בכ"ג ותניא כל עבודת יה"כ כו' ברייתא היא בשילהי הוריות:

9. כט, א-ב

רפ"י

מצוה למרק. משום דם ואני שמעתי ביומא משום ברוב עם הדרת מלך ואין לבי כד דא"כ כל עבודות נמי והרי הכתוב הקפיד בכ"ג וגירש את רוב עם:

אמר מר:

"יכול לא מירק יהא פסול".

כט, ב אם פן, הויא ליה עבודה באחר,

ותניא:

"כל עבודת יום הנפורים - אינן בשרות אלא בו!"

הכי קאמר:

יכול יהא פסול מדרבנן, דסלקא דעתך אמינא: איכא פסול מדרבנן, לכך שנינו: "רוב אחד בעוף ורוב שנים בבהמה".

ומאחר דאפילו פסולא דרבנן ליכא, למה לי למרק?

מצוה למרק.

10. כט, ב - ל, א

רפ"י

אינה לשחיטה. אין השחיטה קרויה שחיטה אלא בסופה ולקמיה מפרש למאי הלכתא: **ישנה לשחיטה.** הכל קרוי שחיטה:

פסולה. ואפילו למ"ד אינה לשחיטה אלא לבסוף ולא מיקרי שחיטת עובד כוכבים מיהו שחיטת ישראל נמי לא הויא והויא לה כקוף בעלמא ואיטרפא לה: **מעשה טרפה.** מעשה שהיה כדי וכשיעור לטרפה בו נעשה בה ביד עובד כוכבים:

עולת העוף. למעלה מחוט הסיקרא חטאת העוף למטה כדאמר בזבחים (דף סד: סה.):

שהרי עשה בה [מעשה חטאת העוף] למטה. במקום פסולה מעשה שהוא חשוב בחטאת העוף להכשירו בכך שמליקת חטאת העוף בסימן אחד הילכך ה"נ חשיב לפסול אע"ג דבעולה לא הוי סוף מליקה עד גמר השני: **מיחייב.** משום שחוטאי חוץ:

מר לא אמר הכי. דאילו בעוף אם שחט סימן ראשון בחוץ מיחייב שהרי דכוותה כשר בפנים במליקת חטאת העוף השוחט עוף קדשים בחוץ חייב דיליף מריבויא דאשר ישחט בשחיטת קדשים בפרק השוחט (דף קז.) אבל המולק את העוף פטור:

כל העסוקין בפרה. אדומה: **מתחלה ועד סופה.** באחת עבודותיה בין באמצע ובין בתחלה ובין בסוף:

מטמאין את הבגדים. כדכתיב (במדבר יט) עץ ארז ואזוב ושני תולעת והשליך אל תוך שריפת הפרה וסמיך ליה וכבס בגדיו הכהן וגו'. וכתוב בשריפתה והשורף אותה וגו' ותניא בסיפרי אם המשליך את האזוב מטמא בגדים השורף לא כ"ש מה ת"ל והשורף בא הכתוב ולימד על כל העסוקים בפרה מתחלה ועד סוף שיהו טעונים תכבוסת בגדים: **ופוסלין אותה במלאכה.** אם נתעסקו עמה במלאכה אחרת כגון ששחט וחתך עמה דלעת דתניא (ספרי פי חקת) ושחט אותה בא הכתוב ולימד על הפרה שתהא מלאכה פוסלתה בשחיטתה ושרף את הפרה בא הכתוב ולימד שתהא מלאכה פוסלת בשריפתה:

בשחיטתה. כגון שנתנבלה: **אינה מטמאה בגדים.** שאין כאן עבודה ואם אסף אפרה או שרפה ולא נגע בה או אפילו נגע בה בפשוטי כלי עץ שלא טמאתו משום נבלה אינו טמא משום מתעסק בפרה שאין כאן פרה אדומה:

בהזאתה. בהזאת דמה שהיה מזה הימנה ז' פעמים כנגד פתח של היכל כדכתיב (שם יט) והזה אל נכח פני וגו':

קודם פסולה מטמאה בגדים. דמתעסק בפרה הוא וכבר נעשית שחיטתה בהכשר:

דלאו שחיטה היא כלל. שהרי סופה הוכיח אבל היכא דנגמרה שחיטה ממש אימא לך דכולה קרויה שחיטה מתחלה ועד סוף:

לפלוג נמי. האי תנא בהכשרא דפרה אפילו בפרה שלא נפסלה יש לחלק בין בגדים לבגדים:

אמר רבי שמעון בן לקיש משום לוי סבא: אינה לשחיטה אלא בסוף.

ורבי יוחנן אמר: ישנה לשחיטה מתחלה ועד סוף.

אמר רבא:

הכל מודים:

היכא דשחט סימן אחד עובד כוכבים, וסימן אחד ישוראל - שהיא פסולה, שהרי נעשה בה מעשה טרפה ביד עובד כוכבים. בעולת העוף נמי, היכא דמליק סימן אחד למטה, וסימן אחד למעלה - פסולה, שהרי עשה בה מעשה חטאת העוף למטה.

לא נחלקו אלא:

כגון ששחט סימן אחד בחוץ וסימן אחד בפנים:

למאן דאמר: "ישנה לשחיטה מתחלה ועד סוף" - מיחייב,

למאן דאמר: "אינה לשחיטה אלא בסוף" - לא מיחייב.

אמר ליה רבה בר שמי:

מר לא אמר הכי!

ומנו? רב יוסף.

היכא דשחט סימן אחד בחוץ וסימן אחד בפנים - נמי פסול, שהרי עשה בה מעשה חטאת העוף בחוץ.

לא נחלקו אלא:

כגון ששחט מיעוט סימנין בחוץ וגמרו בפנים:

למאן דאמר: "ישנה לשחיטה מתחלה ועד סוף" - מיחייב.

למאן דאמר: "אינה לשחיטה אלא בסוף" - לא מיחייב.

מתיב רבי זירא:

"כל העסוקין בפרה מתחלה ועד סוף - מטמאין בגדים, ופוסלין אותה במלאכה אחרת.

אירע בה פסול בשחיטתה:

בין קודם פסולה, בין לאחר פסולה - אינה מטמאה בגדים.

בהזאתה:

קודם פסולה - מטמאה בגדים,

לאחר פסולה - אינה מטמאה בגדים" (פרה ד, ד).

ואי אמרת: "ישנה לשחיטה מתחלה ועד סוף" - לפלוג נמי בשחיטתה,

אירע בה פסול בשחיטה:

קודם פסולה - מטמאה בגדים,

לאחר פסולה - אינה מטמאה בגדים!

אמר רבא:

נתקלקלה שחיטה קאמרת?!

שאני התם דאגלאי מלתא למפרע דלאו שחיטה היא כלל.

אמר רבא:

אי קשיא לי, הא קשיא לי:

למאן דאמר: "אינה לשחיטה אלא בסוף" - לפלוג בהכשרה דפרה,

כגון דשחטה בתרי גברי,

דגברא קמא - לא מטמאה,

וגברא בתרא - מטמאה!

אמר רב יוסף:

תרי גברי בחד זיבחא קאמרת?! בר מיניה דההוא!

דתנינא:

רש"י

סתמתאה. שיש משנה וברייתא הרבה שאמר ר' אלעזר ברי שמעון ורגילים התנאים לסדרן במשנה בלשון סתם והאי סתמא דתובח הוא נמי אמרה וגמרא גמיר לה ר' יוחנן מרביה דהא ר' אלעזר אמרה: **זבח אחד**. ולרבנן ליפלוג ועוד לר' אלעזר גופיה ליפלוג כגון דשחטה חד גברא בתרי סודרי שבאמצע שחיטה בא חברו ונטל סודרו מראשו ועטפו בסודר אחר ומדלא מפליג ש"מ תרווייהו מיטמו דישנה לשחיטה מתחלה ועד סוף:

אלא. לא מתרץ כרב יוסף אלא הכי תריץ דתנא בפרה פסולה איצטריך ליה לפלוגי ולאשמועינן דאע"ג דנפסלה מיהו קודם פסולה תורת פרה עליה והעסקין בה נטמאו ובהכשרה לא חש לאורויי אי ישנה לשחיטה מתחלה ועד סוף אי אינה אלא לבסוף:

ובמועד לשמו פטור. בשוחט הפסח על החמץ קאי בפרק תמיד נשחט (פסחים דף סג.) ומרבינן התם לשאר זבחים ששחטן בפסח על החמץ שלוקה עליהן משום לא תשחט על חמץ וקאמר ר' שמעון שהשוחט פסח בתוך המועד כגון שאבד בארבעה עשר והקריב אחר תחתיו ונמצא הראשון במועד ושחטו לשמו על החמץ פטור דהא זבח פסול הוא דלא חזי שלא בזמנו לשמו:

שלא לשמו. דשחטו לשם שלמים: **חייב**. דפסח לאחר זמנו קרב שלמים וזה שנשחט לשלמים זבח כשר הוא ומדקתני שלא לשמו חייב מכלל דרישא דקתני לשמו פטור היינו דשחטיה סתמא וסתמא קרי לשמו דאי לשמו דוקא קאמר הא סתמא חייב קשיא סיפא דלא מחייב ליה אלא בשלא לשמו בהדיא וגרסינן והוינן בה טעמא דשלא לשמו הא סתמא פטור: **והוינן בה**. בסתמא אמאי פטור:

הא סתמא שלמים הוא. דנפקא לן מוזבחת פסח לה' אלהיך צאן ובקר דמותר פסח קרב שלמים בפסחים (דף ע:.) ובמנחות (דף פג:.) ובזבחים בפ"ק (דף ט:.)

ש"מ. מדקרי ליה פסול דפסח בשאר ימות השנה בעי למיעקר שם פסח מיניה וכל כמה דלא עקר פסח הוא וכי שחט ליה שלא בזמנו הוי פסח פסול ומיפלג פליגי בה בפסחים (דף עג:.)

א"ר חייא בר גמדיא נזרקה. תשובה זו שאני משיב מפני חבורה ואמרו לעולם לא בעי עקירה והאי דמשמע דבעי עקירה:

כגון שהיו בעלים. בפסח ראשון טמאי מתים ופסח זה לא נדחה מחמת איבוד אלא מחמת בעלים שנדחו מחמת טומאה לפסח שני והאי פסח חזי ליקרב באייר הלכך בעי עקירה:

אי אמרת בשלמא ישנה לשחיטה מתחלה ועד סוף. אפשר ליה בתחלת שחיטה דסתמיה הוי לפסח דתחלת שחיטה נמי פסלה:

אלא אי אמרת לא פסלה עד גמר שחיטה. הא גמר שחיטה לאו פסח הואי דכיון דשחט ביה פורתא ולא איחזי לשהוייה לפסח שני אידחי ליה מפסח וכיון דלא חזי לפסח הא אמרת דלשלמים קאי וגמר שחיטה דידיה לשלמים הוא ובפורתא קמא לא איפסל משום שחיטת פסח שלא בזמנו דהא אינה לשחיטה אלא לבסוף: לשם פסח קא שחט לא גרסינן:

מדמי פסח. ראוי הוא לימכר קודם גמר שחיטה ולצאת לחולין שאין לך מום קבוע גדול מזה ודמיו לפסח וכיון דחזי לדמי פסח סתם שחיטה דידיה כולה לפסח: **וכי תימא**. אין קדשים נפדין בלא העמדה והערכה כדכתיב (ויקרא כז) והעמיד את הבהמה לפני הכהן והעריך הכהן אותה וזו אין יכולה לעמוד על רגליה:

"תזבחה" ¹³³ (דברים יב, טו) - **שלא יהו שני שוחטין זבח אחד**.

"תזבחהו" ¹³⁴ (ויקרא יט, ה) - **שלא יהא אחד שוחט שני זבחים**.

ואמר רב פהנא: תזבחהו כתיב!

אמר ליה אביי:

לאו אתמר עליה:

אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן:

זו דברי רבי אלעזר ברבי שמעון **אסתמתאה**, אבל חכמים אומרים: שנים שוחטים זבח אחד?

לא

ולרבי אלעזר ברבי שמעון נמי,

לפלוג כגון דשחט חד גברא בשני סודרים,

דסודר קמא - לא מטמא,

וסודר בתרא מטמא!

אלא בפסולא דפרה - קא מיירי,

בהכשרה - לא קא מיירי.

מתיב רב אידי בר אבין:

"ובמועד: לשמו - פטור,

שלא לשמו - חייב" (פסחים סג.).

והוינן בה: טעמא דשלא לשמו,

הא סתמא - פטור,

ואמאי "פטור"? פסח בשאר ימות השנה שלמים הוא!?

שמע מינה: פסח בשאר ימות השנה - בעי עקירה?

ואמר רבי חייא בר גמדיא:

נזרקה מפני חבורה, ואמרו:

הקא במאי עסקינן:

כגון שהיו בעלים טמאי מתים, דנדרחין לפסח שני, דסתמא לשמו קאי.

והאי - הוא דבעי עקירה,

הא אחר - לא בעי עקירה.

אי אמרת בשלמא: "ישנה לשחיטה מתחלה ועד סוף" - איפסיל ליה מתחלת שחיטה,

אלא אי אמרת: "אינה לשחיטה אלא בסוף" - כיון דשחט ביה פורתא אידחי ליה מפסח

אידיך כי קא שחט - שלמים קא שחט!

אמר ליה אביי:

נהי דאידחי ליה מפסח,

מדמי פסח - מי אידחי!?

וכי תימא: בעי העמדה והערכה - והתנן:

"שחט בה שנים או רוב שנים ועדיין היא מפרקסת,

הרי היא כחיה לכל דבריה" ¹³⁵ (חולין קיז:.)!

¹³³ רק בכל אות נפשך תזבחה ואכלת בשר כבדית יהוה אלהיך אשר נתן לך בכל שעריך הטמא והטהור יאכלנו פצוי ופאלי

¹³⁴ וכי תזבחהו זבח שלמים ליהוה לרצונכם תזבחהו

¹³⁵ אין זה לשון המשנה אלא הנלמד מהמשנה.

11. ל, א-ב

רפ"י

בשנים ושלשה מקומות. שחתך כאן וחזר והתחיל לשחוט למטה או למעלה:
מפורעת. מגולה ונכרת דהיינו במקום אחד:
חץ שחוט. שחיתה דומיא דחץ שאינו חותך בבי מקומות:
ב' אוזנין בסכין. קס"ד בבי סכינין אחד למעלה לצד הראש ואחד למטה לצד החזה:
בסכין אחד. ומאי אחד למעלה ואחד למטה דנקטי סכינא באלכסון:
אי הכי. לשון קושיא הוא:
שמא ידרוסו. דמתוך שזה מושך לכאן וזה לכאן ושניהם דוחקים סכין על הצואר יש לחוש שלא יתיזו הראש בבת אחת:
כקולמוס. באלכסון דכוליה חד מקום הוא ומפורעת קרינא ביה והתחיל בקנה למעלה וחתך ושיפע כלפי מטה במקום שנגמרה שחיטת קנה התחילה שחיטת וושט וכן מלמטה למעלה:
למדתנו רבינו. בלקיחה זו:
משנתנו. דקתני שנים אוזנין בסכין אפילו בשני סכינין קמכשר:

אמר רב יהודה אמר רב: השוחט בשנים ושלשה מקומות - שחיטתו כשרה.

כי אמריתה קמיה דשמואל, אמר לי: בעינן שחיטה מפורעת, וליכא.

ואף רבי שמעון בן לקיש סבר בעינן שחיטה מפורעת, דאמר רבי שמעון בן לקיש: מנין לשחיטה שהיא מפורעת? שפאמר: "חץ שחוט לשונם מרמה דבר" ¹³⁶ (ירמיה ט, ז).

מתיב רבי אלעזר:

"שנים אוזנין בסכין ושחטין, אפילו אחד מלמעלה ואחד מלמטה - שחיטתו כשרה". אמאי? והא ליכא שחיטה מפורעת!

אמר ליה רבי ירמיה: משנתנו: בסכין אחד, ושני בני אדם.

אמר ליה רבי אבא:

אי הכי, היינו דתני עלה: "אין חוששין שמא יטרפו זה על זה". אי אמרת בשלמא: בשתי סכינין, ושני בני אדם - שפיר, מהו דתמא: ליחוש דלמא סמכי אהדדי, והאי לא אתי למעבד רובא, קא משמע לן: דאין חוששין. אלא אי אמרת: בסכין אחת, ושני בני אדם - האי אין חוששין שמא יטרפו זה על זה - שמא ידרוסו זה על זה מיבעי ליה!

אמר ליה רבי אבין:

תני: אין חוששין שמא ידרוסו זה על זה.

לב

מתיב רבי אבין:

"שחט: את הוושט למטה ואת הקנה למעלה, או את הוושט למעלה ואת הקנה למטה - שחיטתו כשרה". אמאי? והא ליכא שחיטה מפורעת!

הוא מותיב לה והוא מפרק לה, בשחיטה העשויה כקולמוס.

ההוא תורא דאי שחט בשנים ושלשה מקומות, על רב יצחק בר שמואל בר מרתא שקל משופרי שופרי.

אמר ליה רבי זירא:

למדתנו רבינו: משנתנו בשני סכינין ושני בני אדם.

12. ל, ב

רש"י

ופסקו: לתחתון כהלכתו אלא שהחליד וחזר והוציא את הסכין וחתך העליון כדרכו:
תחת השני: ששחט כבר את הראשון:
נבלה: ומטמאה:
מלמטה למעלה: דכיון דתחת השני החליד לא אפשר אלא מלמטה למעלה:
תחת מטלית: הכרוכה לה סביבות צוארה:
מהו: דהא עור נמי לאו בכלל שחיטה הוא ומספקינן ליה משום חלדה הכא נמי לא שני או דלמא האי גופה והאי לאו גופה:
מסובך: פלטר"ר:
תיקו: וכל תיקו דאיסורא לחומרא:
החליד במיעוט סימנין: לאחר ששחט רובו בהכשר מי אמרינן הא אישתחוט שפיר ברוב סימנין או דלמא כולה חדא שחיטה היא ואית בה חלדה ובמיעוט קמא פשיטא לן דנבלה ודאי:
תיקו: ולחומרא וגבי הגרמה נמי דפירקא קמא (לעיל יט.) בין שחט שליש והגרים שליש ושחט שליש בין הגרים שליש ושחט שליש והגרים שליש בין שחט שני שלישי והגרים שליש מספקא לן דלמא סבירא לן כרבנן טרופאי דמיטרפי בכל חדא מינייהו ועבדינן לחומרא ואע"ג דשנינן לעיל (דף כט.) שחט חצי גרירת ושהה בה וגמרה כשרה ואוקימנא בעוף ואכשרנא ממה נפשך דאי מחצה על מחצה כרוב הא עבד ליה רובא אלמא דמכי עבד רובא בכשרות לא חייש לפסולא. דמיעוטא לא סמכינן אההוא שנויא דדיחוי הוא דדחייה וטעמא משום דמחצה על מחצה אינו כרוב ובשחיטה קמייתא לא מידי עביד וכי שהה בפלגא קנה לא איטרף אבל במיעוטא בתרא בין דקנה ובין דוושט ובמיעוטא קמא דוושט מיטרפא ואף בהלכות גדולות כתוב והיכא דשהה בסימנין בין בתחלה ובין בסוף אסור דכיון דלא אפשר לן עבדינן לחומרא:

אמר רב יהודה אמר רב:
החליד את הסכין בין סימן לסימן ופסקו - פסולה.
תחת העור - פשרה.

מאי קא משמע לן?

תנינא:

"או שהחליד את הסכין תחת השני ופסקו:

רבי ישבב אומר: נבלה.

רבי עקיבא אומר: טרפה."

אי ממתניתין, הוה אמינא: הני מילי מלמטה למעלה, דלא קעביד כדרך שחיטה, אבל מלמעלה למטה דקעביד כדרך שחיטה - אימא: שפיר דמי, קא משמע לן.

"תחת העור - פשרה".

בי רב אמרי:

תחת העור - איני יודע.

איבעיא להו:

לבי רב דאמרי: "תחת העור איני יודע" - תחת מטלית מהו?
תחת צמר מסובך מהו?

תיקו.

בעי רב פפא:

החליד במיעוט סימנים מהו?

תיקו.

13. ל, ב - לא, א

רש"י

מִתְנִיתִין

הַשּׁוֹחֵט שְׁנֵי רֵאשִׁין בְּאֶחָד - שְׁחִיטָתוֹ בְּשֵׁרָה.
 שְׁנַיִם אוֹחֲזִין בְּסָכִין וְשׁוֹחֲטִים אֶפִּילוֹ אֶחָד לְמַעַלָּה וְאֶחָד לְמַטָּה - שְׁחִיטָתוֹ בְּשֵׁרָה.
 הִתִּיז אֶת הַרֵאשׁ בְּבֵת אַחַת - פְּסוּלָה.
 הִיָּה שׁוֹחֵט וְהִתִּיז אֶת הַרֵאשׁ בְּבֵת אַחַת - אִם יֵשׁ בְּסָכִין מְלֵא צֹאֵר, בְּשֵׁרָה.
 הִיָּה שׁוֹחֵט וְהִתִּיז שְׁנֵי רֵאשִׁין בְּבֵת אַחַת - אִם יֵשׁ בְּסָכִין מְלֵא צֹאֵר אֶחָד, בְּשֵׁרָה.
 בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים: בְּזִמְנֵן שְׁהוּלִיךְ וְלֹא הִבִּיא,
 אוּ הִבִּיא וְלֹא הוּלִיךְ.
 אֲבָל אִם הוּלִיךְ וְהִבִּיא - אֶפִּילוֹ בַל שְׁהוּא,
 אֶפִּילוֹ בְּאִיזְמַל בְּשֵׁרָה.

מתני' שנים אוֹחֲזִין בְּסָכִין וְשׁוֹחֲטִין. בהמה אחת: הִתִּיז אֶת הַרֵאשׁ בְּבֵת אַחַת. כאדם המתיז קנה או דלעת דוחק הסכין בכח ופוסק והיא דרסה: הִיָּה שׁוֹחֵט. במשיכה: והִתִּיז אֶת הַרֵאשׁ. בהבאה ראשונה עד שלא הספיק להוליך או הוליך תחלה ובמשיכה הוטו הראש עד שלא הספיק להביא: אִם יֵשׁ בְּסָכִין מְלֵא צֹאֵר. חוץ לצואר כדמוקי בגמרא יש כאן הולכה או הובאה וכשר שיש בו כדי לשחוט במשיכה בלא דרסה אבל אם אין אורך הסכין אלא כעובי הצואר או חוץ לצואר משהו דרסה היא שאין הסימנין נחתכין במשיכה זו לבדה בלא דרסה:

גְּמָרָא

מָנָא הָנִי מִיִּלִּי?

אָמַר שְׁמוּאֵל:

דְּאָמַר קְרָא: "חֵץ שְׁחוּט לְשׁוֹנֵם מִרְמָה דְּבַר" ¹³⁷ (ירמיה ט, ז).

אִם יֵשׁ בְּסָכִין מְלֵא צֹאֵר אַחַד. מפרש בגמרא חוץ לשני הצוארים דיש בו שיעור שלשה צוארין: אִיזְמַל. תער דק וקטן מאד: אֶפִּי בְּאִיזְמַל. אע"ג דאיכא למיגזר אטו יש לו קרנים כדלקמן:

תָּנָא דְּבִי רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל:

"וְשַׁחֲט" ¹³⁸ (ויקרא א, ה) - אִין וְשַׁחֲט' אֵלָא וּמִשָּׁר.

וְכֵן הוּא אוֹמֵר: "זֶהֱב שְׁחוּט" ¹³⁹ (מלכים א' י, טז),

וְאוֹמֵר: "חֵץ שְׁחוּט לְשׁוֹנֵם מִרְמָה דְּבַר" (ירמיה ט, ז).

גמ' חץ שחוט. מה חץ הולכת במשיכה אף שחיטה במשיכה: זֶהֱב שְׁחוּט. משוך שהוא רך המושכין אותו כעין שעושין צורפי נחושת חוטיין שעושין מהן מחטיין: שְׁנִטוּוּה כְּחוּט. ושחוט כמו שחוט אבל שחט לאו לשון משיכה הוא:

מַאי וְאוֹמֵר?

וְכִי תִימָא: זֶהֱב שְׁחוּט שְׁנִטוּוּה כְּחוּט הוּא - תָּנָא שְׁמַע "חֵץ שְׁחוּט לְשׁוֹנֵם".

רַבָּא הוּוּה בְּדִיק לִיה גִּירָא לְרַבִּי יוֹנָה בַר תַּחְלִיפָא וְשַׁחֲט בַּה עוֹפָא בְּהַדִּי דְּפָרַח.

וְדִלְמָא עֶבֶיד חִלְדָּה!

לֹא, חֲזִינָן אֲגִידְפֵי דְּמִיפְרָמִי.

וְהָא בְּעֵי פְסוּי!

בְּדַק לְהוּ גִירֵי. מפגימה: גִּידְפֵי. נוצה שסביב הצואר: דְּמִיפְרָמִי. כרותות מינצייר"ש בלע"ז דאי עבד חלדה מבפנים היה יוצא רוחב פי החץ בין הכנפים ולא היה חותכו: צְרִיךְ שִׁיתֵן עֶפֶר. תיחוח למטה דאם העפר קשה לא מקרי עפר למטה:

וְכִי תִימָא: דְּמַכְסוּ לִיה - וְהָאָמַר רַבִּי יוֹרָא אָמַר רַב:

הַשּׁוֹחֵט צְרִיךְ שִׁיתֵן עֶפֶר לְמַטָּה וְעֶפֶר לְמַעַלָּה,

שְׁנַאָמַר: "וְכִסְהוּ בְּעֶפֶר" ¹⁴⁰ (ויקרא יז, ג) -

עֶפֶר לֹא נֶאמַר, אֵלָא "בְּעֶפֶר" - מְלַמֵּד שֶׁהַשּׁוֹחֵט צְרִיךְ שִׁיתֵן עֶפֶר לְמַטָּה וְעֶפֶר לְמַעַלָּה!

דְּמִזְמִין לִיה לְעֶפֶר דְּכוּלָּה פְּקֻתָא ¹⁴¹.

בְּעֶפֶר. משמע כולו טמון בעפר: דְּמִזְמִין לִיה לְעֶפֶרָא דְּכוּלָּה פְּתַקָּא. עפר כל הבקעה היה מסיע וכותש או שהיה עפר תיחוח ומזמנו [בפה] לכך: פְּתַקָּא. בקעה:

¹³⁷ חץ שחוט לשונם מרמה דבר בפיו שלום את רעהו ודבר ובקרבן ישים ארבו
¹³⁸ ושחט את פו הקר לפני יהוה והקריבו בני אהרן הכהנים את הדם וזרקו את הדם על המזבח סביב אשר פתח אהל מועד
¹³⁹ ויעש המלך שלמה מאתים צנה זהב שחוט שש מאות זהב יעלה על הצנה האחת
¹⁴⁰ ואיש איש מבני ישראל ומן הגר הגר בתוכם אשר יצוד ציד חיה או עוף אשר יאכל ושפך את דמו וכסהו בעפר
¹⁴¹ מסורת השי"ס. גירסת וילנא: פתקא.

14. לא, א

"הִיָּה שׁוֹחֵט וְהִתִּיז אֶת הָרֹאשׁ בְּבֵת אַחַת - אִם יֵשׁ בְּסַפִּינֵי מְלֵא צֹנָאֵר, נְשָׁרָה".

אָמַר רַבִּי זִירָא:

"מְלֵא צֹנָאֵר" וְחוּץ לְצֹנָאֵר.

אִיבְעִיא לְהוּ:

מְלֵא צֹנָאֵר וְחוּץ לְצֹנָאֵר כְּמֵלֵא צֹנָאֵר דְּהוּוּ לָהּ תְּרֵי צֹנָאֵרִי,

אוּ דְלָמָּא:

מְלֵא צֹנָאֵר וְחוּץ לְצֹנָאֵר מְשֻׁהוּ?

תָּא שְׁמַע:

"הִיָּה שׁוֹחֵט וְהִתִּיז שְׁנֵי רָאשֵׁי בְּבֵת אַחַת - אִם יֵשׁ לְסַפִּינֵי מְלֵא צֹנָאֵר אֶחָד בְּשֵׁר".

מֵאִי "מְלֵא צֹנָאֵר אֶחָד"?

אִילֵימָּא: מְלֵא צֹנָאֵר אֶחָד וְתוּ לֹא - הִשְׁתָּא בְּבִהְמָה אַחַת בְּעֵינֵי מְלֵא צֹנָאֵר וְחוּץ לְצֹנָאֵר,

בְּשִׁתֵּי בְּהֵמוֹת סָגִי לְהוּ כְּמֵלֵא צֹנָאֵר אֶחָד!?

אָלָא פְּשִׁיטָא: "מְלֵא צֹנָאֵר" - חוּץ לְשְׁנֵי צֹנָאֵרִין,

שְׁמַע מִינְהּ: "מְלֵא צֹנָאֵר" - חוּץ לְצֹנָאֵר.

שְׁמַע מִינְהּ.

רש"י

א"ר זירא מלא צואר. דמתניתין

חוץ לצואר בעינן ולא תימא מלא

צואר דוקא:

איבעיא להו. האי חוץ לצואר

דרבי זירא משהו קאמר או מלא

צואר קאמר:

אלא פשיטא מלא צואר חוץ

לשני צוארים. וש"מ מלא צואר

דקתני מתניתין נמי ברישא

אחוץ לצואר קאי:

15. לֹא, א

רָשׁ"י

שֵׁאִין לוֹ קַרְנִים. דְּרַגְלִין הִיוּ
לַעֲשׂוֹת כַּמִּין קַרְנִים לְאִזְמִילִין
לְנוֹי עַל גְּבִיהֶן מִטִּין לְצַד רֹאשׁן
וּמִתּוֹךְ שֶׁהוּא קֶטֶן מְאֹד הוּא
נִשְׁמַט מִן הַצּוּאָר וְכִשְׁהוּא מוֹלִיךְ
וּמְבִיא יֵשׁ לְחוּשׁ שְׁמַא יַחֲלִידוּ
הַסִּימָנִין אוֹ יִנְקְבוּ אוֹתָן הַקַּרְנִי:
מִיבֹזֵעַ בֹּזֵעַ. כִּשְׁמוֹלִיךְ וּמְבִיא
מִתּוֹךְ שֶׁהוּא חֵד הוּא נוֹקֵב וְקוֹרֵעַ
וְלֹא חוֹתֵךְ:
מַחֲטָא דְּאוֹשְׁכַפִּי. מִרְצַע הַרְצַעֲנִין
שְׁפִיזְתִּין חֲדוּדִין וְחוֹתְכִין חוֹטֵי
הַתֵּפֶר:

"בְּמַה דְּבָרִים אָמּוּרִים: בְּזָמַן שֶׁהוֹלִיךְ וְלֹא הִבִּיא אוֹ הִבִּיא וְלֹא הוֹלִיךְ,
אָבֵל אִם הוֹלִיךְ וְהִבִּיא - אָפִילוּ כָּל שֶׁהוּא,
אָפִילוּ בְּאִזְמֵל בְּשֶׁרָה."

אָמַר רַב מְנַשֶּׁה:
בְּאִזְמֵל שֶׁאִין לוֹ קַרְנִים.

אָמַר לִיהֵ רַב אַהֲא בְּרִיה דְּרַב אֲוִיָּא לְרַב מְנַשֶּׁה:
מַחֲטָא מֵאִי?

אָמַר לִיהֵ:
מַחֲטָא - מִבֹּזֵעַ בֹּזֵעַ.

מַחֲטָא דְּאוֹשְׁכַפִּי - מֵאִי?

אָמַר לִיהֵ:
תְּנִינָא:
"אָפִילוּ כָּל שֶׁהוּא" - מֵאִי לָאוּ מַחֲטָא דְּאוֹשְׁכַפִּי.

לֹא! אִזְמֵל.

"אִזְמֵל" בְּהַדְּיָא קַתְנִי לָהּ!

פְּרוּשֵׁי קֵא מְפָרְשׁ.

מֵאִי "כָּל שֶׁהוּא"? "אִזְמֵל".

הָכִי נִמֵּי מִסְתַּבְּרָא,
דְּאִי סְלָקָא דְּעֵתְהָ: מַחֲטָא דְּאוֹשְׁכַפִּי - הַשְׁתָּא מַחֲטָא דְּאוֹשְׁכַפִּי שְׂרִיא, אִזְמֵל מִיבְּעִיא?!

אִזְמֵל אֲצִטְרִיכָא לִיהֵ,
סְלָקָא דְּעֵתְהָ אֲמִינָא: לִיגְזֹר אִזְמֵל שֶׁאִין לוֹ קַרְנִים אָטוּ אִזְמֵל שֶׁיֵּשׁ לוֹ קַרְנִים,
קֵא מִשְׁמַע לָן.

16. לא, א

רש"י

ואע"ג דלא מיכוין. לשחוט אלא להפלת סכין מאן תנא:
 זעירא דמן חבריא. צעיר הישיבה ולי נראה דאושעיא זעירא היה נקרא דמן חבריא שמבני הישיבה:
 הוא תני לה. שונה המשנה מרבו:
 והוא אמר. מדעתו שהלכה כרבי נתן:
 וכולן ששחטו. חרש שוטה וקטן:
 והא אמרה רבא חדא זימנא. ולמה ליה לרבא למידק ממתניתין ולמימר הא הפילה הוא כשרה ולאשמועינן דסתם לן תנא כר' נתן הא אשמועינן רבא חדא זימנא דסתם לן תנא כרבי נתן:
 צריכא. ליה לרבא לאשמועינן בתרווייהו:
 אבל הכא דלא מיכוין. אפילו לחתיכה בעלמא אי לאו דאשמועינן רבא לא הוה דייקנא מיניה הא הפילה הוא כשרה דאפילו הפילה הוא הוה אמינא דפסולה והיא גופה איצטריכא לאשמועינן מה שאתה זובח אתה אוכל דבעינן שחיטה מכח אדם קמ"ל רבא דהא נמי דייקנא מינה מדלא קתני הפיל סכין או זרק סכין והא דפריך והא אמרה רבא חדא זימנא ולא פריך תנינא חדא זימנא משום דבמתניתין לא תני בהדיא הפילה הוא דכשרה אלא רבא דייק לה:

מתניתין

נפלה סכין ושחטה - אף על פי ששחטה בדרך פסולה, שנאמר: "וזבחת ואכלת" ¹⁴² (דברים כו, ז) - מה שאתה זובח אתה אוכל.

גמרא

טעמא דנפלה הא הפילה הוא - כשרה. ואף על גב דלא מיכוין.

מאן תנא דלא בעינן פונונה לשחיטה?

אמר רבא:

רבי נתן היא.

דתני אושעיא זעירא דמן חבריא:

"זרק סכין לנועצה בכותל והלכה ושחטה בדרך פסולה, רבי נתן מבשיר, וחכמים פוסלים".

הוא תני לה והוא אמר לה:

הלכה כרבי נתן.

והא אמרה רבא חדא זימנא!

דתנן:

"וכולו ששחטו ואחרים רואין אותן - שחיטתן כשרה" (חולין ב.).

ואמרינן: מאן תנא דלא בעי פונונה לשחיטה?

ואמר רבא: רבי נתן היא!

צריכא,

דאי אשמועינן התם, משום דקא מיכוין לשום חתיכה בעולם - אבל הכא דלא קא מיכוין אימא לא, ואי אשמועינן הכא, משום דקאתי מכח בן דעת - אבל התם דלא קאתי מכח בן דעת אימא לא, צריכא.

17. לא, א-ב

רש"י

נדה שנאנסה וטבלה. לקמיה מפרש היכי נאנסה: לביתה. ליוקק לבעלה: טמא שאכל תרומה במיתה בידי שמים באלו הן הנשרפין (סנהדרין דף פג.) וכרת חמור ממיתה דימיו נכרתים וזרעו נכרת כדכתיב (ויקרא כ) ערירים יהיו: ומנא תימרא. דחולין לא בעינן כוונה: שנתלש. מן היס: ה"ג מה כלים דלא מיכווני. דהא לית להו דעת: ה"ג וכלים דומיא דאדם מה אדם דבר כוונה הוא. אף כלים דקמילין להו אדם: חרדלית של גשמים. זרם גשמים המקלח מן ההר בכח ואין טובלין בו דהנצוק והקטפרס אינו חיבור ולא הוה מקוה דארבעים סאה שהרי אין מ' סאה במקום אחד ואף על פי שיש הרבה למטה ולמעלה הא קתני אינו חיבור. חרדלית היינו קטפרס מדרון ורב האי גאון גריס הרדלית שבאין מדליו של הר: נגזור ראשין אטו כיפין. דתנן מטבילין כלים בראש הגל התלש מן היס והלך למרחוק ובא לארץ נכנס אדם תחת ראשו ומקבלו דהוי טבילה זו במחובר לקרקע: ואין מטבילין בכיפין. שלא יזרוק כלים בכיפי הגל דהיינו באמצעיתו שהוא עשוי ככיפה וטעמא כדמפרש מפני שהיא טבילת אויר ואין מטבילין באויר: קמ"ל דלא גזרינן. לשון קושיא הוא ודלא בעינן כוונה לחולין מנלן: ידיו טהורות. דלא בעינן כוונה לחולין: אינן בכי יותן. דלא אחשבה להך נפילה: ואם בשביל שיודחו ידיו. נתכוין ליטול את הפירות מן המים: ידיו טהורות. כ"ש שנתכוין: ופירות הרי הן בכי יותן. ומקבלין טומאה מכאן ואילך דאחשבה להך נפילת פירות ליטול ידיו בהגבתהן והוה ליה משקה שסופו לרצון ותנן מכשירין (פ"א מ"א) כל משקה שסופו לרצון אע"פ שאין תחלתו לרצון מכשיר: לחולין. לאכול חולין הוחזק נתכוין בשעת טבילה לכך:

אתמר: נדה שנאנסה וטבלה: אמר רב יהודה אמר רב: טהורה לבייתה, ואסורה לאכול בתרומה. ורבי יוחנן אמר: אף לבייתה לא טהרה. אמר ליה רבא לרב נחמן: לרב דאמר טהורה לבייתה ואסורה לאכול בתרומה - עון כרת הותרה, איסור מיתה מיבעיא?! אמר ליה: בעלה - חולין הוא, וחולין לא בעי פוונה. ומנא תימרא? דתנן: "גל שנתלש ובו ארבעים סאה ונפל: על האדם, ועל הכלים - טהורין" (מקוואות ה, 1). מאי לאו אדם דומיא דכלים, מה כלים דלא מיכווני - אף אדם נמי לא בעי פוונה. ממאי דלמא ביושב ומצפה עסקינן אימתי יתלש הגל?! וכלים דומיא דאדם, מה אדם דבעינן פוונה - אף כלים נמי דקא מכוין להו אדם. וכי תימא: "ביושב ומצפה" - מאי למימרא?! מהו דתימא: ליגזר משום חרדלית של גשמים, אי נמי ליגזר ראשין אטו כיפין, קא משמע לן: דלא גזרינן. ומנא תימרא דלא מטבילין בכיפין? דתנן: "מטבילין - בראשין, ואין מטבילין - בכיפין, שאין מטבילין באויר" (תוספתא מקוואות ד, ג). אלא, חולין דלא בעי פוונה מיהא מנלן? דתנן: "פירות שנפלו לתוך אמת המים, ופשט מי שידיו טמאות ונטלן: ידיו - טהורות, ופירות - אינן ב"כי יותן"¹⁴³ (ויקרא יא, לו-לח). ואם בשביל שיודחו¹⁴⁴: ידיו טהורות ופירות ב"כי יותן" (מכשירין ד, ז). איתביה רבא לרב נחמן: "טבל לחולין, והוחזק לחולין - אסור למעשר" (חגיגה יח:). "הוחזק" - אין, לא הוחזק - לא.

¹⁴³ לו וכי יפל מנבלתם על כל ידע זרע אשר יזרע טהור הוא. לח וכי יתן מים על זרע ונפל מנבלתם עליו טמא הוא לכהם
¹⁴⁴ חלקו הגירסאות האם בשביל שיודחו הפירות, ורשי, כת"י מינכן ועוד - "בשביל שיודחו ידיו - ידיו טהורות".

רש"י

הכי קאמר. לעולם חולין לא בעו כוונה והאי דתנא בהו הוחזק דאיצטריך לאשמועינן דאע"ג דאיכוין לטבילת טהרה לא הויא כוונת חולין כוונה למעשר: **רבי יוחנן.** דאמר לעיל אף לביתה לא טהרה: נגעי בגדים כתיב בהו ב' כבוסים תכבוסת ראשונה וכבסו את אשר בו הנגע והסגירו וגוי לראות אם יפשה או יעמוד או יכהה וכיבוס שני לאחר הסגר שאחר כיבוס ראשון והבגד או השתי או הערב או כל כלי העור אשר תכבס בראשונה קודם הסגר וסר מהם הנגע בימי הסגר וכובס שנית לשום טבילה וטהר: **מה ת"ל שנית.** פשיטא דשנית הוא: **מקיש תכבוסת שנייה.** שהיא לשם טבילת טהרה: **לתכבוסת ראשונה.** שהיא להסגיר: **מה ראשונה לדעת.** אדם דכתיב וצוה הכהן וכבסו: **אף שניה לדעת.** ולא שיפול במים מאליו: **מי א"ר יוחנן.** דחולין בעי כוונה: **מדגלי רחמנא מתעסק בקדשים.** שוחט קדשים שלא בכוונה דפסולין דכתיב לרצונכם תזבחו לדעתכם זבוחו בפ"ק (לעיל יג.): **ורבנן.** דאמר לעיל וחכמים פוסלין: **זכנהו.** נצחו כלומר בזאת נראין דבריו מדבריהם:

הכי קאמר: אף על פי שהוחזק לחולין, אסור למעשר.

איתיביה:

"טבל ולא הוחזק באילו לא טבל" (הגיגה יח:). מאי לאו באילו לא טבל כלל.

לא,

כאילו לא טבל למעשר, אבל טבל לחולין.

הוא, סבר דיהווי קא מדחי ליה, נפק, דק, ואשכח, דתניא:

"טבל ולא הוחזק - מותר לחולין, ואסור למעשר".

אמר ליה אביי לרב יוסף:

לימא תיהוי תיובתא דרבי יוחנן מהא!

אמר ליה רבי יוחנן:

הוא דאמר פרבי יונתן בן יוסף,

דתניא:

"רבי יונתן בן יוסף אומר:

"וכבס" 145 (ויקרא יג, נח) - **מה תלמוד לומר: "שנית" 146** (ויקרא יג, נד) ?

מקיש תכבוסת שניה לתכבוסת ראשונה,

מה תכבוסת ראשונה לדעת - אף תכבוסת שניה לדעת.

אי מה להלן בעינו דעת נהו - אף כאן בעינו דעת נהו?

תלמוד לומר: "וטהר" 147 (ויקרא יג, נח) **מכל מקום"**.

מתקיף לה רב שימי בר אשי:

ומי אמר רבי יוחנן הכי?!

והאמר רבי יוחנן:

הלכה כסתם משנה.

ותנן:

"נפלה סכין ושחטה אף על פי ששחטה בדרנה פסולה".

והוינן בה טעמא דנפלה,

הא הפילה הוא - בשרה,

ואף על גב דלא מיפוין.

ואמרין: מאן תנא דלא בעי כוונה לשחיטה?

אמר רבא: רבי נתן היא.

בשחיטה אפילו רבי יונתן בן יוסף,

מדגלי רחמנא: מתעסק בקדשים - פסול,

מכלל דחולין - לא בעינו כוונה.

ורבנן?

נהי דלא בעינו כוונה לזביחה, לחתיכה בעינו.

אמר רבא:

בהא זכנהו רבי נתן לרבנן,

¹⁴⁵ ותבגד או השתי או הערב או כל כלי העור אשר תכבס וסר מהם הנגע וכבס שנית וטהר

¹⁴⁶ וצוה הכהן וכבסו את אשר בו הנגע והסגירו שבעת ימים שנית

רַבִּי

מתקינות. בודקות אותן בשעת
וסתן ומטבילות אותן בשעת
טבילתן:

לרבי נתן. דאמר לא בעינן כוונה
אפילו לחתיכה ודכוותה הכא
קאמר רב אליבא שפלה מן
הגשר שלא נתכונה אפילו לרחוץ
ור' יוחנן לא מדמי טבילה
לשחיטה דקדריש וכובס שנית
ובשחיטה קרא קדריש להכשיר
כדאמרינן מדגלי רחמנא
מתעסק כו':

ולרבנן. דבעו מיהא כוונה
לחתיכה ודכוותה בטבילה
מכשר רב אליביהו:
כשירדה להקר. ולא לטבול
ונפלה כולה לתוך המים:

מי כתיב: 'וְחִתְּכָתְּ'!? **"וּזְבַחְתָּ"**¹⁴⁷ (דברים יב, כא) כתיב!
אי בעינן פְּוֹנָה לְחִתְּיָכָה - אֶפִּילוּ לְזַבְיָחָה נְמִי לִיבְעִי!
אי לא בעינן פְּוֹנָה לְזַבְיָחָה - לְחִתְּיָכָה נְמִי לא לִיבְעִי!

היכי דמי "נדה שנאנסה וטבלה"?

אילמא: דאנסה חבירתה ואטבלה - פְּוֹנָה דְחִבְרָתָה פְּוֹנָה מְעַלְיָתָה הִיא!
ועוד, בתרומה נמי אכלה,
דתנן:

"הַחֲרֻשָּׁת,

וְהַשּׁוֹטָה,

וְהַסּוּמָא,

וְשֵׁנִטְרָפָה דַּעְתָּה:

אִם יֵשׁ לָהּ פְּקָחוֹת מִתְקַנּוֹת אוֹתָן - אוֹכְלוֹת בְּתְרוּמָה" (נדה יג:).

אמר רבי פפא:

לרבי נתן - שנפלה מן הגשר,

ולרבנן - שירדה להקר.

¹⁴⁷ מי ירחק ממך המקום אשר יבחר יהוה אלהיו לשוים שמו שם וזבחת מקרה ומצאנך אשר נתן יהוה לך כאשר צויתך ואכלת בשעריך בכל ארץ נפשך

18. לא, ב - לב, א

רש"י

שחט. פרה אדומה:
ושחט אחרת עמה. חולין שנתכוין לה:
דברי הכל. פרה פסולה מחמת מלאכה האחרת ובהמה כשרה:
 ה"ג שחט פרה ושחט בהמה אחרת עמה דברי הכל פסולה נשחטה בהמה אחרת עמה לרי נתן פרה פסולה בהמה כשרה לרבנן פרה כשרה בהמה פסולה:
נשחטה בהמה אחרת עמה. בלא מתכוין:
לרבי נתן. דמכשיר שחיטת חולין בלא כוונה בהמה כשרה ופרה פסולה ואע"ג דשלא בכוונה לא מסח דעתיה ולא מיקרי מתעסק במלאכה אחרת הואיל ושחיטתו כשרה מיפסלא משום ושחט אותה ולא אותה וחבירתה:
לרבנן פרה כשרה. דהא שחיטת בהמת חולין לאו שחיטה היא ומשום מלאכה ליכא למיפסל דשלא במתכוין לא מיקרי עוסק במלאכה אחרת דטעמא דמלאכה אחרת משום דמסח דעתיה מפרה הוא והיכא דלא איכוין למלאכה אחרת ליכא היסח הדעת והכי אמרינן לקמן נחתכה דלעת עמה דברי הכל כשרה:
פשיטא. אכתי לא שמעינן דכל העוסקים בפרה פוסלין אותה במלאכה:
נשחטה בהמה אחרת לר' נתן איצטריכא ליה. דכיון דמלאכה לא מיקריא שלא בכוונה כדאמרינן לקמן נחתכה דלעת עמה דברי הכל כשרה משום שחיטת חבירתה נמי אע"ג דשחיטה שלא בכוונה שמה שחיטה הוה אמינא לא תפסול דושחט אותה משמע ולא אותה וחבירתה והיכי דמי כגון ששחט שתי פרות אדומות בהדי הדדי:
קמ"ל. דחולין נמי משמע אבל רישא דנתכוין לאחרת לא איצטריכא דנהי נמי דאותה וחבירתה משמע שתי פרות אדומות מיהו כיון דנתכוין למלאכה אחרת מיפסלא משום היסח הדעת דלא גרעה מחתיכת דלעת:
חתך דלעת עמה דברי הכל פסולה. דהא מלאכה היא:
נחתכה דלעת עמה דברי הכל כשרה. דשלא בכוונה לא מיקרי עוסק במלאכה ורישא לרבי נתן טעמא דכתיב ושחט אותה ולא חבירתה עמה ושלא בכוונה נמי שמה שחיטה:

אמר רבא:

ושחט פרה, ושחט בהמה אחרת עמה - לדברי הכל פסולה.
לב, א נשחטה בהמה אחרת עמה לרבי נתן: פרה - פסולה, בהמה - כשרה.
לרבנן: פרה - כשרה, בהמה - פסולה.

פשיטא!

נשחטה בהמה אחרת לרבי נתן איצטריכא ליה, סלקא דעתך אמינא: **"ושחט אותה"**¹⁴⁸ (במדבר יט, ג) אמר רחמנא, ולא אותה וחבירתה.
 והיכי דמי?
 כגון ששחט שתי פרות בהדי הדדי, אבל בהמה דחולין - אימא לא, קא משמע לן.

חתך דלעת עמה - דברי הכל פסולה.
 נחתכה דלעת עמה - דברי הכל כשרה.

19. לב, א

רפ"י

מתני'

נפלה סכין והגביהה. ושהה בהגבהה זו: כליו. בגדיו: או שהשחית את הסכין. קודם שחיטה: ועף. נתייגע וכשהתחיל לשחוט לא היה בו כח ופסק שחיטתו ובא חבירו ושחט: כדי ביקור. מפרש בגמרא:

גמ'

מאי כדי שחיטה אמר רב כדי שחיטת בהמה אחרת. ולא תימא כדי שיגמור שחיטתו ותו לא:

בהמה לבהמה ועוף לעוף. כדי שחיטת בהמה אחרת משערין לשהיית שחיטת בהמה ובכדי שחיטת עוף אחר משערין לשהיית שחיטת עוף:

או דילמא אפילו. בכדי שחיטת בהמה משערין לשהיית שחיטת העוף דהיינו קולא:

אמר להו לא הוה בדיחנא בחביבי דאישיליה. לא היתה דעתי גסה בדודי רבי חייא כשלמדתי הלכה זו ולא היה בסבר פנים עמי שאשאלנו דבר זה. רב בר אחוה ובר אחתיה דרבי חייא הוה:

אף בהמה לעוף. קולא היא שנתנו לעוף שיעור שחיטת בהמה לשהייתו:

לשיעורין. פעמים שהיא רחוקה ופעמים קרובה:

עומדת. כאן ומחוסרת הטלה לארץ:

איכא. בין רבי חנינא לרבי יוחנן רבי יוחנן משער בשחיטה לחודה ורבי חנינא בעי הטלה ושחיטה: דקה לדקה. לשהיית בהמה דקה משערין בכדי שחיטת בהמה דקה דכוותה ואף על גב דרב ורבי יוחנן הלכה כרבי יוחנן כיון דקים ליה רבי יוסי בר רבי חנינא בשיטתיה דרב דאמר דקה לדקה וגסה לגסה שמעינן ועוף לעוף ועבדינן לחומרא:

מתניתין

נפלה סכין והגביהה, נפלו כליו והגביהו, השחית את הסכין ועף, בא חבירו ושחט: אם שקה כדי שחיטה - פסולה. רבי שמעון אומר: אם שקה כדי ביקור.

גמרא

מאי "כדי שחיטה"?

אמר רב:

כדי שחיטת בהמה אחרת.

אמרי ליה רב כהנא ורב אסי לרב:

כדי שחיטת בהמה לבהמה ועוף לעוף,

או דלמא:

אף בהמה לעוף?

אמר להו:

לא הוה בדיחנא ביה בחביבי דאישיליה.

אתמר:

אמר רב:

כדי שחיטת בהמה לבהמה,

ועוף לעוף.

ושמואל אמר:

אפילו בהמה לעוף.

וכן פי אתא רבין אמר רבי יוחנן:

אפילו בהמה לעוף.

רבי חנינא אמר:

כדי שיביא בהמה אחרת,

וישחוט.

יביא אפילו מעלמא?! נתת דבריך לשיעורין!

אמר רב פפא:

עומדת להטיל איכא בינייהו.

אמרי במערבא משמיה דרבי יוסי ברבי חנינא: כדי שיגביהנה וירביצנה וישחוט דקה לדקה וגסה לגסה.

20. לב, א

רס"י

בסכין רעה. שאין חידודה חותך

יפה:

אפילו כל היום כולו. ומאריך

ושוהה בשחיטה אחת:

כשרה. הואיל וכל שעה הוא

מוליך ומביא ולא הפסיק

בשחיטתו:

שהיות מהו שיצטרפו. הפסיק

ב' ושלש פעמים בשחיטה אחת

ושהה בין שלשתן כדי שיעור

שלם:

מדידה. השוחט בסכין רעה

אלמא לא מצטרפי דקא ס"ד

ואפילו הפסיק קאמר אלא שלא

שהה בפעם אחת כשיעור:

התם בדלא שהה. כלל:

במיעוט סימנים. שחט הרוב

ושהה במיעוט האחרון וגמר

שחיטתו:

מהו. מי אמרינן כיון דעבד ליה

רובא אתכשר או דלמא כיון

דהדר וגמרה כולה חדא שחיטה

היא:

תיקו. ולחומרא ובמיעוט קמא

אי דגרגרת לאו מידי עביד ולא

שהייה היא ואי דוושט דנקובתו

במשהו מיטרפא ממה נפשך דהא

כיון דשהה אזיל ליה מעשה

קמא והוה ליה נקב בעלמא

וטרפה ונראה דהשוחט רוב

סימנין והשליך מידו והעוף

שוהה למות אסור לחזור ולחתוך

המיעוט בתורת שחיטה דמוטב

שיכה על הצואר בסכין או ימתין

עד שימות:

אמר רבא:

השוחרט בסכין רעה אפילו כל היום כולו - כשרה.

בעי רבא:

שהיות - מהו שיצטרפו?

ותפשוט לה מדידה.

התם בדלא שהה.

בעי רב הונא בריה דרב נתן:

שהה במיעוט סימנים מהו?

תיקו.

21. לב, א

רש"י

כדי ביקור חכם. בדיקת סכין:
לשיעורין. פעמים דחכם רחוק
ופעמים קרוב:
טבח חכם. שזה השוחט חכם
הוא:

"רבי שמעון אומר:
אם שָׁהָה כְּדִי בִיקוּר".

מאי "כְּדִי בִיקוּר"?

אמר רבי יוחנן:
כְּדִי בִיקְרוּ שְׁל חָכָם.

אם כן נִתְּתָה דְבָרִיד לְשִׁיעוּרִין!

אֵלָּא כְּדִי בִיקוּר טְבַח חָכָם.

22. לב, א-ב

רש"י

מתני'
ופסק את הגרגרת. היינו עיקור
 ובבהמה קאי:
תחת השני. בין הסימן לצואר:
ופסקו. מלמטה למעלה:
ישבב. שם חכם וכן הוא בדברי
 הימים (א' כד) גבי משמרות:

גמ'
נקובת הוושט. אלמא טרפה היא
 ולא נבלה וכיון דחזר בו רבי
 עקיבא ההיא דאלו טרפות מני:
ששחט. את הוושט ולבסוף פסק
 את הגרגרת:
כדבר אחר גרם לה דמיא. דהא
 קודם שהתחיל בשחיטה נפסל
 אע"ג דבחדא שעתא היא:
פסק את הגרגרת כו'. אלמא
 אפילו פסק ולבסוף שחט קרי
 ליה רבי ישבב נבלה והודה לו
 רבי עקיבא:
אלא. ההיא דאלו טרפות לאו
 טרפות דוקא קאמר אלא אלו
 אסורות קאמר:
ויש מהן נבלות. כגון נקובת
 הוושט ופסוקת הגרגרת דאיתרע
 מקום שחיטה דידהו ואינך הוו
 טריפות:
וליחשוב נמי דחזקיה. דכיון
 דאמרת נבלות מיתנו התם
 ליחשוב נמי הך:
נבלה. ואפילו מפרכסת:
רשב"ל אמר. לא תתני אלו
 אסורות אלא אלו טרפות ולא
 תיקשי:

מתניתין

שחט את הוושט ופסק את הגרגרת,
או פסק את הגרגרת ואחר כך שחט את הוושט,
או שחט אחד מהן והמתין לה עד שמתה,
או שהחליד את הספין תחת השני ופסקו:
רבי ישבב אומר: נבלה.
רבי עקיבא אומר: טרפה.

בלל אמר רבי ישבב משום רבי יהושע:
כל שנפסלה בשחיטתה - נבלה.
כל ששחיטתה נראוי ודבר אחר גרם לה ליפסל - טרפה,
והודה לו רבי עקיבא.

גמרא

"שחט את הוושט ... והודה לו רבי עקיבא".

ורמינהי:

"אלו טרפות בפהמה: ^נקובת הוושט,
ופסוקת הגרגרת!" לבב,

אמר רבא:

לא קשיא:

כאן - ששחט ולבסוף פסק,

כאן - שפסק ולבסוף שחט.

"שחט ולבסוף פסק" - נפסלת בשחיטה היא.
"פסק ולבסוף שחט" כי דבר אחר גרם לה ליפסל דמיא.

איתיביה רב אחא בר הונא לרבא:

"שחט את הוושט ופסק את הגרגרת,

פסק את הגרגרת ואחר כך שחט את הוושט - נבלה!"

אימא: וכבר שחט את הוושט מעיקרא.

אמר ליה: שתי תשובות בדבר:

חדא - דהיינו קמיתא,

ועוד הא תנן ואחר כך

אלא אמר רבא:

אלו אסורות קתני,

ויש מהן נבלות,

ויש מהן טרפות.

וליחשוב נמי דחזקיה,

דאמר חזקיה:

עשאה גיסטרא - נבלה!

וליחשוב נמי דרבי אלעזר,

דאמר רבי אלעזר:

נטלה ירך וחלל שלה - נבלה.

כי קתני נבלה דלא מטמאה מחיים,

אבל נבלה דמטמאה מחיים - לא קתני.

רבי שמעון בן לקיש אמר:

כָּאן - שְׁשַׁחַט בְּמִקּוּם חֲתָדָּה,
כָּאן - שְׁשַׁחַט שְׁלֵא בְּמִקּוּם חֲתָדָּה.

"שְׁשַׁחַט בְּמִקּוּם חֲתָדָּה" - נִפְסְלָה בְּשַׁחֲטָהּ הִיא שְׁלֵא בְּמִקּוּם חֲתָדָּה,
כִּי דְבַר אַחַר גָּרַם לָהּ לִיפְסֹל דְּמִיָּא.

וְמִי אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לֶקִישׁ הֲכִי?!
וְהָאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לֶקִישׁ: שְׁשַׁחַט אֶת הַקֶּנֶה וְאַחַר כֵּן נִיקְבָהּ הַרְיָאָה - כְּשֶׁרָה.
אֲלֵמָּא כְּמֵאן דְּמִנְחָא בְּדִיקוּלָא דְּמִיָּא,
הֲכָא נְמִי, כְּמֵאן דְּמִנְחָא בְּדִיקוּלָא דְּמִיָּא!

אֲלֵא אָמַר רַבִּי חֲיִיאָה בַּר אֲבָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן:
לֹא קִשְׂיָא:

כָּאן - קוֹדֵם חֲזָרָה,
כָּאן - לְאַחַר חֲזָרָה,
וּמִשְׁנָה לֹא זֹזָה מִמִּקּוּמָהּ.

רַפְּ"י

כָּאן שְׁשַׁחַט בְּמִקּוּם חֲתָדָּה. כְּלוּמַר
מִתְנִיתִין דְּהִכָּא שְׁשַׁחַט בְּמִקּוּם
חֲתָדָּה בְּמִקּוּם שְׁנַפְסָק רֹב הַגְּרָגֶרֶת
כְּבֵר:

וְאַחֲ"כַּ נִיקְבָהּ הַרְיָאָה. בֵּין
שַׁחֲטָהּ קִנְיָה לְשַׁחֲטָהּ הוֹשֵׁט:

אֲלֵמָּא. כִּיּוֹן דְּרִיָּאָה תְּלוּיָהּ בְּקִנְיָה
וְנִשְׁחַט הַקֶּנֶה הוּי כְּמוֹ שְׁנִיטְלָה
כּוֹלָה מִן הַבְּהֵמָה וּמוֹנַחַת בְּסֵל
וְתוֹ לֹא מִיִּטְרַפָּא בַּהּ בְּהֵמָה וְגַבִּי
פְּסָק וּלְבִסּוּף שַׁחַט נְמִי כִּיּוֹן
דְּרֹבָא נִפְסְקָה דְּהֵא פְּסוּקָת
הַגְּרָגֶרֶת בְּרֹבָא הוּא הוּיָא לֵה
כְּמִנְחָא בְּדִיקוּלָא וְשׁוּב אִין
לְבַהֲמָה זֹו בְּשַׁעַת שַׁחֲטָהּ אֵלֵא
סִימָן אַחַד וְבַה אִינְהָ יוֹצֵאָה מִיַּדִּי
נְבִילָה:

אֵלֵא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן. מִשְׁנָה זֹו
דְּאֵלוּ טְרִיפּוֹת רַבִּי עֲקִיבָא אִמְרָה
קוֹדֵם שְׁחֹזַר בּוֹ וּמִשְׁנֵיתֵינוּ דְּקִתְּנִי
וְהוֹדָה לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא לְאַחַר
חֲזָרָה:

וּמִשְׁנָה. דְּאֵלוּ טְרִיפּוֹת אַחַר
שְׁנִשְׁנִית בְּבֵית הַמְּדֻרָשׁ לֹא זֹזָה
מִמִּקּוּמָהּ לֹא שְׁכַחוּהּ הַתְּנַאִים
וְלֹא עֲקְרוּהּ מִמִּשְׁנֵתִים אַעֲ"פ
שְׁחֹזַר בּוֹ רַבִּי עֲקִיבָא וְחֹזְרוּ וְשֵׁנוּ
וְקִבְעוּ בְּמִשְׁנֵתִים אַף לְאַחַר
הַחֲזָרָה וְאַעֲ"פ שְׁזוֹ קוֹדֵמַת לּוֹ
אִין סִדֵּר לְמִשְׁנָה וְאַעֲ"ג דְּבַחְדָּא
מִסְכַּת אִמְרִינָן בְּלִפְנֵי אִיִּדְיָהּ
(ע"ז ז.). יֵשׁ סִדֵּר לְמִשְׁנָה ה"מ
סֵתֵם וְאַחֲ"כַּ מַחְלוּקָת אֹו
מַחְלוּקָת וְאַחֲ"כַּ סֵתֵם שְׁהַקְפִּידוּ
הַחֲכָמִים בְּסִדּוּרֵם מִשּׁוּם
דְּמַחְלוּקָת וְאַחֲ"כַּ סֵתֵם הַלְכָה
כְּסֵתֵם אֲבַל בְּמִילֵי אַחֲרֵינִיתָא לֹא
קִפְדִּינָן אִסִּידְרָא:

23. לב, ב - לג, א

רז"י

אבל בבני מעיים לא. אם נקבו בני מעיים בין קנה לוושט אחר שחיתת הקנה טרפה דחיותא דבני מעיים לא בקנה תלי אלא בוושט. לעולם דרך קנה לישחט תחלה לפי שהוא סמוך לעור והוושט סמוך למפרקת:

התרת. דסבירא לן כיון דמקצתה אשתחית תו לא מיטרפא שאין טרפה לחצי חיות דהא לא סבירא לרבי זירא דטעמא משום דאמרינן כמאן דמנחא בדיקולא דמיא:

והדר ביה רבי זירא. מהאי טעמא ואודי דטעמא משום דמנחא בדיקולא דמיא בריאה אבל בבני מעיים מיטרפא שהוושט עדיין קיים ומנלן דהדר ביה מדבעי רבי זירא ניקבו בני מעיים בין סימן לסימן לאחר שחיתת הקנה דהוא לעולם ראשון:

מי מצטרף סימן ראשון לסימן שני לטהרה מידי נבלה או לא. מי אמרינן סימן ראשון נשחט לבי דברים [להיתר] אכילה ולטהרה מידי נבלה וסימן שני לא בא להתירה באכילה שהרי נטרפה אלא לטהרה וכיון דאינן שוין אין שחיתתן מצטרפות ואע"ג דסימן ראשון לטהר מידי נבלה נמי נשחט או דלמא כיון דראשון אף לטהרה מידי נבלה נשחט מצטרף לשני:

סימן ראשון לסימן שני. גרסינן ולא גרסינן סימן שני לסימן ראשון דראשון הוא דמצי לאיצטרופי לשני לטהר אבל שני לא מצי אצטרופי בהדי ראשון להיתר: הכי גרסינן ואמרינן לאו היינו דבעי אילפא הוציא העובר את ידו בין סימן לסימן מי מצטרף סימן ראשון כו'. והאי דאילפא בבהמה המקשה (לקמן סח:) עובר ניתר בשחיתת אמו אבל הוציא ידו קודם שחיטה אמרינן התם דאותו אבר דין טרפה שחוטה יש לו שאינו מטמא דמהניא ליה שחיטה לטהרו דתנן התם שחט את אמו ואח"כ חתכה מגע נבלה דברי רבי מאיר וחכמים אומרים מגע טרפה שחוטה וקבעי אילפא (שם סט.) הוציא עובר את ידו בין סימן לסימן מהו סימן ראשון נשחט להתיר ולטהרה וסימן שני לא בא לאותו אבר אלא לטהר:

מי מצטרף ראשון לשני. הואיל וגם הוא לטהר נשחט או לא ופשיט התם אם מצטרף סימן ראשון לסימן שני להתיר שאר העובר באכילה לא יצטרף עמו לטהר אותו אבר מידי נבלה ולענין ניקבו בני מעיים נמי תפשוט דמצטרף דלא מהני חילוק לפסול בשחיטה הואיל ובסימנין לא איתליד ריעותא:

עד כאן לא איבעיא כו'. והשתא אהדרינן לשמעתין דאמרינן הדר ביה ר' זירא מההיא דלעיל מדבעי מהו לטהרה מידי נבלה מכלל דפשיטא ליה דאיטרפא בנקיבה דביני ביני:

לא הדר ביה. ופשיטא ליה לרבי זירא דאף באכילה שריא דאין טרפה לחצי חיות והא דבעי רבי זירא לענין טומאה:

לדבריו דרבא. דאמר לעיל לא אמר ריש לקיש אלא בריאה אבל בבני מעיים טרפה מביעיא ליה לר' זירא אם טהורה מיהא מידי נבלה או לא:

מדריש לקיש. דאמר כיון שנחתך קנה הוי ריאה כמנחא בדיקולא שמע מינה אין מזמנין עובד כוכבים על בני מעיים משום ריאה דהוי כמי שהוציאה מן הבהמה בעודה מפרקסת ועובד כוכבים לאו בשחיטה תלי היתר אכילה ידידיה שלא הוזכרה שחיטה אצלו ואבר מן החי נאסר להן ואין יוצאה להן מידי אבר מן החי עד שתמות אבל לישראל יצתה מידי אבר מן החי ע"י שחיטתה:

הוה יתיבנא קמיה דרב אחא. כי אמר להא מילתא:

ולא אמרי ליה. ונחמתי בעצמי ולא הקשיתי לו: **הרוצה לאכול כו'.** משום דמעלי כדאמר לקמן בסמוך הרוצה שיבריא:

מבית השחיטה. שאינו מחוסר הפשט ויכול לחותכו מיד קודם יציאת הנפש וממתין לה עד שתצא נפשה בארבע מיתות (סנהדרין דף סג.) מנין שאסור לאכול מן הבהמה קודם שתצא נפשה ת"ל לא תאכלו על הדם:

אחד עובד כוכבים כו'. ולא אמרינן במיתה תליא מילתא והויא אבר מן החי לגביהו והיינו דלא כרב אחא:

ומדיחו יפה יפה. מפני שעדיין נבהל הדם לצאת ולא יצא:

גופא:

"אמר רבי שמעון בן לקיש:

ישחט את הקנה ואחר כך ניקבה הריאה - כשרה".

אמר רבא:

לא אמר רבי שמעון בן לקיש אלא בריאה, הואיל וחיי ריאה תלויה בקנה, אבל בבני מעיים - לא.

מתקיף לה רבי זירא:

מאחר שזולדו בה סימני טרפה התרת מה לי בריאה מה לי בבני מעיים!?

והדר ביה רבי זירא,

דבעי רבי זירא:

ניקבו בני מעיים בין סימן לסימן - מהו?

מי מצטרף סימן ראשון לסימן שני לטהרה מידי נבלה, או לא?

ואמרינן: לאו היינו דבעי אילפא: הוציא עובר את ידו בין סימן לסימן - מהו?

מי מצטרף סימן ראשון לסימן שני לטהרה מידי נבלה, או לא?

עד כאן לא איבעיא לן אלא לטהרה מידי נבלה,

אבל באכילה - אסורה.

אמר ליה רב אחא בר רב לרבינא:

דלמא לעולם לא הדר ביה,

ורבי זירא לדבריו דרבא קאמר, וליה לא סבירא ליה!

אמר רב אחא בר יעקב:

שמע מינה מדרבי שמעון בן לקיש:

מזמנין ישראל על בני מעיים, ואין מזמנין עובדי כוכבים על בני מעיים.

מאי טעמא?

ישראל דבשחיטה תליא מילתא,

כיון דאיכא שחיטה מעלייתא אישתייה להו,

עובדי כוכבים דבגחירה סגי להו ובמיתה תליא מילתא - הני כאבר מן החי דמו.

אמר רב פפא:

הוה יתיבנא קמיה דרב אחא בר יעקב ובעי דאימא ליה:

מי איכא מידי דלישראל שרי ולעובד כוכבים אסור?

ולא אמרי ליה דאמינא הא טעמא קאמר תנאי דלא כרב אחא בר יעקב:

"הרוצה לאכול מבהמה קודם שתצא נפשה:

חותך כזית בשור מבית השחיטה,

ומולחו יפה יפה,

ומדיחו יפה יפה,

וממתין לה עד שתצא נפשה ואוכלו,

אחד עובד כוכבים,

ואחד ישראל - מותרין בו".

מסייע ליה לרב אידי בר אבין,

דאמר רב אידי בר אבין אמר רבי יצחק בר אשיאן:

הרוצה שיבריא - חותך כזית בשור מבית שחיטתה של בהמה,

ומולחו יפה יפה,

ומדיחו יפה יפה,

וממתין לה עד שתצא נפשה,

אחד עובד כוכבים,

ואחד ישראל מותרין בו.

24. לַג, א

רַש"י

מתני'

בידים מסואבות. כלומר בלא נטילה דגזרו עליהם להיות שניות ובגמרא פריך אפילו הוכשרו נמי אין שני עושה שלישי בחולין:

הוכשרו בשחיטה. מגו דשריא שחיטה להך בשר מידי אבר מן החי משויא ליה נמי אוכלא לגבי טומאה:

גמ'

כי לא יצא מהן דם כשרה. בתמיה זריקת דם הוא דשריא להו דכתיב (דברים יב) ודם זבחך ישפך והדר והבשר תאכל: **שאינו מכשיר.** אם נפל על הרעים:

דם הנשפך כמים. הוי כמים: **דקיימא לן חיבת הקדש מכשרתן.** למיהוי אוכלא ולקבולי טומאה דתניא בפסחים (דף לה.) והבשר לרבות עצים ולבונה דאע"ג דלאו אוכלא ניהו חיבת הקדש משויא להו אוכלא: **בכסף מעשר.** בירושלים דכתיב (שם יד) ונתת הכסף וגוי ואשמועינן דשני עביד בהו שלישי דלא כר"מ:

כל הטעון ביאת מים מדברי סופרים. כל שהוא מן התורה טהור וסופרים גזרו עליו טומאה כגון הידים והכלים שנטמאו במשקין והבא ראשו ורובו במים שאובין וכל האמורים ביציאות השבת אצל שמונה עשר דבר כולם טומאת שני לטומאה גזרו עליהם ומטמא את הקדש עד שעושהו שלישי וטמא הוא שעושה רביעי:

ופוסל את התרומה. דשלישי בתרומה פסול ולא עביד רביעי במסכת סוטה נפקא לן מטבול יום בקל וחומר:

וחכמים אוסרים במעשר. אלמא שאני מעשר מחולין:

ממאי. ילפת מדרבנן דשני עושה שלישי במעשר:

דלמא עד כאן. לא קאסרי רבנן אלא דאסור לאכול מי שידיו מסואבות או הבא במים שאובים לא יאכל במעשר דאסורין במעשר אכילה משמע אבל באכילה דחולין מודו ובנגיעה דמעשר נמי לא אסרי ומתניתין אסר להו אפילו בנגיעה:

מדקתני נאכלין. ולא קתני אוכלין מי שידיו מסואבות דנידוק מינה הא יצא דם לא יאכלם אלא נאכלין לאחרים על ידי מי שידיו מסואבות:

דקספי ליה חבריה. ובהא דייקנן הא הוכשרו אין נאכלין לאחרים אלמא פסלא בהו נגיעת שני והא ליכא למאן דאמר:

מי לא עסקינן כו'. כלומר מי לא משמע נמי נאכלין לאחרים ואפילו הכי דייק מתניתין הא יצא מהן דם אין נאכלין:

מתניתין

השוחט בהמה חיה ועוף ולא יצא מהן דם - נשרים, ונאכלין בידיהם מסואבות, לפי שלא הוכשרו בדם. רבי שמעון אומר: הוכשרו בשחיטה.

גמרא

טעמא ד"לא יצא מהן דם", הא יצא מהן דם - אין נאכלים בידיהם מסואבות.

אמאי?! ידים שניות הן, ואין שני עושה שלישי בחולין!

וממאי דבחולין עסקינן?

דקתני: "חיה",

דאילו קדשים - חיה בקדשים מי איכא!?

ותו:

אי בקדשים, כי לא יצא מהן דם - כשרה? הוא עצמו לדם הוא צריך!

ותו,

אי בקדשים, כי יצא מהן דם - מי מכשיר? והאמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן:

מנין לדם קדשים שאינו מכשיר?

שנאמר: **"על הארץ תשפכנו כמים"**¹⁴⁹ (דברים יב, כד) - דם שנשפך כמים - מכשיר, שאינו נשפך כמים - אינו מכשיר.

ותו,

אי בקדשים, כי לא יצא מהם דם - לא מתכשרי? ליתכשרי בחיבת הקדש,

דקיימא לן: חיבת הקדש מכשרתו.

אמר רבי נחמן אמר רבה בר אבונה:

הכא - בחולין שלקחון בכסף מעשר עסקינן.

ודלא כרבי מאיר,

דתנן:

"כל הטעון ביאת מים:

מדברי סופרים - מטמא את הקדש,

ופוסל את התרומה,

ומותר בחולין ובמעשר,

דברי רבי מאיר.

וחכמים אוסרים במעשר" (פרה יא, ה).

מתקיף לה רב שימי בר אשי:

ממאי? דלמא עד כאן לא פליגי רבנן עליה דרבי מאיר אלא באכילת מעשר, אבל בנגיעה דמעשר, ואכילה דחולין - לא פליגי,

והא נגיעה היא,

מדקתני: **"נאכלין בידיהם מסואבות"** מי לא עסקינן דקא ספי ליה חבריה!

אלא אמר רב פפא:

לגב,

רש"י

הכא. מתניתין דדייק הא הוכשרו פסלא בהו גיעת ידי מסואבות לאו בידיים שניות קאמר אלא בידיים תחלות ולקמיה מפרש הי נינהו ידים תחלות ומתניתין דקאמר דידיים תחלות הוזכרו אף להיות ראשונות לחולין רבי שמעון בן אלעזר היא:

דתניא אין ידים תחלות לחולין. במקום שהוזכר ידים תחלות כגון ידים שהוכנסו לבית המנוגע דמיקרו תחלות לא הוזכרו אצל חולין דבחולין לא הו אלא שניות אלא לענין תרומה וקדשים שוויהו תחלות משא"כ בשאר ידים דאפילו לתרומה שניות הויין:

רבי שמעון בן אלעזר אומר ידים תחלות. הוזכרו אצל חולין וידים שניות כגון סתם ידים הוזכרו אצל תרומה לעשותה שלישי ולפוסלה:

הכניס ידיו. כשנטלן וטיהרן מטומאת סתם ידים:

ביאה במקצת לא שמה ביאה. דאי שמה ביאה הוי כל גופו טמא ובעי טבילה משום והבא אל הבית (ויקרא טו) ואנן ידים הוא דמטמינן וטעמא דתרוייהו משום דגזרו ידיו אטו ביאת כל גופו ובההיא גזרה פליגי איזו טומאה גזרו על ידיו ר"ע סבר ידיו גזרו רבנן שיהו תחלות כגופו אם נכנס שם דהוי ראשון מדאורייתא:

כידים דעלמא. ונ"מ דאפילו נטלן ומיד הכניסן ולא נגעו בשום דבר הו שניות מחמת ביאה:

ונוקמה. למתניתין כר"ע דהא סתמיתא הוא ורובא דסתמי אליבא דר"ע דסתם משנה רבי מאיר וסתם ספרא רבי יהודה וכולהו אליבא דרבי עקיבא וכיון דשמעת לרבי עקיבא דאמר ידיו תחלות אוקי למתניתין בדידיה:

אבל לחולין שניות הויין. הלכך מוקי לה כרבי שמעון בן אלעזר דאמר בהדיא אף לחולין הן תחלות: **וליהויין נמי שניות**. וכרבי עקיבא מתוקמא שפיר:

דהא שמעינן ליה דאמר שני עושה שלישי בחולין. הלכך יצא מהם דם פסלו בהו ידים:

דתנן. בפרק כשם שהמים (סוטה דף כז:):

בו ביום. יום שמינו את רבי אלעזר בן עזריה נשיא וכל היכא דתני בו ביום סתמא ההוא יומא הוה והכי אמרינן בברכות (דף כח:): שרץ שנפל לאויר תנור והרי הוא ראשון והתנור מטמא מה שבתוכו והוי שני וכתב יטמא ומשמע יטמא אלמא עביד שלישי:

על ככר. דסתם תנור ככרות בתוכו: **שמטמא את השלישי**. וקרא משמע בין חולין ובין תרומה:

בטומאה דאורייתא. כגון שרץ: **אבל בטומאה דרבנן**. כגון ידים דמדרבנן הוא דהויין שניות:

על טהרת הקדש. כגון אדם הרגיל לאכול קדשים ורוצה להיות רגיל תדיר בשמירת טהרתן ושומר אף חולין מכל טומאות הפוסלות בקדש ואשמעינן דשני עביד בהו שלישי:

ודלא כרבי יהושע. דאמר חולין שנעשו על טהרת הקדש לא פסיל בהו שלישי דבטלה דעתו ואין יכול להתפיס על חולין טהרת הקדש:

הכא בידיים תחלות עסקינן, ורבי שמעון בן אלעזר היא, דתניא:

"אין ידים תחלות לחולין."

רבי שמעון בן אלעזר אומר משום רבי מאיר: ידים - תחלות לחולין,

ושניות לתרומה."

"תחלות לחולין" - אין, לתרומה - לא!

הכי קאמר:

"תחלות" - אף לחולין, "שניות" - לתרומה - אין, לחולין - לא.

ומי איכא ידים תחלות?!

אין.

דתניא:

"הכניס ידיו לבית המנוגע."

ידיו תחלות,

דברי רבי עקיבא.

וחכמים אומרים:

ידיו שניות" (ידים ג, א).

דכולי עלמא:

ביאה במקצת - לא שמה 'ביאה',

והכא בגזירה ידיו אטו גופו קא מיפלגי?!

מר סבר: ידיו כגופו שויניהו רבנן,

ומר סבר: ידים כידים דעלמא שויניהו רבנן.

ולוקמה פרבי עקיבא,

דאמר: ידיו תחלות הויין?

דלמא כי קאמר רבי עקיבא, הני מילי בתרומה וקדשים, דחמירי, אבל לחולין - שניות הויין.

וליהויין נמי שניות!

דהא שמעינן ליה לרבי עקיבא דאמר: שני עושה שלישי בחולין,

דתנן:

"בו ביום דרש רבי עקיבא:

"**וכל כלי חרש" ... 150 יטמא**"¹⁵¹ (ויקרא יא, לג).

'טמא' - לא נאמר,

אלא יטמא - לטמא אחרים.

לימד על כפר שני שהוא עושה שלישי בחולין!

דלמא: הני מילי בטומאה דאורייתא, אבל בדרבנן - לא.

אמר רבי אלעזר אמר רבי הושעיא:

הכא בחולין שנעשו על טהרת הקדש עסקינן,

ודלא כרבי יהושע,

דתניא:

"**רבי אלעזר אומר:**

¹⁵⁰ וילנא : וגו'

¹⁵¹ וכל כלי חרש אשר יפל מהם אל תוכו כל אשר בתוכו יטמא ואתו תשברו

רַבִּי

האוכל אוכל ראשון. נעשה גופו ראשון להיות מגעו שני והאוכל אוכל שני נעשה גופו שני להיות מגעו שלישי והאוכל שלישי שלישי ולקמיה מפרש טעמא דר"א דמשוי אוכל כמאכל עצמו ודוקא שאכל חצי פרס שזהו שיעור אוכלין טמאין לפסול את הגוייה והן שתי ביצים כדאמר בעירובין (דף פב:) אבל בנגיעה לא מטמא אוכל אדם שאין אדם וכלים מיטמאין אלא מאב הטומאה:

רבי יהושע אומר האוכל אוכל ראשון. או אוכל שני הוי שני דסבירא ליה לרבי יהושע דלא משוינן אוכל כמאכל ולקמיה מפרש כי אכיל אוכל שני אמאי משוי ליה שני:

שלישי שני לקדש. האוכל מאכל שלישי נעשה גופו שני לקדש ועביד שלישי ורביעי ולקמיה מפרש טעמא:

ואין שני לתרומה. דאי נגע לתרומה לא פסל לה אבל מיכל תרומה אסור דשלישי מיהא הוי ליאסר באכילה דאף ע"ג דאמר רבי יהושע אין אוכל נעשה כמאכל ה"מ באוכל אוכל ראשון דלא הוי ראשון למיעבד שני אבל לאיתסורי באכילה מודה דשלישי עביד האוכלו שלישי וה"נ אמרינן לקמן (דף לד:) בשמעתין:

בחולין שנעשו על טהרת תרומה. כלומר האי אוכל ראשון ושני ושלישי דקתני בחולין מייירי במסכת טהרות (פ"ב מ"ב) ובאיזו אוכל חולין אתה מוצא שלישי הא שני לא עביד שלישי בחולין אתה מוצאו בחולין שנעשו על טהרת תרומה:

על טהרת תרומה אין על טהרת הקדש לא. דבטלה דעתו ואין שם טהרת הקדש נתפסת עליהם אבל בטהרת תרומה נתפסין אלמא מתניתין דלא כרבי יהושע אבל כר"א אתיא דהא סתם קאמר שלישי שלישי אפילו בחולין שנעשו על טהרת הקדש:

דקתני בשר. מתניתין בבשר חולין קאי ובשלמא פירות חולין אדם מתפסין בטהרת תרומה כדי שיהא רגיל להתנהג בטהרת תרומה שאם תתחלף לו תרומה בחולין ויאכל תרומה בחזקת חולין יהא אוכלה בטהרה אבל בשר ליתא בתרומה ואין כהן מתפס לבשר חולין טהרת תרומה משום דלא מיחלפא ליה תרומה בבשר חולין שיבא לאוכלה כדרך החולין:

בשר בבשר מיחלף. לפיכך דרך אוכלי קדש לאכול בשר חולין אפ"י של חיה בטהרת הקדש שאם תתחלף לו בשר הקדש בה שיהא אוכלה בטהרה:

בשר בפירי לא מיחלף. תרומה אינה אלא בפירות ואינו נחלף בבשר לפיכך אין דרך הכהנים להתפס לבשר חולין שלהן טהרת תרומה:

אמר עולא חבריא אמרינן. כדאמר במתניי דקתני שלישי בחולין שנעשו על טהרת הקדש קמייירי ודלא כרבי יהושע ואנא אמנא דרבי יהושע נמי ס"ל הכי דחולין שנעשו על טהרת הקדש אית בהו שלישי והאי דקאמר רבי יהושע בחולין שנעשו על טהרת תרומה רבותא אשמעינן דאפ"י אית בהו שלישי וכ"ש חולין שנעשו על טהרת הקדש:

מאן חבריא. דסבירא להו דדוקא נקט רבי יהושע חולין שנעשו על טהרת תרומה:

מה אהדרי רבי אליעזר ורבי יהושע להדדי. מה השיבו זה לזה איש על דברי חברו:

מצינו שהאוכל חמור מן האוכל. האדם האוכל המאכל חמור מן המאכל:

היאך לא נעשה אוכל כמאכל. דהאוכל אוכל ראשון לא יהא ראשון:

דחידוש הוא. שאין לו טומאה בגלוי וכשהיא בבית הסתרים היא מטמאה האדם עד שהוא מטמא בגדיו וכל שאר טומאות מטמאות בגלוי ואין מטמאות בבית הסתרים הלכך גזרת הכתוב היא ואין למדין הימנה ור"א סבר למדין:

אלא מצינו שהמאכל חמור מן האוכלו. דאילו המאכל קיבל טומאה בכביצה אוכלין טמאין שנגעו בו:

ואדם האוכל. אוכלין טמאין אינו טמא א"כ אכל חצי פרס כדתנן בעירובין (דף פב:) וחצי חציה לפסול את הגוייה והן ב ביצים:

האוכל אוכל ראשון - ראשון,

שני - שני,

שלישי - שלישי.

רבי יהושע אומר:

האוכל אוכל ראשון ושני - שני.

שלישי - שני לקדש,

ואין שני לתרומה.

בחולין שנעשו על טהרת תרומה" (טהרות ב, ב).

על "טהרת תרומה" - אין,

על טהרת הקדש - לא,

קסבר: חולין שנעשו על טהרת הקדש לית בהו שלישי.

לד א, ולקמיה בחולין שנעשו על טהרת תרומה, ורבי יהושע!

לא סלקא דעתך,

דקתני: "בשר".

דאי בתרומה - בשר מי איכא!?

אלא מאי בקדשים!?

חיה בקדשים מי איכא!?

בשר בבשר - מיחלף,

בשר בפירי - לא מיחלף.

אמר עולא:

חבריא אמרינן: בחולין שנעשו על טהרת הקדש,

ודלא כרבי יהושע,

ואנא אמנא: רבי יהושע היא.

ולא מיבעיא קאמר,

לא מיבעיא חולין שנעשו על טהרת קדש, דחמרי, דאית בהו שלישי,

אלא אפילו חולין שנעשו על טהרת תרומה, נמי אית בהו שלישי.

מאן חבריא?

רבה בר בר חנה היא,

דאמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן:

מאי אהדרי רבי אליעזר ורבי יהושע להדדי?

אמר לו רבי אליעזר לרבי יהושע:

מצינו אוכל חמור מן האוכל,

דאילו נבלת עוף טהור בחוץ - לא מטמא,

ואילו אוכלה - מטמא בגדים אבית הבליעה,

ואנו היאך לא נעשה אוכל כמאכל!?

ורבי יהושע?

מנבלת עוף טהור לא גמרינן, דחידוש הוא,

אלא מצינו שהמאכל חמור מן האוכל.

דאילו: מאכל - בכביצה,

ואוכל - עד דאכיל כחצי פרס,

ואנו היאך נעשה אוכל כמאכל!?

ורבי אליעזר?

טומאה משיעורין לא גמרינן.

ר"י

טומאה משיעורין לא גמרינן. דשיעורין מילתא באנפי נפשיה היא ולא משום חומרא וקולא אלא אוכל דמטמא בכביצה כך שיער בו הכתוב מכל האוכל אשר יאכל ואמרינן בפ"ח דיומא (דף פ: 9) אוכל הנאכל בבת אחת ושיערו חכמים אין בית הבליעה מחזיק יותר מביצת תרנגולת ופסול גוייה בכחצי פרס הכי תקון רבנן: **ועוד לדבריך.** שאתה למד טומאה משיעורין לעשות מאכל חמור מן האוכל מה שאתה אומר האוכל אוכל ראשון נעשה שני יפה אתה אומר אלא שני שני למה:

אמר לו מצינו. שאוכל שני עושה את חברו שני:

ע"י משקין. אם נגע אוכל שני באוכל שהמסקה טופח עליו נעשו משקין תחלה כדקתני ואזיל כל הפוסל את התרומה מטמא משקין להיות תחלה וחזר המסקה ועשה האוכל שני וכיון דאשכחן ע"י משקה דשני עושה שני בשום דוכתא מחמרינן גבי אדם האוכלו למהוי כותיה דאכילה חמירא ממגע: **וא"ל.** ר"א אי ממסקה ילפינן תחלה נמי בעית למיעבדיה להאי אדם כי היכי דמשקה נעשה ראשון ורבי יהושע לא יליף מן המשקה דהתם חומרי דמשקין הוא שעלולין לקבל טומאה אבל מן האוכל יליף:

חוץ מן הטבול יום. דאי קלשא טומאה מיניה ואע"ג דפסיל תרומה לא עביד משקה ראשון: **אף אני לא אמרתי.** האוכל אוכל שלישי נעשה שני:

אלא. באוכל של תרומה כלומר בחולין שנעשו על טהרת תרומה וכדאמר רבי יהושע בהדיא לעיל וכיון דעל טהרת תרומה נעשו עבדי לאוכלן שני:

מפני שטהרתה של תרומה טומאה היא אצל הקדש. כדאמרינן בחומר בקדש (חגיגה דף יח: 1) בגדי אוכלי תרומה מדרס לקדש אלמא אין שמירת תרומה חשיבא שמירה אצל הקדש דהא מדרסות לגבי תרומה מטמאין ואפילו בחולין דהא טומאה דאורייתא היא והאוכל תרומה נשמר הוא מן המדרס ואפ"ה לגבי קדש לא חשיבא שמירה וחישינן שמא ישבה עליהן אשתו נדה הי"נ שלישי דתרומה לגבי קדש מספקינן ליה בשני הלכך האוכל שני לקדש שמצינו שני עושה שני ע"י משקין מדקאמר רבה בר בר חנה דאותביה ר"א לרבי יהושע שלישי שני למה ואמר אף אני לא אמרתי כו' ש"מ דהא דקתני במילתיה דרבי יהושע בחולין שנעשו על טהרת תרומה הי"ק באלו חולין יש שלישי שנעשו על טהרת תרומה ועלה קאמר אף אני לא אמרתי דדוקא קאמר ולא רבותא דאי טעמא היב למילתיה ואמר באיזו חולין הוא נעשה שני לקדש בחולין שנעשו על טהרת תרומה ומשום דטהרתה טומאה היא אצל הקדש ולעולם שלישי בחולין שנעשו על טהרת הקדש איכא מאי קא מותיב ליה ר"א שלישי שני למה הא אשמועינן רבי יהושע טעמיה ועולא דאמר לעיל דרבי יהושע בחולין שנעשו על טהרת הקדש נמי אית ליה שלישי סבר דהא דקתני במילתיה דרבי יהושע בחולין שנעשו על טהרת תרומה טעמא הוא דיהיב למילתיה דבחולין דטהרת תרומה הוא דאמרינן נעשה גופו שני לקדש משום דטהרתה טומאה היא אצל הקדש אבל לא בחולין דטהרת הקדש ולעולם אשמועינן דיש שלישי שנעשו על טהרת תרומה וכ"ש שנעשו על טהרת הקדש והאי מהדרי ליה לא שמיע ליה דאינו לא במשנה ולא בברייתא מה שהשיבו זה לזה אלא רבה בר בר חנה שמיע ליה מרביה א"נ ס"ל לעולא דהאי אף אני לא אמרתי לא היו דברים מעולם דלרבי יהושע בתרוייהו קאמר דנעשה גופו שני לקדש וטעמא משום דטהרת שניהם בין נעשו על טהרת תרומה ובין נעשו על טהרת הקדש טומאה היא אצל הקדש והאי דקתני לעיל בחולין שנעשו על טהרת תרומה רבותא אשמועינן דאפילו בהני איכא שלישי:

ועוד, לדבריך שאתה אומר על ראשון שני - יפה אתה אומר, שני שני - למה?

אמר לו:

מצינו ששני עושה שני, על ידי משקין.

אמר לו:

והא משקין נמי תחלה הו, דתנן:

"כל הפוסל בתרומה - מטמא משקין להיות תחלה, חוץ מטבול יום" (פ"ה, ז).

ועוד,

שלישי שני - למה?

אמר לו:

אף אני לא אמרתי אלא בתרומה, שטהרתה טומאה היא אצל הקדש.

לד, ב.

25. לד, ב

רש"י

על טהרת הקדש לא. כלומר לית בהו שלישי :
 לא מיבעיא קאמר. כלומר אפילו בהני איכא שלישי :
 והא אף אני לא אמרתי קאמר. ורבה בר בר חנה אמרה להך אהדרתה דר"א ורבי יהושע משמיה דרבי יוחנן וקשיא דרבי יוחנן אדרבי יוחנן :
 אמוראי נינהו. רבה בר בר חנה ור' אסי דלית ליה לר' אסי האי אף אני לא אמרתי אלא בתרוייהו אית ליה לרבי יהושע דנעשה גופו שני לקדש :

אמר רבי זירא אמר רבי אסי אמר רבי יוחנן אמר רבי ינאי :
 האוכל שלישי של חולין שנעשו על טהרת הקדש נעשה גופו שני לקדש.

איתיביה רבי זירא לרבי אסי :
 שלישי שני לקדש ואין שני לתרומה בחולין שנעשו על טהרת תרומה,
 על "טהרת תרומה" - אין,
 על טהרת הקדש - לא

אמר ליה :
 לא מיבעיא קאמר ,
 והא אף אני לא אמרתי אלא בתרומה קאמר אמוראי נינהו ואליבא דרבי יוחנן.

26. לד, ב - לה, א

רפ"י

בחולין שנעשו על כו'. כדפרישית דבשלישי של חולין אלו קאמר הא שלישי לתרומה הוי וכיון דשלישי הוא פסול מיקרי ונהי דמצוי למינגע בתרומה מיכל מיהא לא מצי אכיל:

לא שני הוי ולא שלישי הוי. שאין שלישי עושה שלישי דהא קאמר רבי יהושע המאכל חמור מן האוכל חוץ מן השני או שלישי ולענין קדש:

קמ"ל. דשלישי מיהא הוי וכי א"ר יהושע שאין נעשה אוכל כמאכל לנגיעה הוא דקאמר כגון האוכל אוכל ראשון דאי הוית משוית ליה ראשון הוי מגעו שני אבל האוכל אוכל שלישי דכי עבדת ליה שלישי שרי בנגיעה לענין אכילה מודי דאסור ומדיוקא דייקנן מילתיה דאמר אין שני לתרומה אבל שלישי הוי:

הראשון שבחולין טמא ומטמא. תרומה דעביד ליה שני לפסול את השלישי:

והשני. שבחולין:

פוסל. את התרומה:

ואינו מטמא. דשלישי דתרומה לא עביד רביעי הלכך שלישי דתרומה לא מיקרי טמא אלא פסול:

והשלישי. של חולין:

נאכל בנזיד הדמע. בתבשיל שתרומה מעורבת בו כגון שלישי זה אם מקפה של חולין הוא מותר לתת לתוכו תבלין של תרומה ושום ושמן דתרומה לאוכלו ומדקתני בהו שלישי ש"מ בחולין שנעשין על טהרת תרומה קאמר וקתני נאכל בנזיד הדמע:

ואי אמרת נפסל גופו מלאכול בתרומה ספינן. להאי כהן מידי דפסיל לגופו והדר אכיל בהדיה תרומה כגון הנך תבלין:

הנח לנזיד הדמע. דלא איכפת לן אי אכיל תבלי תרומה בפסול הגוף:

דליכא כזית בכדי אכילת פרס. דחיוב אוכל תרומה בטומאת הגוף לא הוי אלא בכזית ואין שום אכילה כשיעור מצטרפת בין כזית דכל איסורין ובין ככותבת ליה"כ אם שהה מתחלת אכילת השיעור ועד סופה יותר מכדי אכילת פרס שכך נתנה תורה שיעור לשהיית אכילה בבית המנוגע שהקפידה תורה בשוהה בו שיעור אכילה לטמא בגדים ואותה אכילה נשתערה בחצי ככר של עירוב והיא די ביצים ובנזיד הדמע תבלי תרומה מועטין וכי אכיל מן המקפה פרס לא אכל מן התבלין כזית עד דאכל מן המקפה טפי מאכילת פרס ובטפי לא מצטרף כזית ואין כאן אכילת תרומה בטומאה

אבל ראשון ושני אין נאכל בנזיד הדמע דאפילו בחולין מהני שני ועוד דשני פסיל ליה לתרומה דפתיכא ביה כך שמעתי וקשיא לי מ"מ היכי ספינן ליה מידי דפסיל לגופיה לתרומה והא מוזהר הוא מלפסול את גופו דאמרין בפ"ח דיומא (דף פ:) אל תטמאו בהם ונטמאתם במכאן לטומאת גוייה דאורייתא ואפילו למ"ד דרבנן איסורא מיהא איכא ועוד לישנא דהשי"ס דפריך ספינן ליה מידי דפסיל ליה לגופיה משמע דלאו מתבלי תרומה פריך אלא מדספינן ליה שלישי של חולין ונ"ל דבחולין גרידא קאי רישא דמתניתין הראשון שבחולין כיו והשלישי נאכל אפילו הוא נזיד הדמע ונגע בשני לטומאה והי"ל שלישי מותר לאוכלו והא

הכא כיון דנזיד הדמע הוא על כרחיך שנעשה על טהרת תרומה בעי למיכליה והי"ל חולין שנעשין על טהרת תרומה ואי אמרת שלישי דיחיהו פסיל גופא לתרומה ספינן ליה להאי כהן מידי דפסיל לגופיה ואתי למיכל תרומה אבתריה. הנח לנזיר הדמע דליכא כזית בכדי אכילת פרס הלכך לאו חולין שנעשו על טהרת תרומה הוא דאמאי קרית ליה בטהרת תרומה משום תבלין דפתיכי ביה הנהו לית בהו כזית תרומה בכדי אכילת פרס דמקפה הלכך לא בעי למיכלינהו בטהרת תרומה והווי להו חולין גרידי:

אסור לאכול. בתרומה:

ומותר ליגע. והיינו נמי כדעולא אלא דעולא איירי בשלישי דחולין שנעשו על טהרת תרומה ורבי יוחנן איירי בשלישי דתרומה עצמה:

ה"מ. דאמרין נפסל מלאכול דמשמע אבל מותר ליגע היכא דשלישי שאכל הוה חולין אבל תרומה לא ואי מדרבי כו':

אמר עולא:

האוכל 'שלישי' של חולין שנעשו על טהרת תרומה - נפסל גופו מלאכול בתרומה.

מאי קא משמע לן?

תנינא:

"שלישי - שני לקדש,

ואין שני לתרומה.

בחולין שנעשו על טהרת תרומה."

שני הוא דלא הוי - הא שלישי הוי!

אי מההיא, הוה אמינא: לא שני הוי, ולא שלישי הוי, ואידי דאמר: 'שני בקדש, אומר נמי אין 'שני' בתרומה, קא משמע לן.

איתיביה רב המנונא לעולא:

"הראשון שבחולין - טמא,

ומטמא.

והשני - פוסל,

ואינו מטמא.

והשלישי - נאכל בנזיד הדמע (טהרות ב, ג).

ואי אמרת: נפסל גופו מלאכול בתרומה,

ספינן ליה מידי דפסיל ליה לגופיה!

אמר ליה:

הנח לנזיד הדמע,

לה, א דליכא כזית בכדי אכילת פרס.

אמר רבי יונתן אמר רבי:

האוכל שלישי של תרומה עצמה - אסור לאכול,

ומותר ליגע.

ואיצטריך דעולא,

ואיצטריך דרבי יונתן.

דאי מדעולא - הוה אמינא: הני מילי בחולין שנעשו על טהרת תרומה,

אבל תרומה בנגיעה נמי אסור,

איצטריך דרבי יונתן.

ואי מדרבי יונתן - הוה אמינא: הני מילי תרומה, אבל חולין באכילה נמי שרי,

צריכי.

27. לה, א

רָק"י

אלא קדש מקודש. אא"כ היה שלישי של קדש מקודש דהאי שלישי עביד רביעי בקדש מעלה היא דרבנן דהא גבי מעלות דחומר בקדש קתני להו (חגיגה דף כ:). בה' מעלות אחרונות דאמרינן התם (שם כא:). דלית להו דררא דטומאה מדאורייתא וכי תקינו רבנן בשלישי דקדש מקודש הוא דתקון ואע"ג דמיינתין לה בק"ו ממחוסר כיפורים לאו ק"ו דאורייתא הוא דהא משלישי דתרומה הוא דמיינתין והיא גופה לאו כתיבא בהדיא ואסמכתא בעלמא הוא תדע דהא גבי מעלות תניא וק"ו דכוותיה אמרינן במסכת סוטה בפרק כשם (דף כט:). דאמרינן ק"ו מאוכל הבא מחמת טבול יום דעביד רביעי בקדש והוא גופיה לאו מכתב כתיב ולא בק"ו אתי: **קדש מקודש.** קדש גמור שקדש גופו כגון בשר קרבן וחלות התודה שנשחט הזבח עליהם ומנחות שקדשו בכלי אבל שלישי של קדש המקודש בקדושת פה לא והכי מפרש בברייתא דמסכת טהרות בפ"ק וכיון דלא עביד רביעי לא פסיל לגברא וקס"ד וכ"ש חולין שנעשו על טהרת תרומה: **והא לאו קדש מקודש הוא.** וקפסיל ליה לגברא ואפילו שני נמי עביד ליה: **טומאה היא אצל הקדש.** ושלישי דידיה מספקין ליה בשני לגבי קדש ומש"ה פסיל לגברא: **מדרס לפרושין.** הרי הן אצל פרושין כמדרס הזב דמטמא אדם והני נמי מטמו להו מדרבנן: **פרושין.** אוכלי חולין בטהרה: **שמא תשב.** שמא ישבה ואע"ג דאוכלי תרומה מזדהרי בה שפיר מיהו לגבי קדש לא הויא שמירה וחישינן הואיל וטומאה מצויה היא: **אבל בפירי.** דאין טומאתן מצויה הויא שמירת תרומה שמירה לקדש למאי דנטריה דא"כ תרומה טהורה נמי תימא דמטמאה קודש: **אם אמר הפרשתי לתוכה כו'. בחומר** בקדש (חגיגה דף כד:). תנן ביהודה נאמנין עמי הארץ על טהרת יין לנסכים אם אמרו טהורין הן והימנוהו רבנן כדי שלא יהא כל אחד הולך ובונה במה לעצמו ושורף פרה אדומה לעצמו אבל על התרומה אין נאמנין אלא בשעת הגיתות והבדים עברו הגיתות והבדים והביאו לו חבית של יין דתרומה ה"ז לא יקבל הימנו ואם אמר לו הפרשתי לתוך חבית זה רביעית לנסכים נאמן על כולם ומקבלם כהן ושותה: **בחיבורין.** ששניהם בכלי אחד תמיד: **מטמא משקה חולין.** כדאמרן לעיל (דף לד.) דעביד להו תחלה: **והשלישי.** שבחולין: **בחולין שנעשו כו'. כלומר** באלו חולין אמרו כשנעשה על טהרת הקדש וקתני דעביד רביעי בקדש: **הרי הן כחולין.** ואין באין לכלל שלישי: **הרי הן כתרומה.** כדמפרש לטמא שנים ולפסול אחד כלומר הראשון והשני טמא בהן והשלישי פסול ואינו טמא לעשות רביעי אפילו בקדש וכיון דאשמועינן בדידהו דלא שייך בהו רביעי תו לא מיקרי שלישי דידיהו טמא אלא פסול ולא עביד רביעי בקדש והאי תנא ס"ל כרבי יצחק ותנא דמתניתין קמייתא פליג עליה כדקתני ופוסל אוכלי קדש:

יתיב רב יצחק בר שמואל בר מרתא קמיה דרב נחמן ויתיב וקאמר: האוכל שלישי של חולין שנעשו על טהרת הקדש - טהור, לאכול בקדש, שאין לה דבר שעושה רביעי בקדש אלא קדש מקודש בלבד.

מתיב רמי בר חמא:

"שלישי שני לקדש ואין שני לתרומה.

בחולין שנעשו על טהרת תרומה" (טהרות ב, ב).

אמאי? הא לאו קדש מקודש הוא!

אמר ליה:

הנח לתרומה שטהרתה טומאה היא אצל הקדש.

ומנא תימרא?

דתנן:

"בגדי עם הארץ - מדרס לפרושין.

בגדי פרושין - מדרס לאוכלי תרומה.

בגדי אוכלי תרומה - מדרס לקדש" (חגיגה יח:).

אמר רבא:

מדרסות קאמרת?!

שאני מדרסות

לה, ב

שמא תשב עליהן אשתו נדה, אבל בפירי - לא אמרינן.

ורבי יצחק בפירי נמי אומר.

מתיב רבי ירמיה מדיפתאי:

ומי אמרינן בפירי?!

והתנן:

"אם אמר: 'הפרשתי לתוכה רביעית קדש' - נאמן" (חגיגה כד:)

ולא קא מטמא ליה תרומה לקדש.

ואי אמרת: "טהרתה טומאה היא אצל הקדש" - תטמא תרומה לקדש!

אמר ליה:

טומאה בחבורין קאמרת?!

טומאה בחבורין שאני,

דמגו דמהימן אקדש, מהימן נמי אתרומה.

מתיב רב הונא בר נתן:

"השני שבחולין - מטמא משקה חולין.

ופוסל אוכלי תרומה.

והשלישי - מטמא משקה קדש,

ופוסל אוכלי קדש,

בחולין שנעשו על טהרת הקדש."

תנאי היא,

דתניא:

"חולין שנעשו על טהרת קדש - הרי הן כחולין.

רבי אלעזר ברבי צדוק אומר:

הרי הן כתרומה - לטמא שנים,

ולפסול אחד."

28. לה, ב

רפ"י

שחיטה מכשרת. את הבשר לטומאה דמשויא ליה אוכלא: **ולא בדם.** ונפקא מינה דאילו נפל דם שחיטה על הזרעים לא הוכשרו דלא מיקרי דם שחיטה משקה: **אף בשחיטה.** היכא דליכא דם ולעולם כי איכא דם נמי מכשיר את הזרעים: **דם המת.** בהמה שמתה מאליה: **דם חללים.** שנהרגה ולקמיה מפרש טעמא: **לשמעין דם שחיטה דלא מכשר.** ואע"ג דאיתקוש למים דכתיב על הארץ תשפכנו כמים: **ס"ד אמינא.** דם המת עדיף דהוי כדם חללים דמה לי קטלה איהו כולה אבל דם שחיטה לא מיקרי חלל אלא זבוח: **מגפתו.** לשון (תהלים צא) פן תגוף באבן רגלך כלומר דם מכת בהמה: **אינו מכשיר.** דלא מיקרי משקה אלא דם חללים דכתיב ישתה:

"רבי שמעון אומר: הוכשרו בשחיטה".

אמר רב אסי:

אומר ה"ה רבי שמעון: שחיטתו מכשרת, ולא דם.

לימא מסייע ליה:

"רבי שמעון אומר: הוכשרו בשחיטה", מאי לאו בשחיטה ולא בדם.

לא! אף בשחיטה.

תא שמע:

"אמר להו רבי שמעון:

וכי הדם מכשיר?!

והלא שחיטה מכשרת!"

הכי קאמר להו:

וכי דם בלבד מכשיר?!

אף שחיטה נמי מכשרת.

תא שמע:

"רבי שמעון אומר:

דם המת - אינו מכשיר".

מאי לאו הא דם שחיטה - מכשיר.

לא! הא דם חללים מכשיר.

אבל דם שחיטה - מאי? לא מכשיר?!

לישמעין דם שחיטה וכל שכן דם המת!

דם המת איצטריכא ליה,

סלקא דעתך אמינא: מה לי קטליה איהו,

מה לי קטליה מלאך המות,

קא משמע לן.

תא שמע:

"רבי שמעון אומר:

דם מגפתו - אינו מכשיר".

מאי לאו הא דם שחיטה - מכשיר.

לא! הא דם חללים מכשיר.

אבל דם שחיטה מאי? לא מכשיר?!

לישמעין דם שחיטה וכל שכן דם מגפתו!

"דם מגפתו" איצטריכא ליה,

סלקא דעתך אמינא: מה לי קטליה כולה,

מה לי קטליה פלגא?

ומאי שניא דם חללים דמכשיר?

דכתיב: **"ודם חללים ישתה"**¹⁵² (במדבר כג, כד),

דם שחיטה נמי כתיב: **"על הארץ תשפכנו כמים"**¹⁵³ (דברים יב, טז)!

¹⁵² הו עם פלגיא יקום וכארי יתנשא לא ישכב עד יאכל טרף ודם חללים ישתה

¹⁵³ רק הדם לא תאכלו על הארץ תשפכנו כמים

רַש"י

דפסולי המוקדשין. לאחר שנפדו מה מים מותרים בהנאה אף דם פסולי המוקדשין מותרים בהנאה דהאי קרא בפסולי המוקדשין מוקמינן ליה בספרי:

הואיל ואסירי בגיזה ועבודה. דכתיב תזבח ולא גיזה בשר ולא חלב בפ"ב דבכורות (דף טו.). פרט לדם קילוח. שמקו את הבהמה בתחלה הדם שותת בטיפה אחת או שתים ואח"כ הוא מקלח ואח"כ הוא משחיר והכי קיימא לן בכריתות (דף כב.) ותניא התם איזהו דם היקז שהנפש יוצאה בו מטיפה המשחרת ואילך אבל דם קילוח לא הוי דם הנפש:

את הזרעים. לישנא דקרא נקט וכי יותר מים על זרע (ויקרא יא):

ההוא למישרי דמן דפסולי המוקדשין בהנאה הוא דאתא, סלקא דעתך אמינא: הואיל ואסירי בגיזה ועבודה דמן לפעי קבורה, קמשמע לן.

לוא

תנא דבי רבי ישמעאל:

"ודם הללים ישתה"¹⁵⁴ (במדבר כג, כד) - פרט לדם קילוח שאינו מכשיר את הזרעים.

29. לו, א

רפ"י

והתני. בתחלת שחיטה:
על הדלעת. תלושה של תרומה:
רבי חייא אומר תולין. לקמיה
 מפרש מאי תולין:
באו ונסמוך על דברי ר"ש.
 שהוא מסייע את רבי חייא
 שאמר אין דם מכשיר והוה ליה
 רבי יחיד במקום שנים:
היכא דאיתיה לדם. על הדלעת
 עד גמר שחיטה שלא נתקנח:
דמכשיר. דדם שחיטה הוא
 ואיתקש למים:
אינה לשחיטה אלא לבסוף.
 וכשנתקנח קודם סימן שני עדיין
 לא היה קרוי דם שחיטה אלא
 דם מגפתו:
תלוי הדבר. אי הוי הכשר אי לא:
לר"ש לא מכשיר. לעולם ואינו
 מסייע את רבי חייא:
בנתקנח. דפליגי ביה רבי ורבי
 חייא:
מיהא. מסייע ליה לר"ש דבין
 למר ובין למר לא מכשרא:
לעולם משמע. עד שיבא אליהו
 ויודיענו ולא תני תנא תולין
 הדבר שגמרו מוכיח עליו:
לא אוכלין ולא שורפין. אם
 נתקנח קודם גמר שחיטה ואחר
 כך נגעה טומאה בזרעים:
והכי קאמר נו'. גירסא דלא
 צריכה היא:

תנו רבנן:

"השוחט והתניז דם על הדלעת:**רבי אומר: הוכשר.****רבי חייא אומר: תולין."**

אמר רבי אשעיא:

מאחר ש'**רבי אומר: הוכשר**, ו'**רבי חייא אומר: תולין**.

אנו על מי נסמוך?

באו ונסמוך על דברי רבי שמעון,

שהיה רבי שמעון אומר: שחיטה מכשרת, ולא דם.

אמר רב פפא:

הכל מודים:

היכא דאיתיה לדם מתחלה ועד סוף פולי עלמא לא פליגי דמכשיר,

כי פליגי:

בנתקנח הדם בין סימן לסימן:

רבי סבר: ישנה לשחיטה מתחלה ועד סוף, והאי דם שחיטה הוא.

רבי חייא סבר: אינה לשחיטה אלא בסוף, והאי דם מכה הוא.

ומאי "תולין"?

תולין הדבר עד גמר שחיטה,

אי איתיה לדם בסוף שחיטה - מכשיר,

ואי לא - לא מכשיר.

ומאי "באו ונסמוך על דברי רבי שמעון"?

לרבי שמעון, לא מכשיר לרבי חייא,

מכשיר בנתקנח,

מיהו, שווי¹⁵⁵ להדדי,

מר לא מכשיר,

ומר לא מכשיר,

הוה ליה רבי חד, ואין דבריו של אחד במקום שנים.

רב אשי אומר:

"תולין" - לעולם משמע.

ונתקנח לרבי חייא ספוקי מספקא ליה: אי ישנה לשחיטה מתחלה ועד סוף,

או: אינה לשחיטה אלא בסוף?

ומאי "תולין"? לא אוכלין,

ולא שורפין.

ומאי "באו ונסמוך על דברי רבי שמעון"?

לרבי שמעון - לא מכשיר,

לרבי חייא ספיקא!

לענין שריפה - מיהו שווי להדדי,

מר - לא שרפיה,

ומר - לא שרפיה.

הוה ליה רבי חד, ואין דבריו של אחד במקום שנים.

והכי קאמר:

כגון זאת תולין - לא אוכלין,

ולא שורפין.

30. לו, א-ב

רָשָׁי

צריד של מנחות. קורטי קמח הצבור במנחה ואין שמן נכנס לתוכו. צריד לשון יבש ודוגמתו בראש השנה (דף כז): היה קולו דק או עב או צרוד:

קיימא לן דחיבת הקדש מכשרת. דתניא והבשר לרבות עצים ולבונה כדלקמן:

מונין בו ראשון ושני. כלומר אם נטמא מטמא אחרים או לא:

לאפסולי גופיה. ליתסר באכילה:

אטו ריש לקיש. דבעי לה לא ידע להאי קרא דהכשר על ידי מים הוא:

ריש לקיש. בקדשים מיבעי ליה אי הויא חיבת הקדש כהכשר מים בחולין או לא ומהדר גמרא לשנויי ורבי אלעזר נמי דפשיט ליה ניהליה מיתורא דקרא פשטיה ניהליה:

לאו למעוטי חיבת הקדש. דלא הוי כהכשר מים ממש: וכי יותן מים על זרע ונפל מנבלתם עליו וגו' (ויקרא יא) משתעי בשרצים ואשמועינן דלא מטמא אוכל אלא בהכשר ומכל האוכל אתא לאתויי בטומאת מת ואע"ג דבפרשת שרצים כתיב אם אינו ענין להם תנהו ענין לטומאת מת:

ואפי' למימני ביה ראשון ושני. דהא מתני' בחולין אוקימנא בשמעתין קמיינתא ובחולין ליכא משום איפסולי גופה לאיתסורי באכילה:

והא לאו אוכל הבא במים הוא. ואפי' מנין והוא הדין לחיבת הקדש בקדשים:

מדרבנן. ולא שרפינן עלה תרומה וקדשים אם נגעו בה: שמאי אומר הוכשר: דאע"ג דלא ניחא ליה במשקה היוצא מהם דהא לאיבוד אזלי גזרינן לה ביציאות שבת (דף יז.) שמא יבצרנו בקופות מזופפות:

הא לאו אוכל הבא במים הוא. דהא בהאי משקה לא ניחא ליה: **א"ל רב יוסף לאביי אמינא לך אנא.** לעיל למיפשט בעיא דריש לקיש ולאותביה לרי' אלעזר מהוכשרו בשחיטה:

בְּעֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לִקְיֵשׁ:

צְרִיד שֶׁל מִנְחָוֹת מוֹנִין בּוֹ 'רֵאשׁוֹן' וְ'שֵׁנִי' אִם אֵין מוֹנִין בּוֹ 'רֵאשׁוֹן' וְ'שֵׁנִי'?

כִּי מוֹהֵינָא חִבַּת הַקֹּדֶשׁ לְאִפְסוּלֵי גוּפֵיהּ לְמִימְנָא בֵּיהּ 'רֵאשׁוֹן' וְ'שֵׁנִי' לֹא, אִם דְּלָמָּא: לֹא שְׁנָא?

אָמַר רַבִּי אֱלֵעָזָר:

תָּא שְׁמַע:

"מִכָּל הָאוֹכֵל אֲשֶׁר יֹאכֵל"¹⁵⁶ (ויקרא יא, לד) וגו' -

אוֹכֵל הַבָּא בְּמִים - הוֹכֵשֶׁר,

אוֹכֵל שְׁאִינוּ בָּא בְּמִים - לֹא הוֹכֵשֶׁר.

אָטוּ רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לִקְיֵשׁ לִית לֵיהּ אוֹכֵל הַבָּא בְּמִים?!

רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לִקְיֵשׁ הָכִי קָמִיבְעִיא לֵיהּ:

'חִבַּת הַקֹּדֶשׁ' כְּאוֹכֵל הַבָּא בְּמִים דְּמִי אִם לֹא!

רַבִּי אֱלֵעָזָר נָמִי,

מִיִּתְרִי קָרְיָא קְאָמַר: מְכַדִּי כְּתִיב: "וְכִי יִתֵּן מַיִם עַל זֶרַע"¹⁵⁷ (ויקרא יא, לח),

"מִכָּל הָאוֹכֵל אֲשֶׁר יֹאכֵל" - לָמָּה לִּי?

לָאוּ לְמַעוֹטֵי חִיבַת הַקֹּדֶשׁ.

ל,ב

לֹא! חַד - בְּטוּמְאַת מַת,

וְחַד - בְּטוּמְאַת שְׂרָץ.

וְצָרִיכִי.

דְּאִי אֲשַׁמְעִינן: טוּמְאַת מַת - הִתָּם הוּא דְּבַעֵי הַכֶּשֶׁר מִשּׁוּם דְּלֹא מְטַמָּא בְּכַעַדְשָׁה,

אֲבָל שְׂרָץ דְּמְטַמָּא בְּכַעַדְשָׁה - אִימָא: לֹא לִיבְעֵי הַכֶּשֶׁר.

וְאִי אֲשַׁמְעִינן: שְׂרָץ - מִשּׁוּם דְּלֹא מְטַמָּא טוּמְאַת שְׂבָעָה,

אֲבָל מַת דְּמְטַמָּא טוּמְאַת שְׂבָעָה - אִימָא לֹא לִיבְעֵי הַכֶּשֶׁר.

צְרִיכָא.

מִתִּיב רַב יוֹסֵף:

"רַבִּי שְׁמַעוֹן אֹמֵר: הוֹכְשָׁרוּ בְּשַׁחִיטָה" - הוֹכְשָׁרוּ וְאִפְילוּ לְמִימְנֵי בְּהוּ 'רֵאשׁוֹן' וְ'שֵׁנִי'.

אִמָּא? וְהָא לָאוּ אוֹכֵל הַבָּא בְּמִים הוּא!

אָמַר לֵיהּ אַבְי:

עֲשָׂאוּהוּ כְּהַכֶּשֶׁר מִים, מְדַרְבְּנָן.

אָמַר רַבִּי זִירָא:

תָּא שְׁמַע:

"הַבּוֹצֵר לֶגֶת:

שְׂמַאי אֹמֵר: הוֹכְשָׁר.

הֵלֵל אֹמֵר: לֹא הוֹכְשָׁר,

וְשִׁתִּיק לֵיהּ הֵלֵל לְשַׁמַּאי."

אִמָּא? וְהָא לָאוּ אוֹכֵל הַבָּא בְּמִים הוּא!

אָמַר לֵיהּ אַבְי:

עֲשָׂאוּהוּ כְּהַכֶּשֶׁר מִים, מְדַרְבְּנָן.

אָמַר לֵיהּ רַב יוֹסֵף:

אִמָּינָא לָךְ אָנָּא: "הוֹכְשָׁרוּ בְּשַׁחִיטָה",

¹⁵⁶ מִכָּל הָאוֹכֵל אֲשֶׁר יֹאכֵל אֲשֶׁר יְבוֹא עָלָיו מִים יְטַמָּא וְכָל מִשְׁקָה אֲשֶׁר יִשְׁתֶּה כָּל כְּלִי יְטַמָּא

¹⁵⁷ וְכִי יִתֵּן מַיִם עַל זֶרַע וְנָפַל מִנְבֻלָתָם עָלָיו טַמְא הוּא לְכֶם

רש"י

ואמרת לי. דהאי הוכשר מדרבנן
 הוא:
ואמר לך ר' זירא. מהבוצר לגת
 ושנית ליה נמי מדרבנן:
לריש לקיש נמי. למימני ביה
 ראשון ושני מיהא מדרבנן:
לתלות קמיבעיא ליה. אי תלינן
 אי לא תלינן פשיטא ליה לריש
 לקיש דלענין איתסרי באכילה
 מנינא ביה ראשון ושני מיהא
 מדרבנן:
כי קמיבעיא ליה לשרוף. אי
 מנינא ביה ראשון ושני
 מדאורייתא לשרוף תרומה או
 קדש אחר שנגע בה:

ואת אמרת לי: עשאוהו כהכשר מים.
 ואמר לך רבי זירא, ואמרת ליה: עשאוהו כהכשר מים,
 לרבי שמעון בן לקיש נמי, עשאוהו כהכשר מים!

אמר ליה:
 אטו רבי שמעון בן לקיש לתלות קמיבעיא ליה??
 כי קא מיבעיא ליה לשרוף.

31. לו, ב - לז, א

רַש"י

ופרכינן מכלל. דהא פשיטא ליה לריש לקיש לענין איפסולי גופיה דהוי הכשר מדאורייתא ושרפינן ליה ובנוגע בו הוא דמספקא ליה:

והבשר אשר יגע. בקדשים כתיב:

במשקי בני מטבחיםא. במים שרחצו בהן הבשר בבית המטבחים בעזרה:

לא דיין שהן דכן. שאין מטמאין כדאמרינן בפסחים גבי עדותו של יוסי בן יועזר:

וכי תימא תוגמא. להא דרבי יוסי ב"ר חנינא דאמר אין מכשירין:

אדם. משום דאמרן דאין נשפך כמים:

של זבחי שלמים. משום תרתי מילי נקט זבחי שלמים חדא דקרא בשלמים קאי ועוד דכיון דבשר שלמים ועורן לבעלים טרח בהו להיות יפין ומעבירן בנהר סמוך לשחיטתן שיהו נוחין להפשיט כדאמרינן בפרק משילין פירות (ביצה דף מ.) משקינן ושוחטין את הבייתות ואמרינן התם דאורח ארעא לאשקויי משום סירכא דמשכא: **טופח עליה**. ונופל מן העור לבשר:

והבשר. כל טהור וגוי והאי והבשר יתירא הוא דהא רישיה דקרא בבשר משתעי:

לרבות עצים ולבונה. לקבל טומאת אוכלין:

הכא נמי. כל קדשים שלא הוכשרו כגון צריד של מנחות אלמא חיבת הקדש דאורייתא ושורפינן עליה וקמיבעיא ליה לריש לקיש:

מאי. לגופיה הוא דאהני אבל דליטמי איהו אחריני לא או דלמא לייש:

מקלל: ד'חיבת הקדש' - דאורייתא. מנא לן?

אילימא מדכתוב: **"והבשר אשר יגע בכל טמא"**¹⁵⁸ (ויקרא ז, יט).

האי בשר דאתכשר במאי?

אילימא דאתכשר בדם - והאמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן:

מנין לדם קדשים שאינו מכשיר?

שנאמר: **"לא תאכלנו על הארץ תשפכנו כמים"** (דברים יב, כד) -

דם הנשפך כמים - מכשיר,

שאינו נשפך כמים - אינו מכשיר!

אלא דאתכשר במשקי בית מטבחיםא - והא אמר רבי יוסי ברבי חנינא:

משקי בית מטבחיםא לא דיין שהן דכן,

אלא שאין מכשירין.

וכי תימא: תוגמא אדם - והא משקי קאמר!

אלא לאו דאתכשר בחבת הקדש.

ודלמא כדרב יהודה אמר שמואל,

דאמר רב יהודה אמר שמואל:

כגון שהיתה לו פרה של זבחי שלמים והעבירה בנחל,

שחטה ועדיין משקה טופח עליה.

אלא מסיפא: **"והבשר"** (ויקרא ז, יט) - לרבות עצים ולבונה.

עצים ולבונה בני אכילה נינהו!?

אלא: 'חבת הקדש' - מכשירא להו, ומשוייא להו אוכל,

הכא נמי, 'חבת הקדש' מכשרתה.

מאי לז, א

כי מהניא חבת הקדש, לפסולא דגופיה,

אבל למימנא ביה 'ראשון' ו'שני' - לא,

או דלמא:

לא שנא?

תיקו.

32. לז, א-ב

ר"י

מתניתין

השוחט את המסוכנת:

רבו שמעון בן גמליאל אומר:

עד שתפרנס ביד וברגל.

רבי אליעזר אומר:

דיה אם זינקה.

אמר רבי שמעון:

השוחט בלילה ולמחר השכים ומצא נתלים מלאים דם - נשרה שזינקה.

ובמדת רבי אליעזר.

וחכמים אומרים:

עד ש: תפרנס או ביד,

או ברגל,

או עד ש: תכשכש בזנבה.

אחד בהמה דקה,

ואחד בהמה גסה.

בהמה דקה שפשטה ידה ולא החזירה - פסולה,

שאינה אלא הוצאת נפש בלבד.

במה דברים אמורים:

שהיתה בחזקת מסוכנת,

אבל אם היתה בחזקת בריאה אפילו אין בה אחד מכל הסימנים הללו - נשרה.

גמרא

"מסוכנת" - ממאי דשריא?

וממאי תיסק אדעתין דאסירא?

דכתיב: "זאת החיה אשר תאכלו"¹⁵⁹ (ויקרא יא, ב) -

חיה - אכול,

ושאינה חיה - לא תאכל.

והא מסוכנת - אינה חיה.

מדאמר רחמנא: "נבלה לא תאכל"¹⁶⁰ (דברים יד, כא) - מפלל דמסוכנת שריא,

דאי סלקא דעתך: מסוכנת אסירא - השתא מחיים אסירא, לאחור מיתה מיבעיא!?

ודלמא היינו 'נבלה' היינו 'מסוכנת'!

לא סלקא דעתך:

דכתיב: "וכי ימות מן בהמה אשר היא לכם לאכלה הנוגע בנבלתה"¹⁶¹ (ויקרא יא, ט) -

לאחור מיתה הוא דקרייה רחמנא "נבלה",

מחיים - לא אקרי נבלה.

ודלמא לעולם אימא לך: "היינו נבלה היינו מסוכנת",

מחיים - בעשה,

לאחור מיתה - בלאו!

אלא, מדאמר רחמנא: "טרפה לא תאכל"¹⁶² (שמות כב, ל) - מפלל דמסוכנת שריא.

דאי סלקא דעתך: מסוכנת אסירא - השתא מסוכנת דלא מחסרא אסירא, טרפה מיבעיא!?

מתני'
עד שתפרנס. דאי לא מפרנס
קים להו לרבנן דנטולה נשמתה
קודם גמר שחיטתה כדאמרינן
בגמרא:
אם זינקה. כדרך שהבהמות
נופחות בגרונם והדם מקלח
ומזנק בכח:
זינוק. קילוח:
השוחט בלילה. בהמה מסוכנת
שצריכה פירכוס ולא ידע אי
פירכסה:
ולמחר השכים ומצא כותלי. בית
שחיתת הצואר מלאים דם
כשרה מפני שזינקה:
וכמדת ר"א. דמכשר לה בזינוק
אמרה ר"ש:
אחד בהמה דקה ואחד בהמה
גסה. צריכות פירכוס אם היא
מסוכנת:
שפשטה ידה. בגמר שחיטתה:
ולא החזירה. פסולה אם היתה
מסוכנת לפי שאין זה פירכוס
אלא כן דרכה בשעת צאת נפשה
אבל גסה לאו אורחה בהכי:

גמ'
ממאי דשריא. ואפילו בפירכוס:
ומהדרין וממאי תיסק אדעתין.
למיסרי דבעי קרא למשריא:
לאו חיה היא. ואפילו מפרכסת
ומנא לן דשריא:
מדאמר רחמנא נבלה לא תאכל.
וסתם נבלה מסוכנת הואי קודם
מיתתה:
מכלל. דקודם מיתה כי הוה
מסוכנת שריא דאי קודם מיתה
אסירא מזאת החיה לאחר מיתה
מיבעיא מיתה מי שריא לה:
ופרכינן דלמא היינו נבלה היינו
מסוכנת. וקודם מיתה
משנסתכנה קרי לה נבלה
ואשמועינן רחמנא דקאי עלה
בלאו נמי דאי מזאת לאו הבא
מכלל עשה עשה:
מחיים לא איקרי נבלה. והלכך
למה לי לאזהורי עלה דנבלה
פשיטא דאיסור מסוכנת להיכא
אזיל:
דלמא לעולם היינו נבלה היינו
מסוכנת. כלומר לעולם כדקאמר
דנבלה היינו בהמה שנסתכנה
ונאסרה קודם מיתה ואפי"ה
איצטריך קרא דאילו מחיים
איסור מסוכנת עשה בעלמא הוא
ואשמועינן קרא דלאחור מיתה
קאי נמי בלאו:
טרפה. ניקב קרום של מוח או
נחתכו רגליה מחוסרת היא:
ואי ס"ד מסוכנת. מחמת חולי
דלא מחסרא אסורה דדרשינן
שאינה חיה לא תאכל:
מסוכנת מחמת טרפות שחסרה
היא מיבעיא. דהך טרפה נמי
אינה חיה אלא מדאיצטריך
למיסר טרפה ש"מ מסוכנת
מחמת טרפות דמיחסרא אסורה
אבל שאר מסוכנת שריא דלא
דרשינן שאינה חיה לא תאכל:

¹⁵⁹ דברו אל בני ישראל לאמור זאת החיה אשר תאכלו מפל בהמה אשר על הארץ
¹⁶⁰ לא תאכלו כל נבלה לגר אשר בשעריך תננה ואכלה או מכר לגר מי עם קדוש אתה ליהוה אלהיך לא תבשל גדי בחלב אמו
¹⁶¹ וכי ימות מן בהמה אשר היא לכם לאכלה הנוגע בנבלתה יטמא עד הערב
¹⁶² ואנשי קדש תהיון לי ובשר פשדה טרפה לא תאכלו לקלב תשלכון אותו

רָשִׁי

ודלמא היינו טרפה היינו מסוכנת. ובין מחסרא ובין לא מחסרא משעה שאינה חיה טרפה קרי לה דטרפה לשון מסוכנת היא כלומר קרובה למות ואיצטריך לעבור עליה בעשה דשאינה חיה ולא תעשה דטרפה:

אם כן נבלה. דאוקמא לעיל דמשום לעבור עליה בלאו נמי אצטריך:

ל"ל השתא מחיים. כשהיא מסוכנת קרייה רחמנא טרפה וקאי עליה בלאו ועשה:

לאחר מיתה מיבעיא. איסורא להיכא אזל:

ודלמא היינו נבלה היינו טרפה היינו מסוכנת. כלומר אפילו בנבלה שמתה לאחר שנטרפה ונסתכנה מצית מוקמת לה ואפי"ה איצטריך ולמיקם עליה לאחר מיתה בשני לאוין לאו דנבלה ולא דטרפה ועשה דחיה אכול:

ואמר מר. בזבחים בפרק חטאת העוף (דף ע.):

למאי הלכתא. כלומר האי ואכל לא תאכלוהו לא צריך דהא כתיב (ויקרא ג) כל חלב וכל דם לא תאכלו ומשום דנתנבלה או נטרפה מי אזיל ליה איסור חלב ולמאי אצטריך אלא התורה אמרה דחייב משום שני לאוין משום לאו דחלב ומשום לאו דטרפה דלא תימא אין איסור חל על איסור:

אי ס"ד טרפה היינו מסוכנת. לכתוב רחמנא חלב נבלה יעשה לכל מלאכה לאשמועינן דלא מטמא חלב משום נבלה ולשתוק מאזהרת אכילתו ובחלב טרפה מסוכנת לחודא לכתוב לא תאכלוהו לאשמועינן דחיייל איסור מסוכנת אאיסור חלב ואנא ידענא דבייש דכי מייאת אתי נמי איסור נבלה וחייל עליה:

ומה מחיים. דאיסור מסוכנת אינו אלא מחמת קירוב מיתה ואתי וחייל אאיסור חלב נבלה גופה מיבעיא:

אלא. מדאיצטריך לאשמועינן בנבלה דאיסור נבלה חייל אאיסור חלב:

מכלל דמסוכנת לאו טרפה מיקרי. ואצטריך לאשמועינן בהך נבלה דאתיא מכח מסוכנת ולא אתיא מכח טרפה שלא נטרפה קודם לכן דתיחול אאיסור חלב ומקי"ו דטרפה דאמרינן ומה מחיים כ"ו לא מצינן למילף גבי נבלה דאיסור נבלה חייל אאיסור חלב דטעמא דטרפה לאו משום קירוב מיתה הוא אלא משום חסרון כדמצרכינן לתרווייהו בזבחים בפרק חטאת העוף (דף ע.):

כגון שעשאה גיסטרא. והיא עדיין מפרכסת דאמר בפ"ק (לעיל דף כא.) עשאה גיסטרא נבלה דזו לא נסתכנה קודם נבלותה ואיצטריך לאשמועינן דתיחול איסור נבלה אאיסור חלב:

עשאה גיסטרא. חתכה לשנים לרחבה:

א"כ. דמסוכנת אסירא:

לימא קרא חלב נבלה וטרפה וגו'. ולאשמועינן דאתי איסור נבלה וטרפה וחייל אאיסור חלב ל"ל למכתב וחלב טרפה למידרשיה אייתר ולמימר דטרפה הוא דקאמינא לך דהיא וחלבה אסורים וכדמזוהרנא לך דחייל איסור טרפה אחלב אלמא שני איסורים יש בה אבל יש לך אחרת שהיא קרובה למיתה כזו ואין בה אלא איסור חלב לבדו:

שחלבה חלוק מבשרה. שאיסור חלב נוהג בה משנולדה ותו לית בה איסורא אחרנא:

הנה נפשי לא מטומאה. יחזקאל קאמר ליה להקב"ה לפי שהיה אומר לו קח לך חטים ושעורים וגו' ועוגת שעורים תאכלנה והיא בגללי צואת האדם תעוגינה לעיניהם: מקרה יום ומקרה לילה לא כתיב בקרא ולא גרסינן ליה:

לידי טומאה. קרי:

כוס כוס. שחוט שחוט שלא תמות לפי שמסוכנת היא נבלה ממש ליכא למימר דא"כ מאי רבותיה: **שהורה בה חכם.** שנולד בה ספק והוצרך לשאול לחכם להתירו:

מתנותיה. הזרוע והלחיים והקבה ואע"פ שהוא היה כהן ובלא הרמה יכול לאוכלה: **שריא.** מסוכנת: **היינו רבותיה.** דאע"ג דשריא כיון דמאיסה לא אכלתיה:

ודלמא: היינו טרפה היינו מסוכנת, ולעבור עליו בעשה ולא תעשה.

אם כן נבלה דכתב רחמנא - למה לי?

ומה מחיים קאי עליה בלאו ועשה, לאחר מיתה מיבעיא?!

ודלמא היינו נבלה היינו טרפה היינו מסוכנת, ולעבור עליו בשני לאוין ועשה?

אלא, מהכא: **"וחלב נבלה וחלב טרפה יעשה לכל מלאכה, ואכל לא תאכלוהו"**¹⁶³ (ויקרא ז, כד),

ואמר מר: למאי הלכתא?

אמרה התורה: **יבא איסור נבלה ויחול על איסור חלב, יבא איסור טרפה ויחול על איסור חלב,**

ואי סלקא דעתך:

טרפה היינו מסוכנת - לכתוב רחמנא: **'חלב נבלה יעשה לכל מלאכה', 'וחלב טרפה לא תאכלוהו',**

ואנא אמינא:

ומה מחיים, אתי איסור טרפה חייל אאיסור חלב, לאחר מיתה מיבעיא? אלא מדכתב רחמנא: **"נבלה"** (ויקרא ז, כד) - מפלל דטרפה לאו היינו מסוכנת.

מתקיף לה מר בר רב אשי:

ודלמא לעולם אימא לך: היינו טרפה היינו מסוכנת, ודקאמרת: **"נבלה"** (ויקרא ז, כד) דכתב רחמנא למה לי?

להך נבלה דלא אתיא מכח מסוכנת,

והיכי דמי?

שעשאה גיסטרא!

התם נמי, אי אפשר דלא הוי מסוכנת פורתא מקמי דליפסק לרובא.

ואיבעית אימא:

אם כן לימא: **'חלב נבלה וטרפה'!**

"חלב ... חלב" (ויקרא ז, כד) - למה לי?

זו - היא שאין חלבה חלוק מבשרה,

ויש לך אחרת - שחלבה חלוק מבשרה, ואיזו זו? מסוכנת.

ואיבעית אימא:

מהכא: **"ואומר אהה ה' אלהים:**

הנה נפשי לא מטומאה ונבלה וטרפה לא אכלתי,

מנעורי ועד עתה ולא בא בפי בשר פגול" (יחזקאל ד, יד).

"הנה נפשי לא מטומאה" - שלא הרהרתי ביום לבא לידי טומאה בליה.

"ונבלה וטרפה לא אכלתי מנעורי" - שלא אכלתי בשר כוס כוס מעולם.

"ולא בא בפי בשר פגול" - שלא אכלתי מבהמה שהורה בה חכם.

משום רבי נתן אמרו:

שלא אכלתי מבהמה שלא הורמו מתנותיה.

אי אמרת בשלמא: שריא - היינו רבותיה דייחזקאל,

אלא אי אמרת: אסירא - מאי רבותיה דייחזקאל?!

¹⁶³ **וחלב נבלה וחלב טרפה יעשה לכל מלאכה ואכל לא תאכלוהו**

33. לז, ב - לח, א

רס"י

[**"השוחט את המסוכנת"**].

אפילו אוכלת בקעיות. שיש לה כח בשיניה דכיון דאינה עומדת מסוכנת היא:
רמי בר יחזקאל. לא פליג אדרב יהודה אלא לטפויי אתא וכן רב חנינא:
בסורא מתני הכי. כדאמר דרב חנינא הוסיף אדרב יהודה אפילו אוכלת בקעיות ובפומבדיתא מתני דרב יהודה גופיה סיים בה הכי:
גועה והטילה ריעי. או זה או זה גועה צועקת כמו אם יגעה שור על בלילו (איוב ו):
לאבא. לרב הוה קרי ליה שמואל הכי משום כבוד:
לאזוזי אוני. לפרכס האוזן בתמיה דפירכוס חיות גדול הוא זה אזוזי לשון מזיזין אותו ממקומו (אבות פי"ג מ"ז):
שאני אומר. שאינה צריכה כל כך אלא כל פירכוס שמסוכנת מפרכסת שאינה עושה דבר שהוא הוצאת נפש הוי פירכוס כדלקמן:
שאינ המיתה עושה. בשעת הוצאת נפש קרי לה מתה ובבהמה דקה קאי דאילו גסה אפילו כפופה ופשטתה הוי פירכוס:
אי. מדוקיא דמתניתינן הוה גמרינן לה כדקדייקת הא החזירה כשרה משמע שפשטתה מכפיפותה והחזירה:
אבל פשוטה. מעיקרא וכפפתה לא:
קמ"ל. דהיכא דהויא פשוטה מעיקרא וכפפתה הוי פירכוס:

היכי דמי **"מסוכנת"**?

אמר רב יהודה אמר רב: כל שמעמידין אותה ואינה עומדת.

רב חנינא בר שלמיא משמיה דרב אמר: אפילו אוכלת בקעיות.

רמי בר יחזקאל אמר: אפילו אוכלת קורות.

בסורא מתני הכי.

בפומבדיתא מתני הכי:

היכי דמיא **"מסוכנת"**?

אמר רב יהודה אמר רב: כל שמעמידין אותה ואינה עומדת, ואפילו אוכלת בקעיות.

רמי בר יחזקאל אמר: אפילו אוכלת קורות.

אשכחניהו שמואל לתלמידי דרב אמר להו: מאי אמר רב במסוכנת?

אמר ליה:

הכי אמר רב:

לח, א

גועה,

והטילה ריעי,

וכשכשה באזנה - הרי זה פירכוס.

אמר להו:

אצטריכא ליה לאבא לאזוזי אוני!?

שאני אומר: כל שאינו דברים שהמיתה עושה.

מאי נינהו "דברים שהמיתה עושה"?

אמר רב ענן:

לדידי מפרשא לי מיניה דמר שמואל:

היתה ידה כפופה ופשטתה - דבר שהמיתה עושה,

פשוטה וכפפה - דברים שאין המיתה עושה.

מאי קא משמע לן?!

תנינא:

"בהמה דקה שפשטה ידה ולא החזירה - פסולה,

שאינה אלא הוצאת נפש",

הא החזירה - כשרה!

אי ממתניתין, הוה אמינא: דוקא דכייפה ופשטה והדר כייפה לה,

אבל פשוטה וכפפתה - לא,

קא משמע לן.

מיתבי:

רַש"י

משמו. של ר' יוסי:
הא. דאמר רב לעיל גועה הוי פירכוס:
דעבי קלה. שהיה קולה עבה וחזקה דודאי אתי מכח חיות:
דעמי קלה. כהה מתרגמינן עמיא (ויקרא יג):
שותתת. בסמוך:
מתרזת. למרחוק וחיות הוא זה:

"רבי יוסי אומר:

היה רבי מאיר אומר: גועה בשעת שחיטה - אין זה פירכוס.

רבי אליעזר ברבי יוסי אומר משמו:

אפילו הטילה ריעי,

ובשנשה בזנבה - אין זה פירכוס."

קשיא גועה אגועה!

קשיא ריעי אריעי!

"גועה אגועה" - לא קשיא:

הא - דעבי קלה,

הא - דעמי קלה.

"ריעי אריעי" נמי לא קשיא:

כאן - בשותתת,

כאן - במתרזת.

34. לח, א

רש"י

אמר רב חסדא פירכוס שאמרו. אני שמעתי בסוף שחיטה ואני מפרש מאי סוף ששמעתי אמצע שחיטה היא והאי דקרי ליה סוף לאפוקי אם בתחלת שחיטה פירכוסה כיון דבאמצע שחיטה לא פירכוסה לא הוי לה חיותא כי האי אסיר משום נטילת נשמה:

מנא אמינא לה. דהאי סוף ששמעתי אמצע הוא:

אימת. פשטה ולא החזירה דאמרינן פסולה:

כל היכי תיחי ותיזיל. דלאחר ששחטה לא תסגי בפשיטת יד בלא כפיפה וחזרה בתמיה:

א"ל רבא לעולם סוף שחיטה. דוקא ודקאמרת כל היכי תיחי ותיזיל לאחר שחיטה שתפשוט ותחזיר:

שאני אומר כל שאינה עושה כן. פשטה וחזרה לאחר שחיטה בידוע כו':

בתחלת שחיטה. כלומר אפי' פירכוסה בתחלת שחיטה דייה כשרה אע"ג דהויא מסוכנת כיון דמלאים כותלי בית השחיטה דם בידוע שזינקה:

וכמידת ר"א. דאמר זינוק הוי פירכוס:

ואמר שמואל כו'. להכי איצטריך לפרושי דכותלים דהכא לא הוו כותלים ממש אלא כותלי בית השחיטה דאי הוו כותלים ממש למחר היינו יכולים להבין אי האי זינוק הוה בתחלת שחיטה או באמצע שחיטה דאי הוה בתחלת שחיטה ימצא הזינוק למעלה בכותל דמחמת כח וחיות שהיה עדיין בבהמה זינקה למרחוק ואם ימצא הזינוק למטה בכותל בידוע שבאמצע שחיטה זינקה שלא היה בה כח כל כך לזנק הדם למרחוק אבל השתא דאמר שמואל דהני כותלי לא הוו כותלי ממש אלא כותלי בית השחיטה לא מצינו למידע אי תחלת שחיטה זינקה או לאחר שחיטה ולהכי קאמר אי אמרת בשלמא כל כמה דפירכוס אפילו בתחלת שחיטה הוי פירכוס:

שפיר. דהא חזינן למחר ע"י זינוק דפרכוס באורתא:

אלא אי אמרת. באמצע שחיטה בעינן מאן לימא לן למחר דזינוק דלאורתא באמצע שחיטה הוה דלמא בתחלת שחיטה זינקה:

ודלמא. לעולם שאר פירכוסין לא הוו פירכוס אלא באמצע או בגמר שחיטה ושאני זינוק דעדיף חיותיה ופירכוס גדול הוא הלכך אפילו בתחלת שחיטה זינקה שפיר דמי:

דייה אם זינקה. ומדקתני דייה מכלל דקיל:

קיל מדרבנן גמליאל. דבעי ביד וברגל בשניהם:

ועדיף מדרבנן. דאמרי ביד או ברגל: אבוברם. שם האיש:

אבוברם. זהו אבוברם עצמו ומכירין היו את הבן ולא את האב והיו קורין אותו על שם בנו שעשו את בנו סימן לו:

עד. משמע דחמיר האי פירכוס דרבנן מהנך דלעיל ואי דר"א עדיף מאי עד דרבנן משמע דעדיף כיון מיבעי להו למימר אלא ש"מ זינוק קיל ואפ"ה סגיא ליה כי הוי בתחלת שחיטה:

אמר רב חסדא:

"פירכוס" שאמרו - בסוף שחיטה.

מאי "בסוף שחיטה"?

באמצע שחיטה,

לאפוקי תחלת שחיטה דלא.

אמר רב חסדא:

מנא אמינא לה?

דתנן:

"בהמה דקה שפשטה ידה ולא החזירה - פסולה."

אימת?

אילימא: בסוף שחיטה - כל היכי תיחי ותיזיל!?

אלא לאו באמצע שחיטה.

אמר ליה רבא:

לעולם בסוף שחיטה,

שאני אומר: כל שאינה עושה כן בסוף שחיטה, בידוע שנגשמתה נטולה הימנה קודם לכן.

רב נחמן בר יצחק אמר:

"פירכוס" שאמרו - בתחלת שחיטה.

אמר רב נחמן בר יצחק:

מנא אמינא לה?

דתנן:

"אמר רבי שמעון:

השוחט בלידה ולמחר מצא נתלים מלאים דם - נשקה,

שזינקה וכמידת רבי אליעזר."

ואמר שמואל:

כותלי בית שחיטה שנינו.

אי אמרת בשלמא: בתחלת שחיטה - שפיר,

אלא אי אמרת: בסוף שחיטה - ליחוש דלמא בתחלת שחיטה זינקה!

ודלמא שאני זינוק דעדיף!

ומי עדיף?!

והתנן:

"רבי אליעזר אומר:

דייה אם זינקה!"

קל מדרבנן גמליאל,

ועדיף מדרבנן.

אמר רבינא:

אמר לי סמא בר חילקאי:

אקשי בה אבוברם דבר אבוברם ואמרי לה אחויה דבר אבוברם:

ומדרבנן מי עדיף?!

והא תנן:

"וחכמים אומרים:

עד שתפרכס, או ביד,

או ברגל."

רבנן אהייא קיימו?

אילימא אדרבנן גמליאל - פיון שפירכוסה מיבעי ליה!

אלא פשיטא אדרבי אליעזר, ואי עדיף מאי "עד"?

רָפ"י

בסוף שחיטה. סוף ממש שתפרכס בגמר שחיטה דתהוי בה חיות אחר שחיטה:
פרט לכלאים. בן רחל ותייש שפסול לקרבן ומרבויה דאו דריש ליה:
נדמה. עז שילדה מתייש כמותה ובנה דומה לרחל:
פרט ליוצא דופן. שקרעוה והוציאוה פעמים שמתה ופעמים שחיה:
ז' ימים פרט למחוסר זמן. שלא הגיע לז' ימים ואפילו אמו קיימת:
תחת אמו. היה שעה אחת פרט ליתום וה"ד האי יתום אילימא דילידתיה אמיה ולאחר שעה מתה לעולם תיחי בתמיה וכי לעולם צריכה לחיות והא תחת אמו קרינן ביה והא ליכא למימר דאשמועינן קרא שתחיה אמו כל ז' דתניא בת"כ ר' יוסי הגלילי אומר מה תלמוד לומר תחת אמו לפי שנאמר ז' ימים יהיה עם אמו יכול כל ז' ת"ל תחת אמו אי תחת אמו יכול אפילו יצא ממנה כשהיא מתה ת"ל עם אמו משמע ששניהם בעולם אחד שתהא קרויה אמו הא כיצד אפילו נתקיימה לו אמו שעה אחת והאי תחת אמו משמע ליה לרבי יוסי הגלילי חליפי אמו שמתה אמו והוא נשאר במקומו:
אלא דמתה והדר ילידתיה. היינו יוצא דופן דכל שקרעוה והוציאו את ולדה בין מתה ובין חיה הוי יוצא דופן:
זה פירש למיתה. אמו כלומר בשעת מיתתה ילדה דרך הרחם ואשמועינן קרא דבעינן חיות עד גמר לידה ולאחר לידה מעט ואי לא ה"ל יתום דעל כרחיה האי תחת אמו למעוטי חיה באמצע לידה ומתה בגמר לידה אתי:
אי אמרת בשלמא. אחר סוף לידה אשמועינן דבעינן חיותא שיצא כולו מחיים ולמעוטי מתה בגמר לידה:
היינו. דלא אימעטי ליה מתה בסוף לידה מכי יולד פרט ליוצא דופן דהאי נמי לאו יוצא דופן הוא כי מתה בגמר לידה:
אלא אי אמרת לא בעינן חיותא בסוף לידה. וקרא למעוטי מתה באמצע לידה אתא:
למה לי קרא מכי יולד נפקא. דאכתי ה"ל יוצא דופן אלא ש"מ כל מלתא דבעו בה רבנן חיותא בעינן שיהא חיות בגמר דיליה:
פסולה. אם מסוכנת היא דדרכה לעשות כן בהוצאת נפש:
גסה. לאו אורחה בהכי וחיותא הוא:
ריפרוף. בציר מכשכוש:
כולהו תננהו. לשון קושיא הוא כלומר למה ליה לרבה לאשמועינן דהלכתא הכי הא סתם מתניתין היא:

רבא אמר:
"פירכוס" שאמרו - בסוף שחיטה.

אמר רבא:
מנא אמינא לה?
דתניא:

לחב, **"שור או קשב" 164** (ויקרא כב, כו) - **פרט לכלאים.**

"או עז" - פרט לנדמה.
"כי יולד" - פרט ליוצא דופן.
"שבעת ימים" - פרט למחוסר זמן.
"תחת אמו" - פרט ליתום."

האי "יתום" היכי דמי?
אילימא דילידתיה אמיה והדר מתה - לעולם תיחי ותיזיל! אלא דמתה והדר ילידתיה - מ"כי יולד" נפקא! אלא פשיטא: זה - פירש למיתה, וזה - פירש לחיים.

אי אמרת בשלמא: בעינן חיותא בסוף לידה היינו דאיצטרך קרא למעוטי, אלא אי אמרת: לא בעינן חיותא בסוף לידה - למה ליה? מ"כי יולד" נפקא!

אמר רבא:
הלכתא פי הא מתניתא:

"בהמה דקה:
שפשטה ידה ולא החזירה - פסולה.
במה דברים אמורים: ביד,

אבל ברגל: בין פשטה ולא כפפה,
בין כפפה ולא פשטה - כשרה.

במה דברים אמורים: בדקה,
אבל בגסה:

בין ביד בין ברגל,
בין פשטה ולא כפפה,
בין כפפה ולא פשטה - כשרה.

ועוף:
אפילו לא רפרף אלא גפון,
ולא נשכש אלא זנבו - הרי זה פירכוס."

מאי קא משמע לן? כולהו תננהו!
"בהמה דקה שפשטה ידה ולא החזירה פסולה שאינה אלא הוצאת נפש."

יד - אין,
רגל - לא,
דקה - אין,
גסה - לא.
עוף איצטרך ליה דלא תנו.

35. לח, ב - לט, א

רפ"י

מתניתין

השוחט לעובד כוכבים - שחיטתו נשחיה.

ורבי אליעזר פוסל.

אמר רבי אליעזר:

אפילו שחטה לאכול לעובד כוכבים מחצר פנד שלה - פסולה,

שחתם מחשבת עובד כוכבים לעבודת כוכבים.

אמר רבי יוסי:

קל וחומר הדברים:

ומה במקום שהמחשבה פוסלת במוקדשין - אין הכל הולך אלא אחר העובד,

מקום שאין מחשבה פוסלת בחולין - אינו דין שלא יהא הכל הולך אלא אחר השוחט.

גמרא

הני תנאי אית להו דרבי אליעזר ברבי יוסי,

דתנאי:

"אמר רבי אליעזר ברבי יוסי:

שמעתי שהבעלים מפגלין".

מיהו תנא קמא סבר: אי שמעיניה דחשיב - אין,

אי לא - לא,

סתם מחשבת עובד כוכבים לעבודת כוכבים - לא אמרינן.

ורבי אליעזר סבר:

אף על גב דלא שמעיניה דחשיב - סתם מחשבת עובד כוכבים לעבודת כוכבים אמרינן.

ואתא רבי יוסי למימר: אף על גב דשמעיניה דחשיב,

זה מחשב וזה עובד - לא אמרינן.

איכא דאמרי:

בדשמעיניה דחשיב פליגי,

תנא קמא סבר: כי אמרינן זה מחשב וזה עובד - הני מילי בפנים,

אבל בחוץ - לא.

חוץ מפנים לא ילפינן.

לט,א

ואתא רבי אליעזר למימר: ילפינן חוץ מפנים.

ואתא רבי יוסי למימר: אפילו בפנים נמי,

זה מחשב וזה עובד - לא אמרינן.

מתני'
ורבי אליעזר פוסל. דכיון דבהמה דעובד כוכבים היא אע"ג דישאל קשחית מהניא ביה מחשבת עובד כוכבים דסתם מחשבתו לעבודת כוכבים:
חצר כבד. טרפשא דכבדא איברר"ש בלע"ז:
אמר רבי יוסי קל וחומר. דלא מהניא בה מחשבת בעלים הואיל וישאל שחית לה:
ומה במקום שמחשבה פוסלת. דהיינו במוקדשין כדכתיב (ויקרא ז) לא יחשב קרי ביה לא יחשב לאוכלה ביום השלישי כי פגול יהיה והכי מפרש בזבחים (דף כט:):
אין הכל הולך אלא אחר העובד. דכתיב המקריב לא יחשב אבל בעלים לא פסלי במחשבתן כי מקריב לה כהן:
מקום שאין המחשבה פוסלת. כגון בחולין כלומר חולין שאין המחשבה פוסלת בהם ובגמרא מפרש מאי קאמר דהא מחשבת עבודת כוכבים פסלה בהו דהא זבחי מתים איקרו מה מת אסור בהנאה אף תקרובת עבודת כוכבים אסורה בהנאה:

גמ'
והני תנאי. תנא קמא ורבי אליעזר אית להו דר"א בר' יוסי. כלומר דטעמיה דתנא קמא דמכשר לאו משום דאין מחשבה הולכת אלא אחר העובד דא"כ היינו ר' יוסי אלא כר"א בר"י סבירא להו טעמיה מפרש ואזיל:
שמעתי. מרבתי:
שהבעלים מפגלין. וטעמא מפרש בזבחים בפרק ב"ש (דף מז.) בסופו דכתיב והקריב המקריב וגו' אלמא בעלים קרי מקריב הלכך איתנהו בכלל המקריב לא יחשב אם חשבו על שחיטת כהן או על זריקתו ע"מ לאכול חוץ לזמנו הוי פיגול:
מיהו תנא קמא. דמכשר:
סבר אי הוה שמעיניה. לעובד כוכבים דחשיב על שחיטת ישראל ואמר שחיטת בהמה זו לעבודת כוכבים תהא אסורה דמהניא מחשבת בעלים כר' אליעזר בר' יוסי ואי לא שמעיניה דחשיב סתם מחשבת עובד כוכבים לעבודת כוכבים לא אמרינן:
זה עובד. משום שחיטת פנים נקט לה דאפילו בקרבן ס"ל לר' יוסי דאין הבעלים מפגלין ורבי יוסי פליג אתנא קמא וארבי אליעזר:
איכא דאמרי אפילו בדשמעיניה. לעובד כוכבים דחשיב פליגי רבנן עליה דר"א ואית להו לתרוייהו בעלים מפגלין בקרבן כר' אליעזר בר' יוסי וגבי חולין פליגי:
חוץ מפנים. מחשבת עבודת כוכבים בחולין ממחשבת פיגול בקרבן:
לא ילפינן. למימר בעלים אוסרין אלא כדכתיב קרא (תהלים ק) זבחי מתים שזבח לעבודת כוכבים דבפנים הוא דכתיב (במדבר טו) והקריב המקריב דבעלים קרי מקריב אבל בחוץ לא אמרינן הכי:
ור"א סבר ילפינן. במה מצינו דבעלים פוסלים במחשבת עבודת כוכבים בחולין ואפילו אחר שוחט וגבי עובד כוכבים אפילו בסתמא דסתם מחשבת עובד כוכבים לעבודת כוכבים:
זה מחשב וזה עובד לא אמרינן. דהמקריב לא יחשב מקריב ממש קאמר:

36. לט, א-ב

רפ"י

לזרוק דמה לעבודת כוכבים. ודאשחטה לשם עבודת כוכבים שהיה בדעתו לעובדה בשחיטה זו דברי הכל אסורה דהא זבחי מתים הוא אלא בשלא היה מתכוין להיות שחיטה זו עבודה לעבודת כוכבים אלא שחטה לעצמו ע"מ שיעבוד העבודת כוכבים בזריקת דמה או בהקטר חלבה:

פסולה. אסורה בהנאה:

מחשבין מעבודה לעבודה. כשחישב בשעת עבודה זו על עבודה אחרת כגון שחישב בשחיטה על הזריקה הויא מחשבה לגבי עבודת כוכבים:

דגמרינן חוץ. איסור עבודת כוכבים:

מפנים. ממחשבת פיגול של פנים שהשוחט ע"מ לזרוק דם למחר או להקטיר אימורין למחר זהו עיקר פיגול:

שחטה לשמה. בחטאת מיירי דכל שאר זבחים כשרין שלא לשמן אבל חטאת שנשחטה שלא לשמה פסולה וכן פסח שנשחט שלא לשמו ואם שחט החטאת לשמה לזרוק דמה שלא לשמה:

רבי יוחנן אמר פסולה. דגמרינן מחשבת פסול שלא לשמה ממחשבת פיגול דעיקרו מעבודה לעבודה:

וצריכא. לאשמועינן בתרווייהו מחלוקת דרבי יוחנן ור"ש:

דאי איתמר בהא. מילתא קמייתא דהשוחט את הבהמה:

בהא קאמר ר"ל. דאין מחשבין:

פנים מפנים. פסול דחטאת שלא לשמה מפגול:

אלא זביחה דעבודת כוכבים דמיתסרא. בהנאה כדאמרינן במסכת עבודה זרה (דף לב:) תקרובת עבודת כוכבים מיקרי זבחי מתים כדכתיב ויאכלו זבחי מתים מה מת אסור בהנאה אף תקרובת עבודת כוכבים אסורה בהנאה ומת גופיה מנלן דאסור בהנאה אתיא שם שם נאמר כאן ותמת שם מרים ונאמר להלן גבי עגלה ערופה וערפו שם את העגלה מה עגלה ערופה אסורה בהנאה כדאמר שם תהא קבורתה אף מת אסור בהנאה ומה מת אסור בהנאה ומטמא באהל אף תקרובת עבודת כוכבים נמי:

אלא פשיטא. האי אין מחשבה פוסלת בחולין מעבודה לעבודה קאמר:

שמחשבה פוסלת במוקדשין. כדפרישית דעיקר פיגול מעבודה לעבודה הוא:

אלא באותה עבודה בלבד. אם אמר שחיטה עצמה לעבודת כוכבים:

פנים קשיא לריש לקיש. דקתני מחשבה פוסלת במוקדשין ולא קתני מפגול ש"מ בשאר פסולי פנים נמי כגון זריקת דם ויחטאת שלא לשמה קתני דמחשבין:

חוץ קשיא לרבי יוחנן. דקתני הכא בחולין אין מחשבה פוסלת מעבודה לעבודה:

בשלמא פנים לר"ל לא קשיא. דאיכא למימר מקמי דשמעה להך מתניתין מרבי יוחנן רביה הוה פליג אסברא דרביה ואמר מסתברא דלא ילפינן ולבתר דשמעה להך מתניתין מרבי יוחנן רביה וידע דלאו סברא דרבי יוחנן רביה אלא מתניתא הוא דגמרינן פסול מפגול איכא למימר דהדר ביה להכי נקט רבי יוחנן משום דרביה הוה ואגמריה משנה ובריייתא. ל"א לבתר דשמעה לרבי יוחנן רביה דפליג עליה ואמר מחשבין איכא למימר דהדר ביה:

בארבע עבודות. הא דקתני אין מחשבה פוסלת בחולין לאו מעבודה לעבודה קאמר אלא בארבע עבודות קאמר:

וה"ק ומה. מוקדשין שנפסלין במחשבה בארבע עבודות שחיטה וקבלה זריקה והולכה באיזו מאלו שחישב ע"מ לאכול מן הזבח חוץ לזמנו פיגול הוא אין מחשבה הולכת אלא אחר העובד:

חולין. לענין עבודת כוכבים שאין מחשבה פוסלת בהן בד' עבודות אלא בשנים בשחיטה ובזריקה דהני הוא דכתיבן (שמות כג) זבוח לאלהים יחרם בל אסיך נסכיהם מדם (והה"ל) אבל קבלה והולכה לא כתיב בהו והקטרה אע"ג דשייכא בעבודת כוכבים מיהו לאו עבודה היא לאפסודי בהמה משום הקטר חלבה לעבודת כוכבים היכא דלא נשחטה ולא נזרק דמה לעבודת כוכבים דהא אפילו בפנים לא מפסיל קרבן אם חישב על אכילת בשר בשעת הקטר חלבים:

אלא אחר השוחט!

אתמר:

השוחט את הבהמה לזרוק דמה לעבודת כוכבים, ולהקטיר חלבה לעבודת כוכבים:

רבי יוחנן אמר: פסולה.

רבי שמעון בן לקיש אמר: מותרת.

"רבי יוחנן אמר: פסולה" - מחשבין מעבודה לעבודה, וילפינן חוץ מפנים.

"ריש לקיש אמר: מותרת" - אין מחשבין מעבודה לעבודה, ולא גמרינן חוץ מפנים.

ואזדו לטעמייהו,

דאתמר:

שחטה לשמה, לזרוק דמה שלא לשמה:

רבי יוחנן אמר: פסולה.

רבי שמעון בן לקיש אמר: כשרה.

"רבי יוחנן אמר: פסולה" - מחשבין מעבודה לעבודה, וגמרינן ממחשבת פיגול.

"רבי שמעון בן לקיש אמר: כשרה" - אין מחשבין מעבודה לעבודה, ולא גמרינן ממחשבת פיגול.

וצריכא,

דאי איתמר בהא - בהא קאמר רבי שמעון בן לקיש משום דחוץ מפנים לא ילפינן, אבל פנים מפנים - אימא מודי ליה לרבי יוחנן.

ואי אתמר בהך - בההיא קאמר רבי יוחנן,

אבל בהא - אימא מודי ליה לרבי שמעון בן לקיש. צריכא.

מתיב רב ששת:

"אמר רבי יוסי:

קל וחומר הדברים,

ומה במקום שמחשבה פוסלת, במוקדשין - אין הכל הולך אלא אחר העובד, מקום שאין מחשבה פוסלת בחולין - אינו דין שלא יהא הכל הולך אלא אחר השוחט!"

מאי "אין מחשבה פוסלת בחולין"?

אילימא: דלא פסלה כלל - אלא זביחה דעבודת כוכבים דמיתסרא היכי משפחת לה? אלא פשיטא מעבודה לעבודה,

והכי קאמר:

ומה במקום שמחשבה פוסלת במוקדשין מעבודה לעבודה - אין הכל הולך אלא אחר העובד, מקום שאין מחשבה פוסלת בחולין מעבודה לעבודה אלא באותה עבודה - אינו דין שלא יהא הכל הולך אלא אחר השוחט!?

פנים - קשיא לרבי שמעון בן לקיש!

חוץ - קשיא לרבי יוחנן!

בשלמא פנים לרבי שמעון בן לקיש - לא קשיא:

הא - מקמי דשמעה מרבי יוחנן,

הא - לבתר דשמעה מרבי יוחנן.

אלא חוץ - קשיא לרבי יוחנן!

הוא מוטיב לה והוא מפרק לה, בארבע עבודות,

והכי קאמר:

ומה במקום שמחשבה פוסלת במוקדשין בארבע עבודות - אין הכל הולך אלא אחר העובד, מקום שאין מחשבה פוסלת בחולין, אלא בשתי עבודות - אינו דין שלא יהא הכל הולך אלא אחר השוחט!

רש"י

ואח"כ **חישב עליה**. לזרוק דמה או להקטיר חלבה:
משום כבודן דרבנן. דאמרי לא אמרינן סתם מחשבת עובד כוכבים לעבודת כוכבים והאי נמי אף על גב דאיגלאי מילתא דמומר הוא לא אמרינן מסתמא כי שחטה ברישא להכי שחטה דסתם מחשבתו לעבודת כוכבים לא אמרינן:
אלא דלא שמעינא דחשיב. לא בתחלה ולא בסוף:
אלא גבי עובד כוכבים. דבשעת שחיטה בחזקת עובד כוכבים הוה:
אבל ישראל. כיון דהוי בחזקתו בשעת שחיטה:
הוכיח סופו לא אמרינן. דדלמא אחר השחיטה נכנס בו יצה"ר והמיר דתו:
דרשב"ג. דאמר הוכיח סופו על תחלתו:
הבריא שאמר כתבו גט לאשתי. ולא אמר כתבו ותנו והלך לו:
רצה לשחק בה. שלא תפציר בו לתת לה גט לפוטרה מיבם אם ימות והפליגה בדברים ואין אלו נעשין שלוחו לגרש דהא לא אמר תנו להכי נקט בריא דאילו מסוכן קיימא לן הלכה כר"ש שזורי דאמר כותבין ונותנין דתנן (גיטין דף סה:). בראשונה היו אומרים היוצא בקולר ואמר כתבו גט לאשתי אע"פ שלא אמר תנו הרי אלו כותבים ונותנים שמפני שהיה בהול על מיתתו לא הספיק לגמור דבריו וחזרו לומר אף המפרש והיוצא בשירא ר"ש שזורי אומר אף המסוכן וא"ר חננאל הלכה כר"ש שזורי:
ונפל ומת. וכבר כתבו ונתנו העדים גט לאשתו:
אם מעצמו נפל. ודאי מתחלה היה דעתו לעלות וליפול וה"ל בהול כמסוכן:
מעשה לסתור. הא אמרת רישא רצה לשחק בה ולא נתת חילוק בדבר:
ודילמא שאני התם. דקאמר ברישא כתבו ואיכא קצת הוכחה בתחלה ונפילתו גלויי מילתא בעלמא הוא דהאי דאמר ברישא כתבו ע"מ ליתן קאמר:
ואמר הלה. זה שניתנו לו:
אי אפשר. אין רצוני:
אם היה רבו שני כהן. זה האומר אי אפשר בהן על כרחו שלו הן ויאכלו בתרומה ולקמיה פריך ואפילו עומד וצווח:
כבר זכו בהן יורשי ראשון. שהוא ישראל:
אפילו עומד וצווח. בתמיה והיכן מצינו מקבל מתנה בעל כרחו:
בשותק. וקבל השטר:
שיזכה לו ע"י אחר. שמסר שטר המתנה לאחר בפניו ואמר לו זכה בשטר זה לשם פלוני:

תניא פותיה דרבי יוחנן:
"השוחט את הבהמה לזרוק דמה לעבודת כוכבים, ולהקטיר חלבה לעבודת כוכבים - הרי אלו זבחי מתים. שחטה ואחר כך חישב עליה - זה היה מעשה בקיסרי, ולא אמרו בה לא איסור ולא היתר."

אמר רב חסדא:

לא אמרו בה איסור - משום כבודן דרבנן, לא היתר - משום כבודו דרבי אליעזר.

ממאי? דלמא: עד כאן לא קאמרי רבנן התם אלא דלא שמעינא דחשיב, אכל הכא דשמעינא דחשיב - הוכיח סופו על תחלתו!

אי נמי, עד כאן לא קאמר רבי אליעזר התם אלא גבי עובד כוכבים, דסתם מחשבת עובד כוכבים לעבודת כוכבים, אכל ישראל - "הוכיח סופו על תחלתו" לא אמרינן!

אלא אמר רב שיבוי:

לא אמרו בה היתר משום כבודו דרבן שמעון בן גמליאל.

הי רבן שמעון בן גמליאל?

אילימא רבן שמעון בן גמליאל דגישין, דתנן:

"הבריא שאמר: 'כתבו גט לאשתי' - רצה לשחק בה. ומעשה בבריא שאמר: 'כתבו גט לאשתי ועלה לגג ונפל ומת', אמר רבן שמעון בן גמליאל: אם מעצמו נפל - הרי זה גט, ואם הרוח דחתו - אינו גט."

והוינן בה: מעשה לסתור?!

חסורי מיחסרא והכי קתני:

"אם הוכיח סופו על תחלתו - הרי זה גט.

ומעשה נמי בבריא שאמר: "כתבו גט לאשתי" ועלה לגג ונפל ומת,

אמר רבן שמעון בן גמליאל:

אם מעצמו נפל - הרי זה גט,

ואם הרוח דחתו - אינו גט."

ודלמא שאני התם, דקאמר: "כתבו"!

אלא אמר רבינא:

משום כבודו דרבן שמעון בן גמליאל דהכא,

דתניא:

"הכותב נכסיו לאחרים והיו בהן עבדים, ואמר הלה: 'אי אפשרי בהן', אם היה רבו שני, בהן - הרי אלו אוכלין בתרומה.

רבן שמעון בן גמליאל אומר:

פיון שאמר הלה: 'אי אפשרי בהן' - כבר זכו בהן יורשיו."

והוינן בה: לתנא קמא אפילו עומד וצווח?!

אמר רבה ואיתימא רבי יוחנן:

בצווח מעיקרא - דכולי עלמא לא פליגי דלא קנה.

בשותק ובסוף צווח - דכולי עלמא לא פליגי דקנה.

כי פליגי - שזיכה לו על ידי אחר,

ושחק ולבסוף צווח,

תנא קמא סבר: מדשתיק קננהו, והאי דקא צווח מיהדר קא הדר ביה.

ורבן שמעון בן גמליאל סבר: הוכיח סופו על תחלתו,

והא דלא צווח מעיקרא סבר כי לא אתי לידיה אמאי אצווח?

37. לט, ב

רפ"י

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל:
הִלְכָה כְּרַבִּי יוֹסִי.

הִנְהוּ טִייעֵי דְאָתוּ לְצִיקוּנְיָא,
יְהִיב דִּיכְרִי לְטַבְּחֵי יִשְׂרָאֵל,

אָמְרוּ לָהּ: דְּמָא וְתַרְבָּא - לְדִידוּ,

מִשְׁקָא וּבִישְׁרָא - לְדִידְכוּ.

שְׁלַחַה רַב טוֹבֵי בַר רַב מִתְנָה לְקַמֵּיה דְּרַב יוֹסֵף: כִּי הָאִי גְוּוּנָא מָאִי?
שְׁלַח לִיה: הֲכִי אָמַר רַבִּי יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל:

הִלְכָה כְּרַבִּי יוֹסִי.

אָמַר לִיה רַב אַהָא בְּרִיה דְּרַב אֲוִיָא לְרַב אֲשִׁי:

לְרַבִּי אֲלִיעֶזֶר, יְהִיב לִיה זִוּוּא לְטַבְּחֵי יִשְׂרָאֵל - מָאִי?

אָמַר לִיה:

חֲזִינָן, אִי אִינִישׁ אֲלַמָּא הוּא דְּלֹא מְצִי מְדַחֵי לִיה - אָסוּר,
וְאִי לֹא אָמַר לִיה רִישֵׁיהּ וְהָר.

כְּרַבִּי יוֹסִי. דְּאִין הַכֵּל הוֹלֵךְ אֵלָא
אַחַר הַשּׁוֹחֲטוֹ וְאִפִּילוּ שְׁמַעֲיִנְיָה
דְּחָשִׁיב לֹא פְסוּל:

טִייעֵי. יִשְׁמַעְאֵלִים וְאִינָן אוֹכְלִין
אֵלָא בֶּשֶׂר שְׁחוּטָה וְאִפִּילוּ הִיא
מִתָּה מֵאֵלִיָּה שׁוֹחֵט אוֹתָה
לְאוֹכְלָה וְכֵן דְּרַכּוּן:

דִּיכְרִי. אֵילִים:

דְּמָא וְתַרְבָּא לְדִידוּן. לְעַבּוּדַת
כּוֹכְבִים דְּמִתּוֹךְ שֶׁהִיוּ טְרוּדִים
בְּעַסְקִיָּהּ הִיוּ נוֹתְנִין לְטַבְּחֵי
יִשְׂרָאֵל לְשׁוֹחֵט וְלַהֲפָשִׁיט:

כְּרַבִּי יוֹסִי. וּמוֹתְרִין:

לְר"א. דְּאִמַר מַחֲשַׁבַת עוֹבֵד
כּוֹכְבִים לְעַבּוּדַת כּוֹכְבִים פּוֹסְלַת
שְׁחִיטַת יִשְׂרָאֵל אִפִּילוּ אִין לּוּ בַּה
אֵלָא דְּבַר מוֹעֵט:

יְהִיב לִיה. עוֹבֵד כּוֹכְבִים זִוּוּא
לְטַבְּחֵי יִשְׂרָאֵל בְּשִׁבִיל בֶּשֶׂר וְאִמַר
לוּ כְּשֶׁתִּשְׁחוּט בַּהֲמִתְךָ תֵּן לִי
בְּדִינָר זֶה בֶּשֶׂר מִי מִיתְסַר (כּוּי)
בַּהֲמָה בַּהֲכִי מִי אִמְרִינָן כִּי אִמַר
רַבִּי אֲלִיעֶזֶר הִיכָא דְּהוּאִי בַּהֲמָה
בְּשׁוֹתְפוֹת מְכִי זְבוּנָה מַעֲיָקְרָא אוּ
שֶׁהִיטָה כּוֹלָה שֶׁל עוֹבֵד כּוֹכְבִים
וְנִתְנָה לְיִשְׂרָאֵל חוּץ מַחֲצַר כְּבֵד
שֶׁלָּה אֲבַל כִּי הָאִי גְוּוּנָא לֹא אוּ
דְּלַמָּא לֹא שְׁנָא:

אִי אִינִישׁ אֲלַמָּא. הָאִי עוֹבֵד
כּוֹכְבִים וְלֹא מְצִי הָאִי יִשְׂרָאֵל
לְדַחֲוִיָּה אִם הִיא רוּצָה לְהַחֲזִיר
לוּ דִינָר שֶׁלּוּ אִישְׁתַּכַּח דְּקַנִּיָּה
גְּמוּרָה הִיא:

וְאִי לֹא מְצִי א"ל רִישָׁךְ וְהָר. הָרִי
רִאשְׁךָ וְהָרִי הָר הֲכִיָּה זֶה עַל זֶה אוּ
קַבֵּל דִּינָר שֶׁלְךָ וְכִינָן דְּמְצִי לְדַחֲוִי
וְאִשְׁתַּכַּח דְּכִי שְׁחִיט יִשְׂרָאֵל לֹאוּ
אֲדַעְתָּא דְּעוֹבֵד כּוֹכְבִים קְשָׁחִיט
וְאִינוּ נַעֲשֶׂה שְׁלּוּחוֹ עַל כְּרַחוּ
דְּמִימַר אִמַר הָאִי יִשְׂרָאֵל אִי
בְּעִינָא מַהֲדְרַנָּא לִיה זִוּוּזִיה הִילַכְךָ
שְׂרִיא וְאִי בְּעִי יְהִיב לִיה וְאִעִיג
דְּקִי"ל (בְּכּוֹרוֹת דָּף יג.) מַעוֹת
הַעוֹבֵד כּוֹכְבִים קוֹנוֹת וִישׁ לוֹ חֵלֶק
בַּה מִיָּהוּ יִשְׂרָאֵל כִּי שְׁחִיט מִסְּלַק
לִיה לְעוֹבֵד כּוֹכְבִים וְאִינוּ נַעֲשֶׂה
שְׁלּוּחוֹ דְּא"ל לֹא לְעוֹוֹתֵי
שִׁתְּפִתִּיךְ אֲבַל בְּאִינִישׁ אֲלַמָּא עַל
כְּרַחוּ שְׁחִיטָה אִף בְּשִׁבִילוּ הִיא
וְעוֹבֵד כּוֹכְבִים מַחֲשֵׁב עֲלֶיהָ:

38. לט, ב - מ, א

רס"י

מתני'

לשם ימים. שעשה הים עבודת כוכבים:
שנים אוחזין. זה בראשו וזה בקתו:
לשום דבר כשר. שחיטה סתם:

גמ'

זבחי מתים. ליאסר בהנאה כדין תקרובת עבודת כוכבים שאסורה כמת ומת אסור בהנאה דנפקא לן במסכת ע"ז (דף כט): מותמת שם מרים וגמר שם שם מעגלה ערופה:

מיכאל ושילשול קטן. כלומר לשום גדול שבכל הבריות או לשום קטן שבכולן:
שילשול. תולעת:

דאמר לשום הר. הר אינו נעשה עבודת כוכבים דכתיב אלהיהם על ההרים ולא ההרים אלהיהם במס' ע"ז (דף מה): הלכך לשמן לא מיקריא זבחי מתים ומיהו פסולה מלאכול משום דדמיא לשחיטת עבודת כוכבים מיחלפא בה וכדתנן לקמן (דף מא): השוחט לשום נידב ונידב שחיטתו פסולה משום דדמי לשוחט קדשים בחוץ:
לגדא זהר. למלאך הממונה על ההרים:

דומיא דמיכאל. דלא מחובר הוא ובעלי חיים אף על גב דלא מיתסרי משום עבודת כוכבים כדקיימא לן בתמורה (דף כט). מדאסר רחמנא נעבד לגבוה מכלל דלהדיוט שרי מיהו אלהות מקרו כדכתיב (שמות ח) הן נובח את תועבת מצרים וכתוב (דברים ד) וראית את השמש ואת הירח ואת הכוכבים וכל צבא השמים:

מתניתין

השוחט: לשם הרים,
לשם גבעות,
לשם ימים,
לשם נהרות,

לשם מדברות - שחיטתו פסולה.

שנים אוחזין בסביו, ושוחטין: אחד לשם אחד מכל אלו,
ואחד לשם דבר כשר - שחיטתו פסולה.

מא

גמרא

"פסולה" - אין,
זבחי מתים - לא.

ורמינהי:

"השוחט: לשום הרים,
לשום גבעות,
לשום נהרות,
לשום מדברות,
לשום חמה, ולבנה,
לשום כוכבים, ומזלות,
לשום מיכאל השר הגדול,
לשום שילשול קטן - הרי אלו זבחי מתים!"

אמר אביי:

לא קשיא:

הא - דאמר להר,

הא - דאמר לגדא דהר.

דיקא נמי,

דקתני: דומיא ד"מיכאל שר הגדול".

שמע מינה.

39. מ, א - ו

ר"י

אמר רב הונא:

היתה בהמת חבירו רבועה לפני עבודת כוכבים, כיון ששחט בה סימן אחד - אסרה.

סבר לה כי הא דאמר עולא אמר רבי יוחנן:

אף על פי שאמרו המשתתחה לבהמת חבירו - לא אסרה, עשה בה מעשה - אסרה.

איתיביה רב נחמן לרב הונא:

"השוחט חטאת בשבת בחוץ לעבודת כוכבים - חייב שלש חטאות".

ואי אמרת: "כיון ששחט בה סימן אחד - אסרה", אשחטי חוץ לא ליחייב, אמרתה בעפר הוא!

מב

אמר רב פפא:

הכא בחטאת העוף עסקינן, דכולהו בהדי הדדי קאתי.

מכדי רב הונא קמאן אמרה לשמעתי? כעולא, ועולא מעשה כל דהו קאמר!

אלא, באומר: בגמר זביחה הוא עובדה.

אי הכי,

מאי איריא "חטאת" לישמעין: זבח!

אלא אמר מר זוטרא משמיה דרב פפא:

הכא במאי עסקינן:

כגון שהיה חצי קנה פגום, והוסיף עליו כל שהוא וגמרו, דכולהו בהדי הדדי קאתיין.

אמר רב פפא:

אי לאו דאמר רב הונא סימן אחד - לא הויה חטאת תיובתיה, מאי "מעשה"?

מעשה רבה.

ואמר רב פפא:

אי לאו דאמר רב הונא בהמת חבירו - לא הויה חטאת תיובתיה, מאי טעמא?

דידיה - מצי אסר,

דחבריה - לא מצי אסר.

פשיטא!

מהו דתימא: כיון דקני ליה לכפרה - כדדיה דמיא, קא משמע לן.

(נעז סימן)

רב נחמן ורב עמרם ורב יצחק אמרי:

אין אדם אוסר דבר שאין שלו.

מיתבי:

"השוחט חטאת בשבת בחוץ לעבודת כוכבים - חייב שלש חטאות".

היתה בהמת חבירו. לא מיבעיא שלו דמיתסרא משום תקרובת עבודת כוכבים בשחיטת סימן אחד דאע"ג דבעלי חיים אין נאסרים להדיט לא משום נעבד שעשאו עבודת כוכבים ולא משום מוקצה שחצו לתקרובת עבודת כוכבים כדקיימא לן בתמורה (דף כט.) מדאצטרך קרא למיתרינהו לגבוה כדתניא (בי"ק דף מ:) מן הבקר להוציא את הנעבד ומן הצאן להוציא את המוקצה מכלל דלהדיט שרי מיהו כי עבד מעשה בנפשיהו מיתסרי כדאמרין בפרק רבי ישמעאל (ע"ז דף נד.) אע"פ שאמרו המשתתחה לקרקע עולם לא אסרה חפר בה בורות ושיחין ומערות והשתתחו להן אסרו והכא נמי אע"ג דאכתי בעלי חיים ניהו מיתסרי והאי סימן אחד לאו דוקא דה"י לחצי סימן ובהמת חבירו נמי אע"ג דפשיטא לן דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו אשמועינן רב הונא דאסר לה במעשה כל דהו:

רובצה. לא מיבעיא עומדת דכשהגביה והרביצה קנאה בהגבהה ונעשית שלו אלא אע"ג דרובצה ולא קנאה אסר לה במעשה:

המשתתחה לבהמת חבירו לא אסרה. אפילו למזבח משום נעבד:

עשה בה מעשה אסרה. אף להדיטו וטעמא יליף במסכת ע"ז (דף נב:) מכל הכלים אשר הזנית המלך אחז במלכותו במעלו הכנו ואמר מר מאי הכנו שגנום דאסרי בהנאה ואף על גב דלאו דידיה הוה שחי כל שרת:

השוטט חטאת. לקמייה מפרש מאי שנא חטאת דנקט:

שלש חטאות. בשוגג משום שבת ומשום שוחט קדשים בחוץ ומשום עבודת כוכבים ששלשתו בכרת ומשום מקלל לא מפרט בשבת שהרי מתקנה הוא אצל בני נח שאבר נח הוה אסור להם וחטאת כי שחטי להם בעלים דבר שאינו שלו הוה דשל גבוה הו:

מחתיך בעמר הוא. דכיון דנאסר משום עבודת כוכבים פקע שם קדשים מינה ונעשית של עבודת כוכבים ועפרא בעלמא היא ותו לא מחייב עליה משום שחוט חוץ ואע"ג דאמרין בפירקין (לעיל דף כט:) שחט סימן אחד בחוץ וסימן אחד בפנים חייב שהרי עשה בה מעשה חטאת העוף בחוץ ליכא למימר דבגמר הסימן חייל בהדי הדדי איסור עבודת כוכבים ושחיטת חוץ דכי אמרינן סימן אחד מחייב הני מילי היכא דגמר לשחיטה בעודה קדשים כדקתני וסימן אחד בפנים דאינלא מילתא דבסימן קמא שחיטת חוץ הוה וטעמא דהתם משום דישינה לשחיטה מתחלה ועד סוף אבל הכא דסימן שני לא אשתחית כלל דחיתוך עפרא בעלמא הוא קמא נמי לאו שם שחיטה עליה ולענין שבת דחויבה אנטילת נשמה הוא דמחייב אע"ג דלאו שחיטה היא וכן משום עבודת כוכבים דשחיטת עבודת כוכבים היא אבל לענין שחוט חוץ לאו שחיטת קדשים היא:

הכא בחטאת העוף עסקינן. דמליקתה בסימן אחד בפ"ק (לעיל דף כא.) וחויב שחיטתה דידיה נמי בחוץ בסימן אחד דהשוחט עוף קדשים בחוץ חייב והמולקן בחוץ פטור כדתנן בזבחים בפרק השוחט והמעלה (דף קיא.) ויליף מאו אשר ישחט לרבות את העוף:

דכולהו בהדי הדדי. דכיון דשם עבודת כוכבים לא חייל עד גמר סימן אישחכח דכולה שחיטה בקדשים הואי:

ועולא מעשה כל דהו קאמר. דכיון דאמר רב הונא סימן אחד ואסמכא למילתיה אדעולא אשמועינן רב הונא דעולא מעשה כל דהו קאמר דהא סימן אחד בשחיטת עבודת כוכבים לאו גמר מעשה הוא הלכך ע"כ סימן אחד דרב הונא לאו דוקא דהוא הדיון לחצי סימן ואפילו מוקמת לה בחטאת העוף הוה תיובתיה מכי שחטי בה פורתא פקע שם קדשים מינה וחויב שחיטת חוץ ליתיה עד גמר סימן וחיתוך עפר הוא:

אלא. אפילו בחטאת בהמה מתוקמא ובאומר איני רוצה לעבוד עבודת כוכבים בשחיטה זו עד שתגמר השתא לא פקע שם זבחים עד גמר זביחה ומתחייב בכלולה: אי הכי. דטעמא דשחיטת חוץ לאו משום סימן אחד דחטאת העוף הוא אלא באומר בגמר זביחה הוא עובדה:

מאי איריא חטאת. דנקט ליתני השוחט את הזבח דמשמע כל זבחים ומדנקט חטאת דאיתיה נמי בעוף שמע מינה בחטאת העוף קאי ועולה לא מצי למינקט משום דעולת העוף בעי שני סימנין ולא באומר בגמר זביחה הוא עובדה דאי אינו עובדה אלא בגמר זביחה אמאי איכפל לאשמועינן עוף בבהמה נמי חייל והאי פירכא לאו לאותובי לרב הונא נקט לה דכי מדלית רב הונא מהכא ותימא דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו אלא בגמר מעשה איכא למיפרך נמי מאי שנא חטאת דנקט אלא הכי קפריך אי איתא דטעמא משום גמר זביחה הוא מאי שנא עוף אלא על כרחך טעמא אחריתא הוא:

אלא אמר מר זוטרא. הא מתנינא מסייע ליה לרב הונא ומשי"ה נקט חטאת העוף דהכשרו בסימן אחד דאי תנא זבח ליכא לחיובה בשחיטת חוץ משום דמיתסר בתחילת שחיטה ופקע שם קדשים מיניה כרב הונא אבל בעוף משכחת שלש חטאות וכגון שהיה חצי קנה פגום והוסיף עליו כל שהוא דמתכשר בפנים ומחייב עליה משום שחיטת חוץ וחויב חוץ ומעשה כל דהו דעבודת כוכבים ונטילת נשמה דשבת בהדי הדדי אתו:

אי לאו דאמר רב הונא (כו') סימן אחד. ואסחיד אדעולא דמעשה כל דהו אמר: לא הויה חטאת תיובתיה. דעולא מרישא כי הוה ס"ד דבבהמה קאי דאיכא למימר מעשה רבה קאמר עולא דהיינו גמר מעשה:

אי לאו דאמר רב הונא בהמת חבירו. ואפילו הוה אמר מעשה כל דהו אסר בבהמתו: לא הויה חטאת תיובתיה. אפילו כדהוה ס"ד ברישא דבבהמה קאי:

דחבריה לא מצי אסר. והאי חטאת דכחניס הוא:

דקני ליה לכפרה. שהבעלים מתכפרין בה. ל"א אי הכי דבגמר זביחה הוא עובדה מאי איריא חטאת דמשמע דאיכפל תנא לאשמועינן מידי דלית ליה חלק בו שהבעלים שוחטין אותה והיא כולה לכהנים ליתני זבח דלישתמע אפילו שלמים שהן שלו מחייב שלש חטאות דהא לא פקע שם קדשים מיניה עד גמר זביחה ומדנקט חטאת ש"מ בעובד עבודת כוכבים בתחלת שחיטה קאמר ומשום טעמא דחטאת אינו שלו ולא מצי אסר במעשה זוטא דאילו שלמים הוה אסר במעשה זוטא ומי"מ לרב הונא קשיא דהא מדנקט חטאת ש"מ טעמא דתנא משום דדבר שאינו שלו לא אסר אלא אמר מר זוטרא לעולם בעובד בתחלת זביחה ולא תיקשי לרב הונא דהכא בחטאת העוף קאי ובחצי קנה פגום דבההוא מעשה כל דהו דאיתסרא ביה איחייב משום שחיטת חוץ והיינו דנקט חטאת משום דאיתא בעוף ועולה לא מצי למינקט משום דאפילו בעוף בעיא שני סימנין:

לא הויה חטאת תיובתיה. דמאי מעשה דעולא מעשה רבה ולא הוה מיצטרך ליה לאוקמי בחטאת העוף דהאי דנקט חטאת ולא תנא זבח משום דאילו שלמים כיון דדידיה ניהו הוה מיתסרי במעשה כל דהו וליכא חיוב שחיטת חוץ אבל חטאת לא מיתסר עד גמר שחיטה דאיכא מעשה רבה ולשון זה נראה בעיני דהכי מסתבר לישנא דתלמודא דלרב הונא לחודיה קמותיב:

דחבריה לא מצי אסר. במעשה כל דהו ולהכי תנא חטאת דכחניס היא דאילו שלמים דידיה ניהו ומיתסרי במעשה כל דהו:

כדידיה דמיא. ואפ"ה קתני דלא מיתסר:

אין אדם אוסר דבר שאינו שלו. אפילו בגמר מעשה ואית דמפרשי במעשה כל דהו ולא היא דא"כ לא הוה מנסך תיובתיהוה דהא מעשה גמור הוא ולקמן מותיב להו ממנסך:

רש"י

ואוקימנא. על כרחיך בחטאת העוף מדלא תנא זבח ואע"פ דלהנך רבנן לא מצי למיתני זבח דכיון דשלמים דידיה ניהו הוה מיתסרי בתחלת חתיכה ותו ליכא חיוב שחיטת חוץ וכי תנא חטאת הוי דבר שאינו שלו ולא מיתסר ולא פקע שם קדשים מיניה אפילו הכי מדלא נקט עולה דשכיח ולא הוי נמי דידיה ונקט חטאת דמידי דאיתיה בעוף בסימן אחד ודאי טעמא משום סימן אחד דעוף הוא ובחצי קנה פגום כדאמרן:

אבל זבח. דבר הזבוח בסכין דהיינו בהמה דעוף מלוך הוא:

ואי אין אדם אוסר דבר שאינו שלו מאי איריא. דתני עוף אפי" בהמה נמי דהא לא פקע שם קדשים מיניה ומיהו איהו מיחייב משום עובד עבודת כוכבים דמ"מ אע"ג דלא מיתסרא מיפלח פלחא:

כיון דקניא ליה לכפרה. שהרי הבעלים מתכפרים בה:

כדידיה דמאי. הלכך לא מצי למיתני שום זבח דאילו עולה מוכפרת אעשה וחטאת ואשם על חטאים ושלמים ושאר קדשים קלים דידיה ניהו להכי נקט עוף ובחצי קנה פגום דמיחייב בשחיטת חוץ בההוא פורתא דמיתסר ביה:

אחד לשום אחד מכל אלו. אפילו בהמה דלא דידיה אלא דאיך ששחט לשום דבר כשר:

המטמא. טהרות של חבירו:

והמדמע. תרומה בחולין של חבירו דמוזיל להו דמיבעי ליה לזבונניהו לכהנים בדמי תרומה דהיינו בזול דלא חזו אלא לכהנים:

והמנסך. יין של חבירו לעבודת כוכבים: **בשוגג**. שלא ידע שהיא תרומה ולא ידע שהוא נאסר בניסוך זה או כסבור יין שלו הוא:

פטור מלשלם. ואע"ג דמזיק בשוגג חייב כדקיימא לן (בי"ק דף כו.) אדם מועד לעולם בין ער ובין ישן בין שוגג ובין מזיד הכא היזק שאינו ניכר הוא ולא שמייה היזק ובמזיד חייב לשלם דקנסוה רבנן ומשום דקם ליה בדרבה מיניה לא מיפטר ואע"ג דחייב מיתה משום עבודת כוכבים ואפילו לא התרו בו דלא מיקטיל קיימא לן (כתובות דף לד.) חייבי מיתות שוגגין פטורין מלשלם הכא חייב אפי' אתרו ביה כדאוקימנא טעמא במסכת גיטין (דף נב:) משעה דאגבהיה ע"מ לאוסרו מיחייב לשלומי ומתחייב בנפשו לא הוי עד שעת ניסוך:

שניסך. שכשך ידו לתוכו לעבודת כוכבים: **שלא בפני עבודת כוכבים**. רבותא אשמועינן: **אסרו**. אף בהנאה דאדם אוסר דבר שאינו שלו:

ועוד שיכול לומר לו. אפילו ניסכו לעבודת כוכבים:

לא כל הימנך כו'. דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו:

לאונסי. על כרחי שתאסר:

ורב נחמן ורב עמרם ורב יצחק אמרי לך. הא דרב הוה תוקים כתנאי דהא ר' יהודה בן בבא פליג אבל מילתא דידן לא תוקים כתנאי דאנן אמרינן שפיר אפילו לת"ק דאפילו לדידיה דאדם אוסר ה"מ עובד כוכבים אבל ישראל לצעורי לחבריה עביד ואין דעתו לעבודת כוכבים:

בישראל מומר. וה"ה דמצי לאוקמא בדאית ליה שותפות בגוה כדאוקמוה אינהו לעיל השתא מיהא כיון דאתינן להכי דעובד כוכבים אוסר מוקמינן לה בגוה ואליבא דתנא קמא:

התרו בו. בישראל שלא ישחט לעבודת כוכבים ושחט לאחר שקבל התראה וקודם לכן לא היה בחזקת מומר:

מאי. מי אסר או לא קבלת התראה שמתרין בו הוי יודע שאתה מוזהר על כך והתורה אמרה שאתה חייב מיתה והוא אומר יודע אני וע"מ כן אני עושה שאמות והכי אמרינן בסנהדרין (דף מא.) מות יומת עד שיתיר עצמו למיתה:

ואוקימנן: בחטאת העוף, ובחצי קנה פגום.

טעמא דחטאת העוף הוא, דכולהו בהדי הדדי קאתיין, אבל זבח - לא.

מא,א

ואי אין אדם אוסר דבר שאינו שלו - מאי אריא חטאת העוף? אפילו חטאת בעמה נמי!

כיון דקניא ליה לכפרה, כדידיה דמאי.

תא שמע:

"שנים אוחדין בסכין, ושוחטין: אחד לשם אחד מכל אלו, ואחד לשם דבר נשר - שחיטתו פסולה!"

הכא במאי עסקינן:

דאית ליה שותפות בגוה.

תא שמע:

"המטמא והמדמע והמנסך:

בשוגג - פטור

במזיד - חייב" (גיטין מב:)

הכא נמי דאית ליה שותפות בגוה.

כתנאי:

"עובד כוכבים שניסך יינו של ישראל שלא בפני עבודת כוכבים - אסרו.

רבי יהודה בן בתירא ורבי יהודה בן בבא מתירין אותו מפני שני דברים:

אחד - שאין מנסכין יין אלא בפני עבודת כוכבים.

ואחד - שיכול לומר לו לא כל הימנך שתאסר ייני לאונסי!"

ורב נחמן ורב עמרם ורב יצחק אמרי:

אפילו למאן דאמר: "אדם אוסר דבר שאינו שלו" - הני מילי כותי,

אבל ישראל - לצעוריה קא מיפויין.

תא שמע:

"שנים אוחדין בסכין ושוחטין:

אחד - לשום אחד מכל אלו,

ואחד - לשום דבר נשר - שחיטתו פסולה!"

הכא במאי עסקינן:

בישראל מומר.

תא שמע:

"המטמא והמדמע והמנסך:

בשוגג - פטור

במזיד - חייב" (גיטין מב:)

הכא נמי בישראל מומר.

אמר ליה רב אחא ברביה דרבא לרב אשי:

התרו בו,

וקבל עלייך התראה - מאי?

אמר ליה:

התיר עצמו למיתה קאמרת?

אין לך מומר גדול מזה.